

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต

อาทิตยา นกน้อย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2557

Legal problems concerning of life insurance agents

Artitaya Noknoy

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2014

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต
เสนอโดย นางสาวอาทิตย์ยา นกน้อย
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

ได้พิจารณาเห็นชอบ โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี)

.....กรรมการ
(อาจารย์อำนวยการ สุภเวชย์)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ รับรองแล้ว

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์)

วันที่ 31 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต
ชื่อผู้เขียน	อาทิตยา นกน้อย
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ศึกษาได้ศึกษาโดยวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายสาธารณรัฐประชาชนจีน กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายของประเทศแคนาดา รัฐโนวาสโกเชีย เพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพชีวิตมากขึ้น เพราะการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนย่อมมีการเสี่ยงภัยอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ดังนั้นการเกิดอุบัติเหตุขึ้นย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ และภัยเหล่านี้เป็นภัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ดังนั้นการทำสัญญาประกันชีวิตเป็นหนึ่งในแนวทางของการดำเนินชีวิต โดยการทำสัญญาประกันชีวิต ผู้รับประกันภัยจะเป็นรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัด และได้มีการรับสมัครตัวแทนประกันชีวิตมาเป็นผู้ทำหน้าที่ชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ผู้รับประกันภัย ซึ่งตัวแทนประกันชีวิตนี้เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากกับธุรกิจประกันชีวิต เพราะตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไป แนะนำประโยชน์จากการทำสัญญาประกันชีวิต เพราะการทำสัญญาประกันชีวิตนั้นมีหลายแบบ หลายประเภท รวมทั้งตัวแทนประกันชีวิตอาจได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันภัยให้สามารถทำสัญญาประกันชีวิตได้พร้อมทั้งมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัทได้ ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตนั้นจึงเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมากต่อธุรกิจประกันชีวิต และการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตจะดีหรือไม่ดี ย่อมส่งผลต่อธุรกิจประกันชีวิต แต่เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้ยังไม่รัดกุมพอเป็นเหตุให้

ตัวแทนประกันชีวิตดำเนินการโดยก่อความเสียหายต่อผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ ตามกรมธรรม์ประกันภัย เช่น ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่นำส่งเบี้ยประกันภัยคืนผู้เอาประกันภัย หรือปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่นำค่าสินไหมทดแทนมาใช้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลอื่นโดยปกปิดข้อความจริงของผู้ถูกเอาประกันภัย หรือปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอบความรู้ของตัวแทนประกันชีวิต หรือปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติการประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต หรือปัญหาตัวแทนประกันชีวิตใช้ข้อความหรือภาพโฆษณา หรือหนังสือชักชวนในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังต่อไปนี้ คือ (1) ควรมีการบัญญัติโทษทางอาญาในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 (2) ควรเพิ่มโทษให้ครอบคลุมและครบถ้วนในกรณีการเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต กรณีตัวแทนประกันชีวิตดำเนินงานทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทผู้รับประกันภัย (3) สำนักคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ควรเพิ่มหลักสูตรให้ครอบคลุม ครบถ้วนสำหรับการอบรม และการทดสอบกรณีขอรับใบอนุญาตการประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต (4) ควรมีการเพิ่มบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 โดยกำหนดคุณสมบัติของขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตต้องมีคุณวุฒิด้านการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี (5) ควรมีบทบัญญัติโทษทางอาญากรณีตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัยไปชักชวนบุคคลภายนอกให้หลงเชื่อเข้าทำสัญญาประกันชีวิตให้ชัดเจน เพื่อป้องกันและปราบปรามมิให้ตัวแทนประกันชีวิตกระทำการดังกล่าว

Thesis Title	Legal problems concerning of life insurance agents
Author	Artitaya Noknoy
Thesis Advisor	Asso. Prof. Paitoon Kongsomboon
Department	Law
Academic Year	2013

ABSTRACT

The thesis aim to study process of life insurance agents under Life Insurance Act B.E. 2535, as amended Life Insurance Act (2ndVersion) B.E. 2551 and Commercial and Civil Code. And study to measures the legal right to guide the revision of laws related to the process of the life insurance agents to achieve maximum benefit and efficiency. In addition to the analysis and compare the international law, The Law of China. The Law of Japan and the laws of Canada, Nova Scotia. To bring a recommendation to modify. To improve the efficiency and operation of the agent causing the best benefit of the people and all parties concerning in life insurance.

The study found that the most people are important to health, because the daily life of the people would have to risk all the time. Whether it is because of the advancement of technology. So the accidents that inevitably happen always and these disasters are the disasters that can not be predicted. Therefore, the life insurance contract is a way of life by doing life insurance contract. Insurer is a form of public limited companies. And has been an insurance agent who acted as a solicitation to individuals for life insurance contracts with insurers. The insurance agent is a person with a strong emphasis on life insurance because life insurance agent is the knowledge, understanding to the public and taking advantage of the life insurance contract. Because the life insurance contract is in many genres, including insurance agent may receive power of attorney from insurers to make life insurance contract is also eligible for the premium on behalf of the Company. The life insurance agent are very important occupation for life insurance business and process of life insurance agent is good or bad. Would affect the life insurance business, but the law enforcement is not strong to cause damage life insurance agent carried by the insured. Insured under insurance policy such as the problem of life insurance agents failed to submit the premium the insured or the life insurance agent not to claim compensation for the

insured or life insurance agents doing the life insurance contract for third party by concealing the actual text of the individuals who were insured or problems with the course and the examination of the life insurance agent or problems with occupational life insurance agent or problems with text or advertisement, or the solicitation of an offer to sell insurance policy.

This thesis therefore suggest solutions to such problems as follows: (1) There should be a regulation of penalty law in life insurance Act B.E.2535. (2) Should increase the penalty to cover and complete in the case of revocation of a license as life insurance agent. If the agent causes damage to the insurers. (3) Office of Insurance Commission, should be added to cover the course and requirements for the training and testing of the occupational license agents. (4) Should be added to the provisions under the Life Insurance Act B.E.2535, Section 69 by the features of the application for a license life insurance agent must have a minimum educational qualification Bachelor's degree. (5) Should be added to the provisions penalty if life insurance agents put text or advertisement or the solicitation of an offer to sell insurance policy has not been approved by the insurers to persuade outsiders to be deceived into an life insurance contract to clear. To prevent and suppress acts of such agent shall not be permitted.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ เพราะผู้วิจัยได้รับการช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการค้นคว้าหาข้อมูล และให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มจัดทำจนกระทั่งสำเร็จเป็นรูปเล่ม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และให้ความกรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการแก้ไขเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้วิจัย โดยได้สละเวลามาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ แนวคิดในการวิเคราะห์ปัญหาและชี้แนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนคอยสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จมิได้เลยมหากไม่ได้รับความกรุณาและความเอาใจใส่ของท่านอาจารย์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อำนวยการ สุกเวชย์ และรองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้สละเวลามาให้คำแนะนำ เสนอแนวทางเพิ่มเติมเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้ความรัก คอยสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และขอบคุณสามีที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยในยามที่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยจากการศึกษา ตลอดจนขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ รุ่น 54 และเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือเสมอมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว หากมีส่วนอันดีเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่บุพการีและผู้มีพระคุณแก่ผู้เขียนทุกท่าน

อาทิตยา นกน้อย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง	๘
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. หลักการและความมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจประกันชีวิตความสำคัญของ ตัวแทนประกันชีวิตจรรยาบรรณของผู้ประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต.....	5
2.1 หลักการและความมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจประกันชีวิต	5
2.1.1 ประวัติและความเป็นมาของการประกันชีวิต.....	5
2.1.2 ความหมายของการประกันชีวิต.....	12
2.1.3 ความมุ่งหมายและประโยชน์ของการประกันชีวิต	16
2.1.4 ความน่าเชื่อถือของธุรกิจประกันชีวิต	18
2.2 ตัวแทนประกันชีวิตกับธุรกิจประกันชีวิต	18
2.2.1 ความหมายของตัวแทนประกันชีวิต	19
2.2.2 ความสำคัญของตัวแทนประกันชีวิต	19
2.2.3 สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต.....	21
2.3 จรรยาบรรณของผู้ประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต.....	22
3. หลักกฎหมายในการกำกับกำกับการเป็นตัวแทนประกันชีวิตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ของตัวแทนประกันชีวิต เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ.....	24
3.1 หลักกฎหมายไทย	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.1.1 หลักกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต	24
3.1.2 อำนาจหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต.....	32
3.1.3 ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต	60
3.2 หลักกฎหมายต่างประเทศ	68
3.2.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน	68
3.2.2 ประเทศญี่ปุ่น	76
3.2.3 ประเทศแคนาดา	86
4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต.....	98
4.1 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่นำส่งเบี้ยประกันภัยคืนผู้เอาประกันภัย	99
4.2 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่นำค่าสินไหมทดแทนชดใช้แก่ผู้เอาประกันภัย.....	101
4.3 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลอื่นโดยปกปิด ข้อความจริงของผู้ถูกเอาประกันภัย	104
4.4 ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอบความรู้ของตัวแทนประกันชีวิต.....	106
4.5 ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติการประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต	109
4.6 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตใช้ข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนใน การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย.....	110
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	113
5.1 บทสรุป.....	113
5.2 ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม.....	120
ประวัติผู้เขียน	125

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	27

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้ชีวิตของมนุษย์เริ่มตั้งแต่เกิดจนเข้าสู่วัยเรียน จากนั้นเข้าสู่วัยทำงานสร้างฐานะ จนถึงบั้นปลายชีวิตในวัยเกษียณ จนกระทั่งขั้นสุดท้าย คือการจากไปในวัยอันควร ซึ่งธรรมชาติคนเราเมื่อเกิดมาแล้ว การแก่ การเจ็บ การตาย เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น ไม่เลือกกว่าจะเป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่ ไม่เลือกกว่ากำลังเรียนอยู่หรือทำงานแล้ว ไม่เลือกกว่าร่ำรวยหรือยากจน

การใช้ชีวิตประจำวันมีความเสี่ยงภัยอยู่ตลอดเวลา แม้กระทั่งเดินอยู่ตามท้องถนน ก็อาจจะเกิดอุบัติเหตุได้ โดยไม่คาดคิดและไม่สามารถรู้ได้ว่าเกิดขึ้นกับใครเมื่อไรและมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการประกันชีวิตนับวันจะมีบทบาทและความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้สภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้ การได้เตรียมความพร้อมโดยการสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองและครอบครัวด้วย การประกันชีวิตจึงเป็นแนวทางหนึ่งของการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้สืบทายของเขาในเมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตไว้ได้ตายภายในเวลาหรือยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาอันใดที่กำหนดไว้ และในการนี้ผู้เอาประกันภัยตกลงส่งเบี้ยประกันภัย ดังนั้นการประกันชีวิตจึงเป็นวิธีการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมกันเฉลี่ยภัยอันเนื่องมาจากความมรณะหรือความทรงชีพ หากบุคคลใดต้องประสบภัยเหล่านั้นก็จะได้รับเงินเฉลี่ยช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ตนเองและครอบครัว โดยที่บริษัทประกันชีวิตทำหน้าที่เป็นคนกลางในการนำเงินก้อนดังกล่าวไปจ่ายให้แก่ผู้รับภัย

ปัจจุบันบริษัทผู้รับประกันภัยต้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัดและต้องได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต โดยมีตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทเป็นตัวเชื่อมโยงในการหาลูกค้าให้ทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท จึงเห็นได้ว่าตัวแทนประกันชีวิตเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิต กล่าวคือเป็นบุคคลที่บริษัทผู้รับประกันภัยมอบหมายให้ชักชวนบุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทและคัดเลือกบุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิตโดยไม่ส่งผลกระทบต่อ

บริษัทอีกทั้งตัวแทนประกันชีวิตมีความสำคัญต่อผู้เอาประกันภัยเนื่องจากที่กล่าวมาข้างต้นว่าการประกันชีวิตเป็นการให้ความคุ้มครองความเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัยโดยภัยที่เกิดเป็นภัยในอนาคตและไม่แน่นอน ซึ่งทุกคนเห็นว่าการประกันชีวิตไม่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตต้องทำหน้าที่ชักชวนบุคคลให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการประกันชีวิตเพื่อให้เกิดการตัดสินใจทำสัญญาประกันชีวิต และตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิรับเบี้ยในนามบริษัทตามกฎหมายพร้อมทั้งเป็นผู้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยตัวแทนประกันชีวิตที่ดีต้องไม่ดำเนินการใด ๆ โดยส่งผลกระทบต่อบริษัทผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อลูกค้า ตอบคำถามเรื่องที่ถูกถามต้องการทราบอย่างตรงไปตรงมา ไม่ปกปิดข้อมูลที่ถูกถามควรทราบพร้อมทั้งมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนพึงกระทำ เป็นผู้มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจังและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า ทำการบริการด้วยใจทั้งบริการก่อนขาย ระหว่างขาย และหลังการขายประกันชีวิต เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจไว้วางใจและมีความเชื่อมั่นในตัวตัวแทนประกันชีวิตและพร้อมจะทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัยเหล่านั้น ดังนั้นบริษัทผู้รับประกันภัยจึงควรคัดเลือกตัวแทนประกันชีวิตที่ดีและเหมาะสมมาปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่บริษัทผู้รับประกันภัยในสายตาของลูกค้าทุกคนที่พิจารณาและตัดสินใจทำสัญญาประกันชีวิตต่อไป แต่หากไม่ปฏิบัติตามข้างต้น เช่นตัวแทนประกันชีวิตไม่มีความสามารถเพียงพอในการอธิบายหรือตอบคำถามของผู้ที่จะซื้อประกันชีวิตประเภทนั้น ๆ หรือมีการแสดงข้อมูลอันเป็นเท็จหรือมีการปิดบังข้อความจริงที่ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ต้องบอกหรือแจ้งให้ผู้ที่มีความประสงค์จะซื้อประกันชีวิตให้ได้ทราบก่อนที่จะมีการซื้อหรือขายประกันชีวิต ย่อมส่งผลกระทบต่อบริษัทผู้รับประกันภัย

ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐจึงต้องเข้ามากำกับดูแลกิจการประกันชีวิตทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นผู้รับประกันภัย หรือคนกลางประกันภัย ได้แก่ตัวแทนประกันชีวิต และนายหน้าประกันชีวิต ตลอดจนนักคณิตศาสตร์ประกันชีวิต โดยมี “สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย” หรือเรียกย่อว่า คปภ. ขึ้นมากำกับดูแลธุรกิจประกันภัยเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทผู้สัญญาตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่การดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต โดยเฉพาะ โดยวิเคราะห์ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตในประเทศไทยเหมาะสมเพียงพอแก่การบังคับใช้หรือไม่ เพียงพอจำเป็นต้องเพิ่มเติมมาตรการอื่น ๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศว่ามีมาตรการมาบังคับใช้อย่างไรเพื่อให้สามารถนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพื่อนำมาเป็นแนวทาง

ในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้การประกอบธุรกิจประกันชีวิต มีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ผู้เอาประกันภัย รวมทั้งผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต สอดตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการและความมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจประกันชีวิต ความสำคัญของตัวแทนประกันชีวิต จรรยาบรรณของผู้ประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายในการกำกับการเป็นตัวแทนประกันชีวิต อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับใช้กฎหมายให้ถูกต้อง รวมทั้งทำให้ทราบถึงการกำหนดมาตรการในการควบคุมเพื่อประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ตัวแทนประกันชีวิตเป็นบุคคลที่บริษัทผู้รับประกันภัยมอบหมายให้ทำการชักชวนบุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัทได้โดยไม่ต้องมีการได้รับมอบอำนาจจากบริษัท รวมทั้งมีสิทธิทำสัญญาประกันชีวิตแทนบริษัทผู้รับประกันภัยได้ โดยการได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท ตัวแทนประกันชีวิตจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิตและต่อผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยและประชาชน แต่กฎหมายที่นำมาปรับใช้กับอำนาจหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิตยังไม่เหมาะสมชัดเจน ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาถึงผลบังคับทางกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐเพื่อนำมาใช้บังคับกับการเป็นตัวแทนประกันชีวิตเพื่อให้การปฏิบัติงานของตัวแทนประกันชีวิตเกิดผลดีแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นการสนับสนุนให้ธุรกิจประกันชีวิตเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 พร้อมทั้งแนวนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศ

แคนาดา รัฐโนวาสโกเชีย เพื่อวิเคราะห์ถึงข้อบกพร่องและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เห็นว่าไม่เหมาะสมต่อไป

1.5 วิธีที่ดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาลฎีกา บทความนักกฎหมาย วารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศแคนาดา รัฐโนวาสโกเชีย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยให้ได้มาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงหลักการและความมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจประกันชีวิต ความสำคัญของตัวแทนประกันชีวิต จรรยาบรรณของผู้ประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต
2. ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายในการกำกับกำกับการเป็นตัวแทนประกันชีวิต อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับใช้กฎหมายให้ถูกต้อง รวมทั้งทำให้ทราบถึงการกำหนดมาตรการในการควบคุมเพื่อประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

บทที่ 2

หลักการและความมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจประกันชีวิต

ความสำคัญของตัวแทนประกันชีวิต

จรรยาบรรณของผู้ประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

ชีวิตประจำวันของมนุษย์ต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัยอันเป็นความไม่แน่นอน อันเนื่องมาจาก ปัจจุบันสังคมมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในประดิสต์ สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์ เช่นเครื่องจักร รถยนต์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งประดิสต์ต่าง ๆ เหล่านี้ มีความสลับซับซ้อนและ เครื่องจักรกลต่าง ๆ มีประสิทธิภาพสูง มีกำลังแรงและมีความรวดเร็วมากขึ้น รวมถึงสังคมในปัจจุบันมีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดชุมชนเพิ่มมากขึ้นและเติบโตอย่างไม่มีระเบียบ การที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและหลังไหลเข้ามาอาศัยแออัดในเมืองหลวง ทำให้ระบบเศรษฐกิจในสังคมเต็มไปด้วยการแข่งขันเร่งรีบ ทำให้โอกาสที่จำกัด ภัยอันตรายขึ้นและเมื่อเกิดภัยอันตรายขึ้นความเสียหายนั้น เพิ่มมากขึ้นด้วย อีกทั้งบรรดาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ก็มีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการค้นพบโรคใหม่ ๆ ที่เกิดแก่มนุษย์อยู่เสมอ ซึ่งบางโรคในปัจจุบันยังไม่สามารถป้องกันและรักษาให้หายขาดได้ เช่น โรคมะเร็ง เป็นต้น

ภัยที่เกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดความสูญเสียและความเสียหายต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ในการพัฒนาประเทศจึงได้มีความพยายามคิดค้นวิธีการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยบรรเทาและแบ่งเบาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและเพื่อลดความไม่แน่นอนของภัยอันตรายให้ลดน้อยลงเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักประกันที่มั่นคงแก่ชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนบุคคล ครอบครัวของตน เครื่องมือที่สำคัญอันหนึ่งก็คือ “การประกันชีวิต”

2.1 หลักการและความมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจประกันชีวิต

2.1.1 ประวัติและความเป็นมาของการประกันชีวิต

ขอกกล่าวเขียนถึงประวัติของประกันภัยทั้งนี้เนื่องจากการประกันภัยเป็นต้นกำเนิดของการประกันชีวิตในสมัยโบราณ โดยมีพ่อค้าชาวจีนซึ่งอาศัยแม่น้ำแยงซีเกียงเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าไปขายยังเมืองต่าง ๆ ได้พัฒนาวิธีการแบ่งเบาและบรรเทาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสินค้าของตน อันเนื่องจากแม่น้ำแยงซีเกียงมีความเชี่ยวคดและสายน้ำที่เชี่ยวกราก มีหินใต้น้ำและ

เกาแก่งที่เป็นอันตรายต่อการเดินเรือทำให้เกิดความเสียหายสูง วิธีการที่นำมาใช้คือ การกระจาย (Distribution) สินค้าของตนแยกบรรทุกไว้ในเรือหลาย ๆ ลำ แทนที่จะบรรทุกสินค้าทั้งหมดรวมไว้ (Concentrating) ในเรือลำเดียวกัน เรือแต่ละลำก็จะบรรทุกสินค้าซึ่งเป็นส่วนของพ่อค้าหลาย ๆ คน หากเรือลำหนึ่งลำใดได้รับความเสียหายอัปปางลง พ่อค้าแต่ละคนก็จะได้รับความเสียหายเฉพาะส่วนเพียงจำนวนส่วนน้อยของสินค้าของตนเท่านั้น วิธีการเป็นไปตามกฎของการเฉลี่ย (The Law of Average) จะทำให้ปกป้องสินค้าส่วนใหญ่ไว้ได้

การอาศัยกฎของการเฉลี่ยด้วยวิธีการดังกล่าว ชาวอาหรับซึ่งขนสินค้าโดยขบวนคาราวานอูฐผ่านทะเลทรายและพ่อค้าซึ่งขนสินค้าตามชายฝั่งทะเลในเอเชียไมเนอร์ ซึ่งต้องประสบความสูญเสียจากโจรสลัด การปล้นสะดมและภัยจากลมพายุ ก็ได้้นำวิธีการเช่นนี้มาใช้เพื่อลดความสูญเสียเช่นกัน หลักการข้างต้นถือว่าเป็นวิธีการกระจายความเสี่ยง (Spread of risks) ซึ่งได้นำมาใช้ในการประกันภัยในปัจจุบัน

ส่วนหลักการในการโอนความเสี่ยงของการประกันภัย (Transfer concept of insurance) ที่พบครั้งแรกหรือพอจะประมวลได้ จากบันทึกในพระคัมภีร์เก่า (Old Testament) ก็ได้แก่ หลักการที่เกี่ยวข้องกับการเป็นนายประกัน (Surety Ship) ซึ่งฝ่ายค้าประกันการปฏิบัติตามสัญญาของอีกฝ่ายหนึ่ง และที่เห็นรูปร่างชัดเจนขึ้น ก็ได้แก่สัญญาประกันภัยในสมัยแรก ๆ อันเป็นสัญญาทางกฎหมายที่พัฒนาขึ้นมากกว่าศตวรรษก่อนคริสตศักราช โดยมีต้นกำเนิดของข้อความคิด (concept) มาจากกฎหมายฮัมบูราบี ได้แก่ หลัก “Civic Responsibility” สัญญา “Bottomry” และสัญญา “Respondentia”

สัญญาบอตตอมรี และสัญญาเรสปอนเดนเตีย เป็นสัญญาการกู้ยืมเงินเพื่อการค้าขายทางทะเล (Maritime Contracts) โดยมีตัวเรือ (Vessels หรือ Bottom) และสินค้า (Cargoes หรือ Res.) เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในข้อตกลงดังกล่าวมีสาระสำคัญพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ (1) การกู้ยืมเงิน โดยมีตัวเรือ สินค้า หรือค่าระวางเรือเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน (2) อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินและ (3) เบี้ยประกันภัยเพื่อความเสี่ยง (Risk Premium) สำหรับโอกาสที่จะเกิดความเสียหายจากการเสี่ยงภัยทางทะเล

การกู้ยืมเงินแบบสัญญาบอตตอมรี ได้เป็นเครื่องมือที่มีส่วนสำคัญที่นำมาสู่การประกันภัย และวิธีการเช่นนี้ได้กระจายไปในสังคมที่มีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยโบราณ โดยเราจะพบได้ในสังคมพวก โฟนิเชีย่น โรเตียน กรีก และโรมัน และวิธีการเช่นนี้ได้ช่วยผลักดันให้ประชาชาติเหล่านี้ก้าวขึ้นมามีบทบาทนำในทางการค้าหรือทางการพาณิชย์ และต่างก็ได้ช่วยกันพัฒนาข้อความคิดที่สำคัญในทางการประกันภัยขึ้นมาอีกหลายประการ เช่น ข้อความคิดว่าด้วย

“ค่าเสียหายร่วม” (General Average)” และหลักกฎหมายว่าด้วย “การรับรอง (The Law of Warranty) เป็นต้น

ส่วนการแบ่งเบาระยะความเดือดร้อนเนื่องจากการสูญเสียชีวิต ทุพพลภาพและเงินเลี้ยงชีพในวัยชรา นั้นก็มีต้นกำเนิดและมีแนวความคิดมาแต่สมัยโบราณแล้วเช่นกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมที่สำคัญของชาวโรมันที่ได้สร้างขึ้นไว้ให้ธุรกิจประกันภัย ได้แก่ การจัดตั้งสมาคมเบเรียล (Burial Society: สมาคมช่วยการฝังศพแบบฌาปนกิจ) ซึ่งเป็นรูปแบบขั้นต้นของการประกันชีวิตและการประกันสุขภาพ สมาคมช่วยการฝังศพรู้จักใช้ในชื่อ อีรานอย (Eranoi) และเทียซอย (Thiasoi) เกิดขึ้นครั้งแรกในสังคมของพวกกรีซโดยมีจุดประสงค์ที่จัดให้มีค่าใช้จ่ายช่วยเหลือในการฝังศพล่วงหน้าให้แก่สมาชิก แต่ชาวโรมันได้จัดให้มีค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือในการฝังศพ ที่สมบูรณ์กว่าและให้ผลประโยชน์ในด้านการบริการมากกว่า ตามที่รู้จักกันในชื่อ คอลลิเจีย (Collegia) โดยได้รับอำนาจเฉพาะจากกฎหมายของสภาซีเนท สมาชิกของสมาคมจะจ่ายเงินอุดหนุนให้สมาคมล่วงหน้า โดยสมาคมจะเป็นผู้ดูแลรักษากองทุนและจ่ายผลประโยชน์ในรูปแบบของค่าใช้จ่ายที่สมควรแก่เกียรติยศในการฝังศพและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ครอบครัวของสมาชิกที่ถึงแก่กรรม สมาคมคอลลิเจียได้เกิดขึ้นมากมายและแพร่หลายในจักรวรรดิโรมันและมีแนวโน้มที่จะเป็นสมาคมเฉพาะไปในแต่ละกลุ่มสังคมอาชีพด้วย เช่น สามัคคีคอลลิเจียของกองทัพในกรุงโรมได้จัดให้มีเบี้ยบำนาญจำนวนหนึ่งแก่ทหารที่ต้องทุพพลภาพเนื่องจากการได้รับบาดเจ็บในสงคราม และเงินเลี้ยงชีพสำหรับทหารที่ปลดประจำการเมื่ออายุครบ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเท่าที่กล่าวมานั้นเป็นรูปแบบการจัดการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของการจัดการกับความเสียหาย และหลักการของการประกันภัยต่าง ๆ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นในสังคมสมัยโบราณ แต่รูปแบบของบริษัทประกันภัยสมัยใหม่นั้นยังไม่ได้เกิดขึ้น

จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 17 หลังจากการเกิดเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ในกรุงลอนดอน ในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1666 เพลิงไหม้ครั้งนั้นได้ลุกลามติดต่อกันถึง 5 วัน โดยทำให้อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ซึ่งสร้างด้วยไม้เกือบหนึ่งในสี่ของกรุงลอนดอนต้องพินาศลง จากมหันตภัยครั้งนั้นซึ่งถือว่าเป็นมหันตภัยครั้งยิ่งใหญ่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินสมบัติของเอกชน จึงได้มีการพยายามที่จะจัดตั้งบริษัทประกันภัยในรูปแบบบริษัทประกันภัยสมัยใหม่ขึ้น โดยเริ่มในปี 1667 นิโคลาส บาร์บอน ได้จัดตั้งสำนักงานรับประกันอัคคีภัยขึ้นเป็นแห่งแรกในรูปแบบของสัญญาที่เขาคิดนั้นคล้ายกับสัญญาประกันอัคคีภัยในปัจจุบันมาก โดยมีข้อกำหนดว่าผู้รับประกันภัยมีสิทธิที่จะชดเชยความเสียหายด้วยการ สร้างใหม่ (Replace) หรือ ซ่อมแซม (Repair) ความเสียหายใด ๆ ด้วยสิ่งของที่เป็นชนิดและคุณภาพเดียวกัน สามปีต่อมา นิโคลาส บาร์บอนก็ได้รับหุ้นส่วนเข้ามาเฉลี่ยรับความเสียหายซึ่งเดิมรับภาระอยู่คนเดียว และในปี 1683 ก็มีคู่แข่งเพิ่มขึ้นอีกขึ้นคนหนึ่ง

คือ “The Friendly Society” แต่ละสำนักงานประกันภัยในสมัยนั้นก็อาจเรียกว่าเป็น “บริษัท” ในความหมายของบริษัทประกันภัยในปัจจุบันเพราะยังเป็นธุรกิจส่วนบุคคลและมีผู้ถือหุ้นกลุ่มน้อย อย่างไรก็ตาม ในปี 1710 ชาลส์ โปเวย์ (Charles Povey) ก็ได้จัดตั้งบริษัทรับประกันอัคคีภัยขึ้นเป็นครั้งแรกในรูปแบบบริษัท ชื่อ “The Sun Fire Office” ซึ่งยังคงดำเนินกิจการมาถึงปัจจุบัน และนับเป็นหนึ่งในบริษัทรับประกันภัยอัคคีภัยชั้นนำของโลกที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ “The Sun of London” ส่วนในสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐฟิลาเดเฟีย เบนจามิน แฟรงคลิน ก็ได้ร่วมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งบริษัทประกันภัยอัคคีภัยแห่งแรกขึ้นใน วันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 1682 คือ The Philadelphia Contribution Ship” หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “Hand-in-Hand” เนื่องจากเครื่องหมายของบริษัทเป็นรูปมือสี่มือจับประสานกัน

ในเวลาเดียวกัน การประกันภัยทางทะเลก็ได้เจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็วในประเทศอังกฤษ ในศตวรรษที่ 17 ทั้งนี้เนื่องจากประเทศอังกฤษในสมัยนั้นมีการค้าขายทางทะเลมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในยุโรป เมื่อมีการค้าขายและขนส่งสินค้าทางทะเลจำนวนมาก แนวความคิดในด้านการกระจายความเสี่ยงภัยทางทะเลก็ได้รับการพัฒนาและเกิดมีมากขึ้นเป็นธรรมดาในสมัยนั้น จึงมีการรับประกันภัยโดยพ่อค้าผู้มีความประสงค์จะเข้าร่วมรับเสี่ยงภัยในการเดินเรือหรือการขนส่งสินค้า เพื่อหวังจะได้รับค่าธรรมเนียมนหรือค่าพรีเมียมตอบแทน ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญมากที่สุดในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการรับประกันภัยทางทะเลในสมัยนั้นและรู้จักกันแพร่หลายมากที่สุดก็คือนายเอ็ดวิน ลอยด์ และบริการของลอยด์ ได้พัฒนาเติบโตมากขึ้นเป็นลำดับ และในปี 1771 ก็ได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการของลอยด์ขึ้นบริหารธุรกิจประกันภัยของลอยด์

ต่อมาในปี 1774 Lloyd's Insurance ได้ก่อตั้งขึ้นใน Royal Exchange ในกรุงลอนดอน การดำเนินธุรกิจประกันภัยของลอยด์ในสมัยใหม่เป็นไปตามกฎหมายซึ่งผ่านรัฐสภาอังกฤษ ในปี 1871 ปัจจุบันที่ทำการของลอยด์ อินชัวร์นส์ เป็นศูนย์กลางของธุรกิจประกันภัยในถนนโลมส์สตรีท ในกรุงลอนดอน มีสมาชิกของลอยด์ทำหน้าที่รับประกันภัยในนามของลอยด์ประมาณ 18,500 คน การรับประกันภัยกระทำโดยกลุ่มผู้รับประกันภัย (Syndicate) ซึ่งจะมีตัวแทนกลุ่มเรียกว่า Underwriter ทำหน้าที่แทนกลุ่ม โดยมีจำนวนกลุ่มประมาณ 430 กลุ่ม แบ่งออกเป็นผู้รับประกันภัยทางทะเล 161 กลุ่ม รับประกันภัยอื่นนอกจากภัยทางทะเล 173 กลุ่ม รับประกันภัยทางอากาศ 53 กลุ่ม และประกันภัยรถยนต์ 43 กลุ่ม ซึ่งนับว่าเป็นธุรกิจประกันภัยที่เก่าแก่และใหญ่โตที่สุดในโลก¹

ส่วนการประกันชีวิต ในระยะแรก การประกันชีวิตถูกมองว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์จากชีวิตของมนุษย์อย่างไร้ศีลธรรมและในหลายประเทศได้ออกกฎหมายห้ามการดำเนินการ

¹ สนิท วรปัญญา. (2533, กรกฎาคม-กันยายน และตุลาคม-ธันวาคม). “เส้นทางพัฒนาการประกันภัยในไทยอดีตและปัจจุบันของธุรกิจประกันความเสี่ยง.” *จุฬาลงกรณ์วารสาร*.

ดังกล่าวโดยเฉพาะในฝรั่งเศสก่อนปี พ.ศ. 2363 และอิตาลีระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19 แต่ในอังกฤษ
 ไม่มีการห้ามดำเนินกิจการดังกล่าว

นักทฤษฎีและนักคณิตศาสตร์ในภาคพื้นยุโรปจำนวนมากได้อุทิศในการพัฒนาความรู้
 ด้านประกันชีวิต จอร์จ แกรนด์ ได้รวบรวมสถิติการตายเนื่องจากกาฬโรค และในปี พ.ศ. 2204
 ได้พิมพ์หนังสือชื่อ “ธรรมชาติและข้อสังเกตทางการเมือง” ผลงานดังกล่าวถือเป็นตัวเลข
 ทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการประกันชีวิตเป็นครั้งแรก

Edmund Hally นักคณิตศาสตร์ได้ศึกษาสถิติการตายในเมือง Breslau ในระหว่างปี
 พ.ศ. 2230-2234 และได้ผลงานชื่อ “สถิติมรณกรรมในเบรสเลาว์” โทมัส ซิมป์สัน ได้พิมพ์ ผลงาน
 เรื่อง “ธรรมชาติและกฎการเปลี่ยนแปลง” ในปี พ.ศ. 2283 เรื่อง “ข้อกำหนดเบี้ยประกันรายปีและ
 การลดอัตราค่าเบี้ยประกันภัย” ในปี 2385 แนวความคิดในวิชาการด้านประกันชีวิตของซิมป์สัน
 กว้างและชัดเจนยิ่งกว่าผลงานของบุคคลอื่น ๆ ก่อนหน้านั้น

ระยะแรกของการประกันชีวิต Richard Martin กับพวกได้เสนอแนวทางที่เกี่ยวกับการ
 ประกันชีวิตเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2079 กล่าวโดยสรุปก็คือหากผู้เอาประกันถึงแก่ความตายภายใน
 12 เดือนนั้น หมายถึง เดือนทางจันทร์หรือตามปฏิทิน ศาลได้ตัดสินเอาความผิดกับผู้รับประกัน
 เนื่องจากสัญญาประกันภัยเคลือบคลุม และแนวทางคำพิพากษาดังกล่าวยังใช้กันอยู่จนทุกวันนี้

ในปี พ.ศ. 2241 บาทหลวง William Assheton ได้วางโครงการก่อตั้งบริษัทประกันชีวิต
 ชื่อ บริษัทเมอเซอร์ในลอนดอน โดยจุดประสงค์เพื่อเป็นการให้ประโยชน์ต่อแม่หม้ายในปีต่อมา
 ก็มีองค์การในลักษณะคล้ายกัน ภายใต้อำนาจ “สมาคมเพื่อแม่หม้าย” แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ
 เนื่องจากความจริงที่ว่ายังไม่ได้มีการรวบรวมสถิติเกี่ยวกับการตายอย่างถูกต้อง อันจะเป็นกฎเกณฑ์
 ของการดำเนินการขององค์การต่าง ๆ ตามมาตรฐานของการประกันชีวิต ศาสตราจารย์ James L.
 Athearn ได้กล่าวว่า สมาคมดังกล่าวเป็นองค์การแรกของการประกันชีวิต

องค์การที่เกี่ยวกับการประกันชีวิตอีกองค์การหนึ่งซึ่งมีชื่อเสียงมากในอังกฤษคือ
 “สมาคมมิตรสัมพันธ์เพื่อการประกันภัย” ซึ่งก่อตั้งใน พ.ศ. 2249 และต่อมาได้รวมอยู่ใน
 สหภาพนอร์วิชในปี พ.ศ. 2409 องค์การนี้ได้โฆษณากิจการต่อสาธารณชน ดังนั้น อาจถือได้ว่าเป็น
 ครั้งแรกที่ได้เสนอความรู้เกี่ยวกับการใช้ประกันชีวิตต่อสาธารณชน

บริษัทประกันชีวิตซึ่งเก่าแก่และยังดำเนินกิจการอยู่ในปัจจุบันนี้คือ “สมาคมเพื่อการ
 ประกันชีวิตที่เสมอภาค” (The Society for the Equitable Assurance of Lives and Survivorship)
 หรือที่เรียกว่า “Old Equitable” ซึ่งก่อตั้งในปี พ.ศ. 2305 โดย Thmas Shimpson และด้วยความ
 ช่วยเหลือสนับสนุนจาก Edward Rowe Mores อย่างไรก็ดี สมาคมนี้ได้เริ่มต้นก่อนหน้านั้น
 โดยโทมัส ซิมป์สัน และเจมส์ คิคตัน ในปี พ.ศ. 2229 แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการจนหลัง

เจมส์ คิคสัน ดายลง โทมัส จึงได้ดำเนินการต่อมาจนสมาคมก่อตั้งขึ้นได้ สำหรับการคำนวณเบี้ยประกันได้คิดอายุของผู้เอาประกันและระยะเวลาที่คุ้มครอง การยื่นขอเอาประกันต้องทำเป็นหนังสือและระบุขอมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เอาประกัน องค์กรนี้ได้ใช้ประโยชน์จากวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งคำนวณโดยนักคณิตศาสตร์ในอันที่จะกำหนดตารางเกี่ยวกับอัตราการตาย นับแต่ก่อตั้งองค์กรนี้ธุรกิจประกันชีวิตได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็วจนปัจจุบัน

ส่วนความเป็นมาของธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยเกิดจากการที่ประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นเปิดประเทศไม่ยอมขายกับประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรปอันเป็นระยะที่กรุงศรีอยุธยา กำลังเจริญรุ่งเรืองทางการค้าระหว่างประเทศและมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับต่างประเทศมากราวต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ เดนมาร์ก ฮอลันดา ญี่ปุ่น และชนชาติอื่น ๆ ต่างก็เข้ามาตั้งรกรากทำมาค้าขายกันเป็นจำนวนมาก โดยอาศัยกรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการค้า บรรทุกสินค้าทั้งของกรุงสยามและสินค้าจากภาคพื้นยุโรปนำไปขายยังประเทศจีนและญี่ปุ่น เนื่องจากประเทศทั้งสองยินดีต้อนรับเรือใบสินค้าจากประเทศสยามเป็นอย่างดี โดยที่การขนส่งสินค้าสมัยนั้นอาศัยทางเรือเป็นส่วนใหญ่ จึงมีการประกันวินาศภัยประเภทการประกันภัยทางทะเลและขนส่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยนั้น การประกันภัยดังกล่าววงการธุรกิจของชาวต่างประเทศร่วมมือดำเนินการกันเองโดยมิได้มีการจดทะเบียนการค้าหรือแจ้งต่อทางการสยามแต่ประการใด

จนกระทั่ง ร.ศ.130 (พ.ศ. 2454) ในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงมีประกาศกฎหมายที่กล่าวถึงการประกันภัยเป็นครั้งแรกคือ “พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130” และต่อมาก็มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ประกาศใช้เมื่อ 1 มกราคม 2468 กำหนดให้ผู้ประสงค์จะประกอบกิจการประกันภัยจะต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน และต่อมาก็ได้มีประเภทการประกันภัยอื่น ๆ เกิดขึ้น

สำหรับธุรกิจประกันชีวิตได้รับพระบรมราชานุญาตให้เริ่มดำเนินการในสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยบริษัทอีสเอเซียติก จำกัด ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนของบริษัทเอควิตาเบิลประกันภัยแห่งกรุงลอนดอน เสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพ ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “ทอน ไทน์ โพลีซี” มีสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เอกอัครมหาเสนาบดีเป็นผู้เอาประกันชีวิตเป็นบุคคลแรกในประเทศไทย

อย่างไรก็ตามธุรกิจประกันชีวิตยุคแรกในประเทศไทยมิได้ประสบความสำเร็จเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ หลาย ๆ สาเหตุ เช่น บริษัทตัวแทนมีธุรกิจด้านอื่นที่สำคัญกว่า เช่น งานด้านป่าไม้ และงานเดินเรือซื้อขายขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น บริษัทจึงมิได้ทุ่มเทเพื่อพัฒนาขยายงานด้านประกันชีวิตเป็นชาวต่างประเทศ การโฆษณาที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ แสดงว่ามุ่งจะรับประกันชีวิตเฉพาะชนชั้นสูงและปัญญาชน เท่านั้น อีกทั้งการรับประกันชีวิตของ

บริษัทใหญ่ในอังกฤษก็ค่อนข้างจะพิถีพิถัน โดยกรมธรรม์ต้องออกและส่งมาจากประเทศอังกฤษ เป็นต้น จึงเป็นที่น่าเสียดายยิ่งที่ธุรกิจประกันชีวิตยุคแรกในประเทศไทยต้องหยุดชะงักไป เพราะไม่ได้รับการต้อนรับและนิยมโดยสมควร ในที่สุดบริษัทเอควิตาเบิลฯ ก็ได้เฟื่องฟูในฐานะตัวแทนไปเมื่อปลายสมัยรัชกาลที่ 5

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ธุรกิจประกันชีวิตในยุโรปและอเมริกาได้ขยายตัวกว้างขวางมากยิ่งขึ้นประเทศไทยก็เป็นที่หมายของการขยายตลาดแห่งหนึ่ง ดังนั้นตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 6 ต่อเนื่องถึงสมัยรัชกาลที่ 7 จึงได้มีการติดต่อขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตกับกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม โดยมีเสด็จในกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินเป็นเสนาบดี ซึ่งขณะนั้นกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมยังไม่พร้อมที่จะยอมให้มีการจดทะเบียนในทันทีเพราะพิจารณาเห็นว่า การประกันชีวิตและการประกันวินาศภัยเป็นธุรกิจที่จะต้องดำเนินการ โดยมีส่วนเกี่ยวพันถึงสาธารณชนในด้านความผาสุกและความปลอดภัย อีกทั้งจำเป็นจะต้องมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการควบคุมธุรกิจให้มีมาตรฐานที่ดีและปลอดภัยพอสมควรด้วย

ในที่สุดจึงได้มีการปรับปรุงและตราเป็นพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 ขึ้น เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2471 ซึ่งเป็นปีที่ 4 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากนั้นกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมก็ได้ตรากำหนดเงื่อนไขการขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยขึ้น โดยเฉพาะเป็นประกาศกระทรวง ประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2472 เพื่อกำหนดให้ผู้ขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยพึงต้องปฏิบัติ โดยให้ยื่นจดทะเบียนกับ “กองประกันภัย” ซึ่งตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2472 สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมและเป็นผู้มีหน้าที่รับจดทะเบียนและควบคุมการดำเนินงานของบริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันภัยโดยตรง

หลังจากประกาศกระทรวงฉบับดังกล่าวใช้บังคับแล้ว บริษัทต่าง ๆ ที่ประกอบธุรกิจอยู่ก่อนแล้วบริษัทต่าง ๆ ที่ประกอบธุรกิจอยู่ก่อนแล้วและที่ยื่นขออนุญาตไว้ก่อนมีประกาศกระทรวงก็ได้ยื่นขอจดทะเบียนกันเป็นจำนวนมากโดยส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างประเทศส่วนบริษัทประกันชีวิตบริษัทแรกของคนไทยนั้น ได้ยื่นขอจดทะเบียนก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ “บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด” จดทะเบียนเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2485

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นบริษัทประกันภัยที่เป็นของชาวต่างประเทศก็ได้หยุดดำเนินกิจการชั่วคราวและขนทรัพย์สินเงินทองกลับประเทศของตนเองหมดหลังจากสงครามยุติในปี 2488 ก็ได้มีบางบริษัทกลับมาดำเนินกิจการใหม่ คือ บริษัทอินเตอร์แนชชั่นแนลแอสซิวรันส์

จำกัด ซึ่งดำเนินกิจการทั้งการประกันชีวิตและประกันวินาศภัย โดยเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น บริษัทอเมริกันอินเตอร์ แนชชั่นแนล แอสซัวร์ันส์ จำกัด ชื่อย่อว่า เอ.ไอ.เอ

ในปี พ.ศ. 2510 ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 ขึ้นเพื่อควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยมีความมั่นคงเป็นที่เชื่อถือของประชาชนและพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ได้ใช้มาจนกระทั่งปัจจุบัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายประกันภัยโดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 โดยมีเหตุผลในการตรากฎหมายอยู่ว่า “เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตและวินาศภัยฉบับปัจจุบันได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานมีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับกาลสมัยและไม่สอดคล้องกับสภาพการทางเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังขยายตัวในปัจจุบันและในอนาคต เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้มีความคล่องตัวและสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เอาประกันภัยเพิ่มขึ้น²

2.1.2 ความหมายของการประกันชีวิต

ก่อนที่จะทราบถึงความหมายของสัญญาประกันชีวิต ควรทราบถึงความหมายของการประกันภัยก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างประกันชีวิต กับประกันวินาศภัยทั่ว ๆ ไป

การประกันภัยเป็นคำรวม หมายถึง การประกันชีวิต (Life Insurance) และการประกันวินาศภัย (General หรือ Non-life Insurance) ซึ่งอาจให้ความหมายกว้าง ๆ ได้ว่า “หมายถึงวิธีการเฉลี่ยความเสียหายของบุคคลหนึ่งไปให้แก่บุคคลอื่น เพื่อแบ่งเบาภาระความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นนั้นให้หมดไปหรือเบาบางลง”

มลรัฐ New York ให้นิยามความหมาย “การประกันชีวิต หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับชีวิตของบุคคลและรวมถึงการประกันภัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการประกันชีวิต³ หรือ หมายถึงสัญญาซึ่งทำขึ้นเพื่อจ่ายผลประโยชน์ใด ๆ เมื่อมีการตายของบุคคลซึ่งได้เอาประกันชีวิตของเขาไว้”⁴

ประเทศอังกฤษ ให้นิยามความหมาย “การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยยอมรับเอาสิ่งตอบแทน คือ เบี้ยประกันภัยจำนวนหนึ่งซึ่งจ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัย

² ชีรพันธุ์ ดวงพลอย. (2548, มกราคม – มีนาคม) “วิวัฒนาการของกฎหมายธุรกิจประกันภัยประเทศไทย.” *วารสารการประกันภัย*. น. 31-37.

³ (New York Insurance Law, Article 4 section 46(1) ซึ่งบัญญัติว่า “Life Insurance,” “meaning every insurance upon the lives of human beings and every insurance appertaining thereto....”)

⁴ Robert E. Keeton. (n.d.). *Insurance Law*. p. 13.

ตลอดชีวิตของผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อผู้เอาประกันภัยนั้นถึงแก่ความตาย หรือทรงชีพอยู่ตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้”⁵

ประเทศไทยให้นิยามความหมาย “การประกันชีวิต” หมายถึง สัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้สืบสิทธิของเขา ในเมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตไว้ได้ตายภายในเวลาหรือยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลา อันได้ตกลงกันกำหนดไว้ ผู้เอาประกันภัยตกลงส่งเบี้ยประกันภัยในการนี้⁶

การประกันชีวิตเป็นวิธีการชดใช้ความสูญเสียอันเนื่องมาจากความสูญเสียในด้านรายได้ ซึ่งเกิดจากการเสียชีวิตหรือทุพพลภาพของผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ทำให้บุคคลผู้ประสบปัญหาได้รับชดใช้เงินจำนวนหนึ่ง

การประกันชีวิต มี 3 ประเภทคือ

1. การประกันชีวิตประเภทสามัญ (Ordinary Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตที่มีจำนวนเงินเอาประกันภัยค่อนข้างสูง ตั้งแต่ 50,000 บาท ขึ้นไป เหมาะสำหรับผู้ที่มีรายได้ปานกลางขึ้นไป ในการพิจารณารับประกันชีวิตอาจจะมีการตรวจสอบสุขภาพหรือไม่ตรวจสอบสุขภาพขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบริษัท และมีการชำระเบี้ยประกันภัยเป็นรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน หรือรายเดือน

2. การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตที่มีจำนวนเงินเอาประกันภัยต่ำ โดยทั่วไปตั้งแต่ 10,000-30,000 บาท เหมาะสำหรับผู้ที่มีรายได้ปานกลางถึงรายได้ต่ำ การชำระเบี้ยประกันภัยจะชำระเป็นรายเดือน และไม่มีการตรวจสอบสุขภาพ ฉะนั้นจึงมีระยะเวลาออกคือ ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตด้วยโรคร้ายไข้เจ็บตามธรรมชาติ บริษัทจะไม่จ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้ แต่จะคืนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ชำระมาแล้วทั้งหมด

3. การประกันชีวิตประเภทกลุ่ม (Group Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตที่กรมธรรม์หนึ่งจะมีผู้เอาประกันภัยร่วมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ส่วนมากจะเป็นกลุ่มของพนักงานบริษัท ในการพิจารณารับประกันอาจจะมีการตรวจสอบสุขภาพหรือไม่ตรวจก็ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบริษัทการประกันชีวิตประเภทกลุ่มนี้มีอัตราเบี้ยประกันภัยต่ำกว่าประเภทสามัญและประเภทอุตสาหกรรม⁷

⁵ Halsbury's. (1958). *Laws of England*. p. 272.

⁶ จิตติ ดิงศภัทย์. (2539). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย*. น. 137.

⁷ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (ม.ป.ป.). *การประกันชีวิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2557, จาก www.oic.or.th/th/elearning/inner_life2.php

ชนิดของการประกันชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1. ชนิดไม่มีเงินปันผล อัตราเบี้ยประกันต่ำกว่าการประกันชีวิตชนิดเงินปันผล เพราะการประกันชีวิตชนิดมีเงินปันผลผู้เอาประกันก็จะมีส่วนร่วมเฉลี่ยในการแบ่งเงินส่วนเกิน ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของบริษัทผู้รับประกันภัย

2. ชนิดมีเงินปันผล คือการที่ผู้เอาประกันภัยมีลักษณะเหมือนกับว่าถือหุ้นของบริษัทผู้รับประกันภัยอยู่ จึงทำให้มีเบี้ยประกันสูงกว่าแบบไม่มีเงินปันผล แต่การประกันชีวิตชนิดนี้ผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินปันผลซึ่งเกิดจากผลกำไรของบริษัท โดยจะเริ่มได้รับเมื่อทำประกันชีวิตมาถึงสิ้นปีที่ 2 แล้ว และเงินปันผลนี้ผู้เอาประกันภัยจะขอรับได้ 3 วิธี คือ

- 1) ขอรับเป็นเงินสด
- 2) ใช้ลดเบี้ยประกัน
- 3) ผักสะสมไว้กับบริษัทโดยได้รับดอกเบี้ย

แบบของการประกันชีวิต (Type of Life Insurance) กรมธรรม์ประกันชีวิตมีแบบที่ถือว่าเป็นแบบพื้นฐานอยู่ 4 แบบ ประกอบด้วย

1. การประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา (Term Life Insurance) คือ การประกันที่บริษัทผู้รับประกันภัยสัญญาว่าจะจ่ายเงินซึ่งเอาประกันไว้ให้ผู้รับประโยชน์ ถ้าหากผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา

ตัวอย่าง ผู้เอาประกันภัยอายุ 40 ปี ทำประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา กำหนด 10 ปี ต่อมาปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตเมื่ออายุ 45 ปี ซึ่งยังอยู่ในอายุสัญญา บริษัทจะต้องจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์

2. การประกันชีวิตแบบตลอดชีพ (Whole Life Insurance) คือการประกันชีวิตที่บริษัทผู้รับประกันภัยสัญญาว่าจะจ่ายจำนวนเงินซึ่งเอาประกันไว้ให้กับผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรมโดยไม่คำนึงว่าความมรณะจะเกิดขึ้นเมื่อใด เบี้ยประกันอาจชำระชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือตลอดชีพแล้วแต่จะตกลงกัน

3. การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (Joint Life Insurance) คือ การประกันชีวิตที่บริษัทผู้รับประกันภัยสัญญาว่าจะจ่ายจำนวนเงินที่เอาประกันไว้ให้กับผู้รับประโยชน์ หากผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรมภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาหรือจ่ายให้แก่ผู้เอาประกัน เมื่อมีชีวิตรอดอยู่จนครบสัญญา

ลักษณะสำคัญของการประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ คือมีการกำหนดระยะเวลาของสัญญาที่แน่นอน ถ้าผู้เอาประกันภัยอยู่ครบอายุของสัญญา ก็จะได้เงินซึ่งเอาประกัน แต่ถ้าเสียชีวิต

ลงในระหว่างที่สัญญามีผลบังคับใช้นั้น ผู้รับประโยชน์จะเป็นบุคคลที่รับเงินซึ่งเอาประกันจากบริษัท โดยทั่วไปการประกันประเภทนี้ให้ประโยชน์ในด้านสะสมทรัพย์มากกว่าการคุ้มครอง

ตัวอย่าง ผู้เอาประกันภัยซื้อประกันชีวิตเมื่ออายุ 40 ปี จำนวนเงินเอาประกันภัย 200,000 บาท กำหนดอายุสัญญา 20 ปี (กรมธรรม์สิ้นสุดเมื่อผู้เอาประกันภัยอายุ 60 ปี) ภายใต้งบเงื่อนไข (1) หากผู้เอาประกันภัยมีอายุครบ 60 ปี บริษัทจะต้องจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัย 200,000 บาท ให้ผู้เอาประกันภัยหรือ (2) หากผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตในปีใดปีหนึ่งก่อนอายุครบ 60 ปี บริษัทจะต้องจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้ผู้รับประโยชน์จำนวน 200,000 บาท

4. การประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำหรือเงินรายปี (Annuity Life Insurance) คือ การประกันชีวิตที่บริษัทประกันสัญญาว่าจะจ่ายเงินประจำหรือรายปีให้แก่ผู้เอาประกันภัยตลอดชีพหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง เริ่มตั้งแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เนื่องจากความชรา เงินรายได้ประจำหรือเงินรายปีนี้อาจจ่ายเป็นรายปี รายครึ่งปี หรือรายเดือนก็ได้แล้วแต่จะตกลงกัน

วัตถุประสงค์ของการประกันแบบนี้ก็เพื่อเป็นรายได้แก่ตนเองในยามชรา เมื่อไม่สามารถประกอบอาชีพได้ การที่ต้องเอาประกันแบบนี้เนื่องจากเกรงว่าความมรณะจะเกิดขึ้นช้า อันจะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการดำรงชีพเพราะถ้ามีชีวิตอยู่หลังจากที่หมดความสามารถในการหารายได้แล้ว จะต้องกลายเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น จึงต้องสร้างความคุ้มครองให้กับตนเองโดยการสะสมไว้เป็นรายได้ในยามชรานั่นเอง

การประกันแบบนี้เป็นการจ่ายเงินเพื่อความอยู่รอด ไม่ใช่การจ่ายเงินเพื่อความมรณะ แต่ก็ยังคงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประกันชีวิต ผู้ที่บริษัทประกันภัยจะต้องจ่ายเงินเป็นรายปีให้ในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ เรียกว่า ผู้รับเงินปี (Annuity) ซึ่งหมายถึง ผู้รับประโยชน์นั่นเอง ผู้รับเงินปีอาจจะเป็นตัวผู้เอาประกันภัยเอง หรืออาจเป็นคนอื่นตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ก็ได้

ลักษณะสำคัญของการประกันเงินได้ประจำ หรือเงินรายปี คือ การออมทรัพย์ เช่นเดียวกับกับประกันชีวิต การที่เราจ่ายเงินในปัจจุบันเพื่อจะเอาไว้จ่ายเป็นรายได้แก่ตัวเองในอนาคต ซึ่งก็เท่ากับเป็นการออมทรัพย์ไว้และผู้เอาประกันภัยสามารถเวรคืนเงินนั้นในลักษณะมูลค่าเงินสดได้ด้วย บริษัทผู้รับประกันภัยจะจ่ายเงินรายปีให้ตราบนานเท่าที่ผู้เอาประกันภัยที่มีชีวิตอยู่ การประกันแบบนี้ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องจ่ายเบี้ยประกันเท่าจำนวนที่เอาประกันไว้ เพราะบริษัทผู้รับประกันภัยจะนำเอาเงินเบี้ยประกันไปลงทุนให้เกิดดอกออกผล เพื่อประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของการประกันแบบนี้ คือ เป็นการลงทุนได้ด้วยในตัว⁸

⁸ มุกดา ไควหกุล. (2537). *การประกันภัย*. น. 112 – 117.

2.1.3 ความมุ่งหมายและประโยชน์ของการประกันชีวิต

2.1.3.1 วัตถุประสงค์ของธุรกิจประกันชีวิต

จากที่ได้ศึกษาถึงความหมายของการประกันชีวิตข้างต้น จึงเห็นได้ว่าธุรกิจประกันชีวิตนั้นมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ธุรกิจประกันชีวิตมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ผู้เอาประกันภัยและครอบครัว เช่น ผู้นำครอบครัวประกันชีวิตไว้แล้วเกิดเสียชีวิตก่อนวัยอันควร เงินประกันที่ได้รับจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงินของครอบครัวได้ระยะหนึ่ง หรือหากทำประกันชีวิตเพื่อการศึกษาของลูกไว้เงินที่ได้รับจากการประกันชีวิตจะช่วยให้ลูกนำเงินดังกล่าวมาจ่ายเพื่อศึกษาต่อไป เป็นต้น

2. เพื่อนำเงินที่สำรองจากเบี้ยประกันไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการระดมทุนเพื่อพัฒนาประเทศ

2.1.3.2 ความสำคัญของธุรกิจประกันชีวิต

ดังได้กล่าวแล้วว่ามนุษย์ต้องเผชิญกับอันตรายมากขึ้น นอกจากภัยอันตรายต่าง ๆ แล้วยังมีโรคภัยนานาประการ トラบไคที่ยังไม่สามารถเอาชนะภัยอันตรายและป้องกันมิให้เกิดโรคเหล่านี้ได้แล้ว มนุษย์ก็ย่อมมีความหวาดกลัวเพราะไม่แน่ว่าภัยจะเกิดแก่ตนหรือแก่ครอบครัวตนเมื่อใด หัวหน้าครอบครัวย่อมมีความห่วงใยในความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว และขณะเดียวกันก็เป็นห่วงชีวิตของตนเองด้วยว่าอาจประสบเคราะห์กรรมทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เช่น ประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยจนทุพพลภาพเป็นผลให้ผู้อยู่ในความอุปการะต้องขาดที่พึ่ง นอกจากนั้นแล้วยังกลัวว่าเมื่อถึงวัยชราตนจะได้รับความทุกข์ยากลำบากอันเกิดจากการขาดความสามารถในการประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมตัวไว้ก่อนที่ภัยจะมาถึง โดยบรรดาบุคคลที่ตกอยู่ในภัยอันตรายประเภทเดียวกันต่างร่วมกันสะสมเงินไว้คนละเล็กคนละน้อย ซึ่งเมื่อรวมแล้วเป็นเงินก้อนใหญ่จำนวนหนึ่ง เมื่อมีภัยอันตรายดังกล่าวเกิดขึ้นแก่บุคคลใดในกลุ่มนั้นก็จะได้รับการบรรเทาความเสียหายจากเงินที่ร่วมกันสะสมไว้นั้น วิธีการเช่นนี้เรียกว่า การประกันชีวิต ซึ่งมีขึ้นโดยคำนึงถึงค่าแห่งชีวิตมนุษย์เป็นสำคัญ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้เห็นว่าธุรกิจประกันชีวิตมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก

2.1.3.3 ประโยชน์ของธุรกิจประกันชีวิต

1. ประโยชน์ในด้านความคุ้มครอง การประกันชีวิตจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันภัยและครอบครัวของผู้เอาประกันภัย ตลอดระยะเวลาที่เอาประกัน หากผู้เอาประกันภัยมีอันเป็นไปหรือได้รับภัยจนทำให้หมดความสามารถในการหารายได้ ครอบครัวของผู้เอาประกันภัยก็จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งตามสัญญากรมธรรม์ เพื่อชดเชยรายได้ที่ต้องสูญเสียไป และหากผู้เอาประกันภัยมีชีวิตที่ราบริ่นจนครบกำหนดสัญญาผู้เอาประกันภัยก็ได้รับจำนวนเงินทุนเอาประกันภัยตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ พร้อมกับเงินปันผลอีกจำนวนหนึ่ง

2. ประโยชน์ในด้านช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการเกี่ยวเนื่องกันไปในเวลาเดียวกัน การประกันชีวิตก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประเทศ ประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครอบครัวอยู่ในระดับสูง ย่อมต้องมีพลังของการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศมาก เงินจำนวนมหาศาลที่ได้จากการออมทรัพย์ของประชาชนในรูปของการประกันชีวิตจะได้มาเป็นทุนทรัพย์สำคัญในการพัฒนาประเทศ เช่น ซื้อพันธบัตรรัฐบาล และลงทุนในกิจการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวได้ว่าการประกันชีวิตสนับสนุนให้เกิดการลงทุนและการจ้างงานเพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งคนส่วนใหญ่ทำประกันชีวิต ช่วยให้รัฐบาลญี่ปุ่นมีเงินสดที่คนได้รับมาจากการกู้ยืมคนในประเทศตน แล้วนำเงินดังกล่าวมาพัฒนาประเทศ ดอกเบี้ยทั้งหมดที่รัฐบาลจะต้องจ่ายออกไปก็เป็นเงินที่คนญี่ปุ่นเอง จะเห็นได้ว่าเงินของคนญี่ปุ่นหมุนเวียนอยู่เฉพาะกับคนญี่ปุ่นด้วยกัน

3. ประโยชน์ในด้านการออมทรัพย์ เบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันภัยต้องชำระแก่บริษัทผู้รับประกันภัยในแต่ละงวดนั้น เปรียบเสมือนเงินฝากที่สะสมเอาไว้เพียงแต่การสะสมด้วยวิธีการประกันชีวิตนี้ให้ผลประโยชน์สูงกว่าการออมทรัพย์ด้วยวิธีธรรมดาทั่ว ๆ ไป เพราะมีเป้าหมายของการสะสมทรัพย์ที่แน่นอน คือเมื่อครบกำหนดสัญญาผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินทุนประกันตามที่ตั้งเป้าหมายไว้พร้อมกับเงินปันผลอีกส่วนหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันผู้เอาประกันภัยก็จะได้รับความคุ้มครองไปพร้อมกับการออมทรัพย์⁹

นอกจากประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อผู้เอาประกันภัยและครอบครัวแล้ว การประกันชีวิตยังให้ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมในทางอื่น ๆ ด้วยอันเป็นผลทางอ้อมกล่าวเฉพาะอย่างยิ่งการประกันชีวิตเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระทางสังคม นอกจากนั้นบริษัทผู้รับประกันภัยยังจัดเป็นแหล่งระดมเงินทุนอีกแห่งหนึ่งที่ช่วยระดมเงินออมจากประชาชนไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

⁹ แหล่งเดิม. น. 75 – 76.

จะเห็นได้ว่า การประกันชีวิตนอกจากจะเป็นการประกันรายได้ของบุคคลแล้ว ยังมีลักษณะเป็นการประกันสังคมที่ช่วยเสริมสร้างสังคมให้มีความมั่นคงในขณะเดียวกันด้วย

2.1.4 ความน่าเชื่อถือของธุรกิจประกันชีวิต

บริษัทประกันชีวิตจำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้เอาประกันภัย ด้วยการรักษาคำมั่นสัญญาให้เป็นตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยและให้การบริการเก็บเบี้ยประกันภัยและการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่รวดเร็วและเป็นธรรม เพื่อให้ลูกค้าของบริษัทเกิดความมั่นใจไว้ใจ ในความน่าเชื่อถือของธุรกิจประกันชีวิต และพร้อมที่จะฝากชีวิตให้ธุรกิจประกันชีวิตดูแลและคุ้มครองต่อไป ถ้าพึงบริษัทเองไม่อาจสร้างความน่าเชื่อถือดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์จำเป็นต้องอาศัยบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่สำคัญคือ ตัวแทนประกันชีวิต ดังนี้

1. เนื่องจากตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประโยชน์ของการประกันชีวิตให้กับประชาชนได้ทราบ ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตเป็นอย่างดี เพื่อจะได้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธุรกิจประกันชีวิต
2. ตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัยผลประโยชน์และข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยตามที่ระบุไว้ในข้อสัญญาและโดยบทบัญญัติตามกฎหมาย เพื่อว่าผู้เอาประกันภัยจะเกิดความเข้าใจ
3. ธุรกิจประกันชีวิตต้องช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้ประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต โดยการพัฒนาความรู้เทคนิคการขายและการบริการอย่างมีประสิทธิภาพเสริมสร้างให้ตัวแทนประกันชีวิตมีความรับผิดชอบต่ออาชีพของตน รวมทั้งต้องมีจรรยาบรรณ เพราะอาชีพตัวแทนประกันชีวิตเป็นบุคคลที่สำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิตเป็นอย่างมาก ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

2.2 ตัวแทนประกันชีวิตกับธุรกิจประกันชีวิต

ธุรกิจประกันชีวิตมีความจำเป็นต้องมีคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะธุรกิจประกันชีวิตไม่มีสินค้าที่มองเห็นเป็นรูปลักษณะได้เหมือนสินค้าอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ในการทำสัญญาประกันชีวิตเกือบทั้งหมดเกิดจาก กรณีที่ผู้เอาประกันภัยกับบริษัทผู้รับประกันภัยไม่ได้ติดต่อกันโดยตรง ตัวแทนประกันชีวิตจะเป็นคนกลางที่ช่วยให้มีการทำสัญญาประกันชีวิตระหว่างบริษัทกับผู้เอาประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตจึงเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เอาประกันภัยมากที่สุด ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของตัวแทนประกันชีวิตต่อไป

2.2.1 ความหมายของตัวแทนประกันชีวิต

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พุทธศักราช 2535 มาตรา 5 ให้คำจำกัดความของคำว่า “ตัวแทนประกันชีวิต” หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท

ที่ว่าผู้ใดจะกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้ผู้นั้น ต้องได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตจากนายทะเบียนก่อน โดยใบอนุญาตที่ออกให้ผู้นั้นจะระบุว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใด

คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต¹⁰ มีดังนี้

1. บรรลุนิติภาวะ
2. มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
3. ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
4. ไม่เคยต้องโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่จะพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต
5. ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
6. ไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต
7. ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลา 5 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต
8. ได้รับการศึกษาประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนด หรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนประกาศ กำหนด

2.2.2 ความสำคัญของตัวแทนประกันชีวิต

ผู้ที่สนใจและต้องการจะทำสัญญาประกันชีวิตนั้นจะเป็นบุคคลใดก็ได้ไม่จำกัดว่าผู้นั้นจะประกอบอาชีพใด ดังนั้นธุรกิจประกันชีวิตจะต้องมีตัวแทนประกันชีวิตที่คอยมาให้คำแนะนำรายละเอียดต่าง ๆ ในสัญญาประกันชีวิตให้ผู้ต้องการเอาประกันภัยทราบ เพราะสัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นสัญญาประกันภัยประเภทหนึ่งที่มีถ้อยคำ ภาษาที่ใช้ในกรมธรรม์นั้นเป็นคำศัพท์เทคนิค เฉพาะในธุรกิจนั้นและสัญญาประกันชีวิตนั้นมีหลายประเภท เช่น การประกันชีวิตประเภทสามัญ การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม หรือเรียกกันว่าประเภทกลุ่ม และการประกันชีวิตมีหลายแบบ เช่นการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา การประกันชีวิตแบบตลอดชีพ การประกันชีวิตสะสมทรัพย์ การประกันชีวิตแบบรายได้ประจำหรือเงินรายปี อีกทั้งการประกันชีวิตนั้นก็มีกรณีใดบ้างที่ธุรกิจประกันชีวิตให้ความคุ้มครองหรือมีข้อยกเว้นใดบ้างที่ธุรกิจประกันชีวิตไม่ให้การคุ้มครอง

¹⁰ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69.

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทำสัญญาประกันชีวิตต้องพิจารณาถึงรายละเอียดอย่างถี่ถ้วน เพราะการทำสัญญาประกันชีวิตเป็นเรื่องที่มีเงื่อนไขซับซ้อน ดังนั้นบุคคลที่สำคัญมากในธุรกิจประกันชีวิต คือตัวแทนประกันชีวิตที่ได้รับการอบรมถือว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่คอยมาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือให้กับผู้ที่ต้องการเอาประกันภัยให้ได้ทราบว่าสัญญาประกันชีวิตประเภทไหน แบบใด เหมาะสมกับตนและเลือกที่จะทำสัญญาประกันชีวิตนั้น ตลอดจนคำนึงถึงภาระหน้าที่และความสามารถในการชำระเบี้ยประกันภัยด้วยเพราะแต่ละบริษัทผู้รับประกันภัยจะมีเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครอง เงินที่จะได้รับการคุ้มครอง เบี้ยประกันที่ต้องชำระนั้นย่อมแตกต่างกันออกไปในแต่ละบริษัท ซึ่งตัวแทนประกันชีวิตก็จะทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างผู้เอาประกันภัยกับบริษัทผู้รับประกันภัยมาแนะนำ ชักชวน พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าเมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะมีวิธีใดในการเรียกร้องสิทธิตามกรมธรรม์ในกรณีที่ได้รับเงินครบตามสัญญา หรือเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทผู้รับประกันภัยในกรณีอื่น ๆ นั้นจะใช้สิทธิอย่างไรเพื่อจะได้ไม่เป็นปัญหาในภายหลัง ทั้งนี้ก็จะส่งผลให้ผู้ต้องการเอาประกันภัยได้ทำสัญญาประกันชีวิตที่มีความคุ้มครองสูง มีเงื่อนไขน้อย และชำระเบี้ยประกันภัยไม่แพง

ในการเลือกทำสัญญาประกันชีวิตหนึ่งฉบับนั้นต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ มีความชำนาญ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการประกันชีวิต มาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชักชวน เพื่อให้ง่ายต่อการตัดสินใจแก่ผู้เอาประกันภัยว่าจะเลือกทำสัญญาประกันชีวิตแบบใดและเลือกทำกับบริษัทผู้รับประกันภัยไหน ซึ่งบุคคลนั้นคือ ตัวแทนประกันชีวิต

การประกอบอาชีพ ตัวแทนประกันชีวิตนั้นเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน และเป็นประโยชน์ต่อความผาสุกของสังคมโดยรวมอย่างมาก ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ตั้งใจจริงในหน้าที่การงาน เป็นต้น หากตัวแทนประกันชีวิตปฏิบัติหน้าที่ไม่ดี ทำงานไม่มีประสิทธิภาพก็จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อ ผู้เอาประกัน ผู้รับประโยชน์ และส่งผลต่อธุรกิจประกันชีวิตไม่มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้นั้นต้องเป็นปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด คือารได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน โดยผู้ที่ขอรับใบอนุญาตจากนายทะเบียนต้องมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด การเป็นตัวแทนประกันชีวิตจำเป็นต้องมีกฎหมายกำกับการทำงานเป็นตัวแทนประกันชีวิตดังที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติประกันชีวิตพุทธศักราช 2535 มาตรา 69 โดยควบคุมผ่านสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เพื่อคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าทำหน้าที่เท่านั้น

2.2.3 สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

การประกอบธุรกิจประกันชีวิตในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มเจรจาเพื่อให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิต ตลอดจนการจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต กล่าวคือบริษัทผู้รับประกันภัยต้องอาศัยการปฏิบัติงานของตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ประสานงาน จึงจะขอกว่าถึงสิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิตตามที่ได้บัญญัติในพระราชบัญญัติประกันชีวิต ดังนี้

2.2.3.1 สิทธิของตัวแทนประกันชีวิต มีดังนี้

1. สิทธิในการรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัท สิทธิดังกล่าวที่เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2551 มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พุทธศักราช 2535 ให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ให้ตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัท”

2. สิทธิในการทำสัญญาประกันชีวิตตามที่ได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัท สิทธิดังกล่าวที่เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2551 มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พุทธศักราช 2535 ให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัท”

และตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิได้รับเงินค่าบำเหน็จจากบริษัทในกรณีที่ชักชวนให้ผู้เอาประกันภัยได้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัยจนสำเร็จ

3. สิทธิในการได้รับเงินทอน หรือเงินค่าใช้จ่ายที่ได้ออกไปในนามของบริษัทผู้รับประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยซึ่งเขาได้กระทำหน้าที่แทน เช่น การจ่ายเบี้ยประกันภัยแทนผู้เอาประกันภัย เขาย่อมได้รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยพร้อมทั้งดอกเบี้ยจากผู้เอาประกันภัยที่เขาได้จัดการแทน

4. สิทธิในการยึดหน่วงทรัพย์สินของตัวแทน เช่น ตัวแทนของผู้เอาประกันภัยที่ได้จ่ายเงินค่าเบี้ยประกันภัยและได้รับกรมธรรม์ประกันภัยจากผู้รับประกันภัยแล้ว ย่อมมีสิทธิยึดหน่วงกรมธรรม์ประกันภัยนั้นไว้จนกว่าจะได้เงินค่าเบี้ยประกันจากผู้เอาประกันภัยแล้ว¹¹

¹¹ สิทธิโชค ศรีเจริญ. (2528). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย. น. 162 -163.

2.2.3.2 หน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต มีดังนี้

1. ตัวแทนประกันชีวิตต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่นั้นได้จะต้องแจ้งให้บริษัทผู้รับประกันภัยทราบโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสียหายในธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นเพราะการงดเว้นการปฏิบัติหน้าที่
2. ตัวแทนประกันชีวิตต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้ ความชำนาญที่ดี ตัวแทนประกันชีวิตจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีเหตุผลด้วยความรอบคอบระมัดระวังอย่างดีด้วยความชำนาญและขยันขันแข็ง
3. ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ต้องส่งเบี้ยประกันภัยที่ได้รับมาตามหน้าที่ให้แก่บริษัทผู้รับประกันภัย ในฐานะที่กระทำการแทนบริษัทผู้รับประกันภัย ไม่มีสิทธินำเบี้ยประกันภัยไปใช้เพื่อประโยชน์ของตน
4. ตัวแทนประกันชีวิตต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อบริษัทผู้รับประกันภัยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตัวแทนประกันชีวิตต้องไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความเสียหายแก่ เช่น ตัวแทนของผู้เอาประกันภัยในการเข้าทำสัญญาต้องไม่รับบำเหน็จหรือส่วนลดที่เป็นความลับจากบริษัทผู้รับประกันภัยหรือถ้าได้รับมาแล้วจะต้องส่งมอบให้กับผู้เอาประกันภัยทั้งหมด ส่วนตัวแทนของบริษัทผู้รับประกันภัยให้ปฏิบัติหน้าที่เจรจาทำสัญญาประกันภัยจะต้องไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือแถลงเท็จในข้อสาระสำคัญ

2.3 จรรยาบรรณของผู้ประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

คำว่า “จรรยาบรรณ” ตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้คำจำกัดความว่า “ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบการอาชีพการงาน แต่ละอย่างกำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของบริษัท อาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้”

สภาวิชาชีพแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความว่า “หลักความประพฤติอันเหมาะสม แสดงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ที่กลุ่มบุคคลแต่ละสาขาอาชีพประมวลขึ้นเป็นหลักเพื่อสมาชิกในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติ เพื่อรักษาชื่อเสียงและส่งเสริมเกียรติคุณของวิชาชีพ”

จรรยาบรรณของตัวแทนประกันชีวิต มีดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้เอาประกัน บริษัทและเพื่อนร่วมอาชีพ
2. ให้บริการที่คืออย่างสม่ำเสมอ และชี้แจงให้ผู้เอาประกันทราบถึงสิทธิหน้าที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้เอาประกัน
3. รักษาความลับของผู้เอาประกัน และของบริษัทต่อบุคคลภายนอก

4. เปิดเผยข้อความจริงต่อผู้เอาประกัน ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญเพื่อการพิจารณา
รับประกันหรือเพื่อความสมบูรณ์แห่งกรมธรรม์
5. ไม่เสนอแนะผู้เอาประกันทำประกันเกินความสามารถในการชำระเบี้ยประกัน
หรือเสนอขายนอกเหนือเงื่อนไขแห่งกรมธรรม์
6. ไม่ลดหรือเสนอที่จะลดค่าบำเหน็จ เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้เอาประกันชีวิต
7. ไม่แนะนำให้ผู้เอาประกันสละกรมธรรม์เดิมเพื่อทำสัญญาใหม่ หากทำให้ผู้เอา
ประกันเสียประโยชน์
8. ไม่กล่าวให้ร้ายทับถมตัวแทนประกันชีวิต หรือบริษัทอื่น
9. หมั่นศึกษาหาความรู้ในวิชาชีพอยู่เสมอ
10. ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมประเพณีอันดีงาม ทั้งธำรงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ และ
คุณธรรมแห่งอาชีพปฏิญาณ¹²

¹² สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (ม.ป.ป.). *จรรยาบรรณของ
ตัวแทนประกันชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2557, จาก
www.oic.or.th/downloads/eServicePage/morality_agent.pdf

บทที่ 3

หลักกฎหมายในการกำกับการเป็นตัวแทนประกันชีวิต อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต เปรียบเทียบ กฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

ดังได้กล่าวแล้วว่าตัวแทนประกันชีวิตเป็นคนกลางระหว่างผู้เอาประกันภัยกับบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นบุคคลที่ช่วยให้มีการทำสัญญาประกันชีวิตระหว่างผู้เอาประกันภัยกับบริษัทผู้รับประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 การดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตอาจเกิดผลกระทบต่อผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ และประชาชน จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อใช้กำกับดูแลการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ ของตัวแทนประกันชีวิตอยู่ในขอบเขตของกฎหมายและเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์และประชาชน โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลตัวแทนประกันชีวิตเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

3.1 หลักกฎหมายไทย

3.1.1 หลักกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต

3.1.1.1 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

ผู้ที่ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันชีวิต ต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 68

“ผู้ใดจะกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

คำขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต ให้ระบุด้วยว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใด”

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตต้องมีคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พุทธศักราช 2535 มาตรา 69 กำหนดไว้ ดังที่กล่าวในบทที่ 2

“ส่วนวิธีการในการขอรับใบอนุญาตได้บัญญัติในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พุทธศักราช 2535 มาตรา 69 ว่าผู้ที่ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใดให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทนั้นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยหนังสือแสดงความ ต้องการของบริษัทผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิตและหนังสือรับรองว่า ผ่านการอบรมจากสำนักงาน คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย หรือผ่านการอบรมตามหลักสูตร และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยประกาศกำหนด ซึ่งการขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

...

หนังสือแสดงความต้องการตามวรรคหนึ่งและหนังสือแสดงความยินยอมตามวรรค สิบสาม ให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด”

จากมาตรา 69 ดังกล่าวได้มีการกำหนดไว้ในส่วนของใบคำขอรับใบอนุญาตเป็น ตัวแทนประกันชีวิต (ตช.1) และหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทให้เป็นตัวแทนประกันชีวิต (ตช. 3) โดยนายทะเบียนได้ออกประกาศเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว คือ ประกาศนายทะเบียนเรื่อง กำหนดแบบเกี่ยวกับตัวแทนประกันชีวิต ฉบับลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2543 ซึ่งได้กำหนดแบบใบ ขอรับอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต (ตช. 1) ให้มีการระบุรายละเอียดของผู้รับใบอนุญาต ได้แก่ ชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปีเกิด สถานที่อยู่ วุฒิการศึกษา บริษัทประกันชีวิตที่ตนสังกัด คำรับรอง เกี่ยวกับคุณสมบัติ ตามมาตรา 69 นอกจากนี้ยังมีส่วนที่แตกต่างไปจาก ตช. 1 ในฉบับก่อนหน้านั้น คือ ในส่วนของรหัสประจำตัวประชาชน (13 หลัก) ซึ่งแต่เดิมไม่ต้องระบุไว้ แต่หลังจากที่ได้มีการ พัฒนาระบบการจัดเก็บทะเบียนประวัติตัวแทน ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับรหัสประจำตัวประชาชน เพื่อเป็นตัวหลักเพื่อใช้ในการตรวจสอบประวัติ ทั้งนี้เพราะบุคคลหนึ่งจะมีรหัสประจำตัว ประชาชนที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้นหากตัวแทนประกันชีวิตมีการเปลี่ยนชื่อ นามสกุล ไปแล้วก็ตาม ก็สามารถตรวจสอบได้ว่าบุคคลที่มาขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตเคยเป็นบุคคลที่ กระทำผิด ถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทอื่น ๆ อยู่แล้ว ซึ่งหาก เข้าเกณฑ์ดังกล่าวก็จะเป็นการผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติของตัวแทนประกันชีวิต นอกจากนี้ ยังมีการแจ้งให้ทราบถึงประวัติที่มีการสอบความรู้การประกันชีวิตหรือเคยได้รับการศึกษาความรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิตตามที่นายทะเบียนประกาศกำหนด¹³

¹³ พงศ์ศักดิ์ สว่างใจ. (2551). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิตต่อ บุคคลภายนอกตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). น. 48.

3.1.1.2 ระเบียบข้อบังคับในการควบคุมการประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเป็นตัวแทนประกันชีวิตที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น ผู้นั้นต้องเป็นผู้ที่ผ่านการปฏิบัติตามข้อ 3.1.1.1 คือต้องผ่านการอบรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยประกาศกำหนดโดยมีวิชาที่อบรมดังนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันชีวิต ฉบับที่ 2 (2551)

2. ภาพรวมของธุรกิจประกันชีวิตและสรุปสาระสำคัญของการประกันชีวิต

3. แนวทางปฏิบัติในการขาย การรู้จักลูกค้าและการให้คำแนะนำด้านประกันชีวิต

4. จรรยาบรรณและแนวทางปฏิบัติที่ดีในการให้บริการพร้อมทั้งกรณีศึกษา

การอบรมดังกล่าวต้องใช้เวลาอบรม 2 วัน จากนั้นจะมีการสอบวัดความรู้หลังจากอบรมเสร็จวิชาที่ใช้ในการสอบมีดังนี้

1. วิชาจรรยาบรรณและศีลธรรมของตัวแทนประกันชีวิต 10 ข้อ โดยผู้เข้าอบรมต้องสอบผ่านอย่างน้อย 70% คือต้องผ่านอย่างน้อย 7 ข้อ จาก 10 ข้อ

2. วิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต 20 ข้อ

3. วิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย 10 ข้อและวิชาพระราชบัญญัติประกันชีวิต 10 ข้อ โดยผู้เข้าอบรมต้องสอบผ่านอย่างน้อยทั้ง 3 วิชา รวมกัน 60% ขึ้นไป คือต้องได้ 24 ข้อ จาก 40 ข้อ

การสอบวัดความรู้นี้ต้องผ่านเกณฑ์ทั้ง 2 เงื่อนไขที่กล่าวมาข้างต้นพร้อมกันจะผ่านข้อใดข้อหนึ่งมิได้ เมื่อสอบผ่านจึงขอรับใบอนุญาตได้ใบอนุญาตที่ออกให้ครั้งแรก มีอายุ 1 ปี เมื่อใบอนุญาตใกล้หมดอายุตัวแทนสามารถขอต่ออายุใบอนุญาตได้ โดยสามารถต่อล่วงหน้า 2 เดือนก่อนใบอนุญาตหมดอายุ ซึ่งต่อครั้งที่ 1 มีอายุ 1 ปี ต่อครั้งที่ 2 มีอายุ 1 ปี ต่อครั้งที่ 3 และครั้งต่อไป มีอายุ 5 ปี

3.1.1.3 เปรียบเทียบการดำเนินการเป็นตัวแทนประกันชีวิตกับนายหน้าประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

ตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 5

“ตัวแทนประกันชีวิต” หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท

“นายหน้าประกันชีวิต” หมายความว่า ผู้ซึ่งช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท โดยกระทำเพื่อบำเหน็จเนื่องจากการนั้น

ซึ่งนิติบุคคลอาจเป็นนายหน้าประกันชีวิตได้เมื่อ

1. นิติบุคคลนั้นมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย
2. กิจการดังกล่าวอยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น
3. นิติบุคคลนั้นมี พนักงานหรือลูกจ้าง ที่ได้รับอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต

เป็นผู้ทำการแทนนิติบุคคลดังกล่าวและ

4. นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต ต่อมาพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ได้มีการบัญญัติแก้ไขในข้อนี้ว่า “นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต”

ตารางที่ 3.1 ข้อแตกต่างระหว่างตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิต¹⁴

ตัวแทนประกันชีวิต	นายหน้าประกันชีวิต
1. ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาแทนบริษัทผู้รับประกันภัยได้ โดยการได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท	1. นายหน้าประกันชีวิตไม่อาจทำสัญญาแทนบริษัทผู้รับประกันภัยได้
2. ตัวแทนประกันชีวิตสามารถรับเบี้ยประกันในนามบริษัทผู้รับประกันภัยได้โดยไม่ต้องมีการมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันภัย	2. นายหน้าประกันชีวิตสามารถรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัทผู้รับประกันภัยได้เมื่อได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันภัย
3. ตัวแทนประกันชีวิตอาจเป็นกรรมการของบริษัทได้	3. นายหน้าประกันชีวิตจะต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างในบริษัทใด
4. ตัวแทนประกันชีวิตจะได้รับค่าตอบแทนจากตัวการบางกรณีที่ได้รับเงินเดือนเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันภัยด้วย	4. นายหน้าประกันชีวิตจะทำการเพื่อหวังบำเหน็จที่ได้จากการซึ่งช่องหรือจัดการให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทด้วยทุนทรัพย์หรือค่าใช้จ่ายของตนเอง
5. ตัวแทนประกันชีวิตเป็นได้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น	5. นายหน้าประกันชีวิตจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

¹⁴ แหล่งเดิม.

3.1.1.4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเป็นตัวแทนประกันชีวิตกับตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ บุคคลผู้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนตัวการเกิดจากสัญญาตัวแทน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 797 ว่า “อันว่าสัญญาตัวแทนนั้นคือสัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่าตัวแทน มีอำนาจกระทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าตัวการ และตกลงกระทำการดังนั้น”

ความเป็นตัวแทน คือ ความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่บุคคลหนึ่ง เรียกว่า ตัวแทน กระทำการในนามของอีกบุคคลหนึ่ง เรียกว่า ตัวการ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะภาพทางกฎหมายของตัวการให้มีความผูกพันกับบุคคลภายนอกในกิจการที่ตัวแทนตกลงทำสัญญาด้วยกับบุคคลภายนอกนั้น ความสัมพันธ์ทางกฎหมายนี้เป็นเรื่องทางกฎหมายไม่จำเป็นต้องอาศัยเจตนาของคู่สัญญาในการสร้างความสัมพันธ์ขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวการและตัวแทนนั้นเกิดขึ้น 3 กรณี คือ ตัวแทนเกิดจากข้อตกลงในสัญญา (by agreement whether contractual or not) ตัวแทนเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย (by operation of law) และตัวแทนเกิดขึ้น โดยการให้สัตยาบัน (by subsequent ratification)¹⁵

1. ตัวแทนเกิดขึ้นด้วยกฎหมาย หมายถึง กรณีที่กฎหมายกำหนดให้เป็นตัวแทนขึ้นเพื่อให้ตัวการต้องรับผิดชอบกับบุคคลภายนอกเมื่อเข้าเกณฑ์หรือเหตุตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ตัวแทนในเหตุฉุกเฉิน (มาตรา 802) ตัวแทนเซิด (มาตรา 821) ตัวแทนโดยกฎหมายปิดปาก (มาตรา 822) เป็นต้น

ไม่ว่าตัวแทนจะเกิดด้วยวิธีไหน มีข้อเหมือนกันคือ ตัวแทนต้องทำกิจการในนามของตัวการเพื่อประโยชน์ของตัวการไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของตนเองและตัวแทนได้อำนาจนั้นมาไม่ว่าจะได้มาโดยสัญญาหรือกฎหมาย เมื่อทำงานเพื่อตัวการแล้วจะทำให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะในทางกฎหมายของตัวการที่มีต่อบุคคลภายนอก¹⁶

2. ตัวแทนเกิดขึ้นด้วยสัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 797 “อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือ สัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่าตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าตัวการและตกลงจะทำการดังนั้น”

¹⁵ F.M.B. Reynolds. (1985). *Bowstead on Agency. The Common Law Library.* number 7, 15, p.11

¹⁶ Ibid.

ตัวแทนเกิดขึ้นด้วยสัญญา หมายถึง ตัวแทนที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงระหว่างตัวการและตัวแทน ทำให้เกิดสัญญาตัวแทนขึ้น สัญญาตัวแทนที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องทำตามแบบแห่งสัญญาแต่ต้องมีการมอบอำนาจของตัวการให้ไว้แก่ตัวแทน เพื่อให้ตัวแทนทำงานให้แก่ตน

สัญญาตัวแทนนี้ไม่ต้องทำเป็นหนังสือหรือหลักฐานเป็นหนังสือ เพียงตัวการตกลงด้วยวาจาที่ใช้ได้ สามารถบังคับตามสัญญากันระหว่างคู่สัญญาด้วยกัน คือ ตัวการกับตัวแทน มาตรา 797 วรรค 2 ได้แบ่งการเกิดตัวแทนขึ้นโดยสัญญาเป็น 2 ประเภทคือ การแต่งตั้งตัวแทนโดยชัดแจ้งและเกิดขึ้นโดยการแต่งตั้งตัวแทนโดยปริยาย

2.1 ตัวแทนโดยชัดแจ้ง นั้นเกิดโดยต้องมีการตกลงทั้งสองฝ่ายโดยไม่ว่าตกลงด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ตัวการตกลงมอบอำนาจให้ตัวแทนและทำงานแทนตน ส่วนตัวแทนก็ตกลงที่จะเป็นตัวแทนและทำงานแทนให้ ซึ่งงานนั้นอาจเป็นสัญญาหรือนิติกรรมหรือกิจการอื่น ๆ ก็ได้ เมื่อสัญญาตัวแทนเป็นสัญญาชนิดหนึ่งจึงต้องตกอยู่ในบทบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมสัญญาและหนี้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น นายแดงอยากซื้อรถยนต์ แต่ไม่รู้ว่าจะเลือกอย่างไรดี จึงตั้งนายดำซึ่งรู้เรื่องรถยนต์ เป็นตัวแทนไปซื้อรถยนต์แทนตน นายดำตอบตกลงทำงานให้ สัญญาตัวแทนก็เกิดขึ้น มีนายแดงเป็นตัวการ และนายดำเป็นตัวแทน นายแดงต้องผูกพันในสัญญาซื้อขายรถยนต์ที่นายดำกระทำ คือมีหน้าที่ชำระราคารถยนต์ ถ้านายดำไม่ตกลงด้วยก็จะเกิดสัญญาตัวแทนไม่ได้ เช่น นายแดงและนางขาว ต้องการซื้อรถยนต์ 1 คัน ทั้งสองเป็นเจ้าของร่วมกันจึงตกลงกันระหว่างนายแดงกับนางขาวว่าจะออกเงินกันคนละครึ่งและตกลงมอบอำนาจให้นายดำไปซื้อรถยนต์ให้โดยที่นายดำ ยังไม่ทราบเรื่อง ดังนี้ข้อตกลงระหว่างนายแดงกับนางขาวไม่ใช่สัญญาตั้งตัวแทน

สำหรับเรื่องตัวแทนนั้น ตามปกติจะประกอบไปด้วยสองสัญญา สัญญาแรกคือสัญญาตั้งตัวแทน ส่วนสัญญาที่สอง คือ สัญญาที่ตัวแทนตกลงทำกับบุคคลภายนอกที่กล่าวว่าเป็นการตกลงนั้นหมายความว่า ตัวแทนมีอำนาจเจรจาต่อรองตกลงในเชิงธุรกิจต่อบุคคลภายนอกได้เอง มีการใช้วิจรรย์ญาณและดุลยพินิจในการทำสัญญาได้เองและตัวการต้องผูกพันในสัญญาฉบับที่สองนี้ แม้ตนเองจะมีได้เป็นผู้เข้าไปเจรจาต่อรองเองก็ตาม เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักที่ว่า “สัญญาผูกพันคู่สัญญา” (Privity of Contract) แต่เรื่องตัวแทนนั้น บุคคลอื่นที่ไม่ได้ทำสัญญา แต่ต้องมาผูกพันในสัญญาแทน ด้วยเหตุนี้หลักกฎหมายโรมันที่ให้ความสำคัญกับหลักเรื่อง Privity of Contract จึงพัฒนาหลักเรื่องตัวแทนไปได้ไม่มากเพราะถือเป็นเพียงข้อยกเว้นเท่านั้น จะพัฒนาให้เป็นหลักทั่วไปอย่างกฎหมายตัวแทนของประเทศอังกฤษไม่ได้

เรื่องสัญญาตัวแทนจำเป็นต้องมีบุคคลภายนอกเกี่ยวข้องด้วย และตามความจริงแล้วตัวแทนก็ต้องทำการติดต่อกับบุคคลภายนอกไม่ใช่จำกัดแค่ตัวการทำการกับตัวแทนเท่านั้น¹⁷

บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องตัวแทนมีด้วยกัน 3 ฝ่าย คือ ตัวการ ตัวแทนและบุคคลภายนอก ทั้ง 3 บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยกันเสมอ ถ้าหากว่าไม่มีบุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องในงานที่ตัวแทนได้รับมอบหมาย กิจการนั้นไม่ใช่เรื่องตัวแทน เช่น ตั้งตัวแทนไปซื้อรถยนต์ก็จะต้องมีบุคคลภายนอกที่ตัวแทนจะไปตกลงทำสัญญาซื้อรถ ตั้งให้เป็นผู้จัดการร้านค้าก็จะต้องมีเรื่องติดต่อกับบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อกิจการในร้านค้านั้น การทำงานแทนนั้นไม่จำกัดเฉพาะแต่การทำสัญญาเท่านั้น พวกนิติกรรมฝ่ายเดียว (Unilateral Transaction) หรือกิจการที่ทำหากมีการติดต่อกับบุคคลภายนอกเกิดการเปลี่ยนแปลงฐานะทางกฎหมายของตัวการ (Legal Position) ก็เป็นการตั้งตัวแทนได้ เช่น มอบอำนาจให้ฟ้องคดี การฟ้องคดีไม่ใช่การทำสัญญาแต่ก็มีการติดต่อบุคคลภายนอก ผู้รับมอบอำนาจจึงเป็นตัวแทนได้ หรือผู้ขนส่งได้รับมอบอำนาจให้ขนส่งสินค้าไปส่งให้แก่ผู้ซื้อสินค้า ก็เป็นการตั้งตัวแทนได้ หรือการบอกกล่าวเลิกสัญญาและการชำระหนี้ เป็นต้น ดังนั้นกิจการใดที่ไม่มีเจตนาหรือไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อติดต่อกับบุคคลภายนอกจึงไม่เป็นสัญญาตัวแทน

2.2 ตัวแทนโดยปริยาย เป็นตัวแทนที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งโดยชัดแจ้ง คือ มิได้มีการตกลงกันระหว่างคู่สัญญาที่จะเป็นตัวการตัวแทนกันซึ่งการเป็นตัวแทนไม่จำเป็นต้องเป็นสัญญา แต่การเป็นตัวแทนต้องเกิดจากเจตนาของตัวแทน ไม่มีใครสามารถเป็นตัวแทนของบุคคลใดได้เว้นแต่บุคคลนั้นมีเจตนาให้เป็นตัวแทน เจตนานี้อาจแสดงออกได้ทางตัวอักษร ด้วยวิธีการเขียนหรือกล่าวด้วยวาจา หรือเพียงแต่จัดให้บุคคลหนึ่งอยู่ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเข้าใจได้ตามธรรมดาของมนุษย์ว่าการแสดงออกที่ปฏิบัติต่อกันประกอบกับลักษณะงานนั่นเอง ทำให้เป็นที่เข้าใจว่าได้มีการตกลงยินยอมเป็นตัวการตัวแทนกันแล้วโดยปริยาย (มาตรา 797 วรรค 2)

กรณีการเป็นตัวแทนโดยปริยาย ส่วนมากมักจะเป็นลูกจ้างทำงานให้นายจ้าง¹⁸ ลักษณะงานเช่นนี้น้อยครั้งที่นายจ้างจะตกลงมอบอำนาจให้ลูกจ้างเป็นตัวแทนโดยสัญญาชัดแจ้ง จะมีก็เพียงแต่สัญญาจ้างแรงงาน แต่กิจการที่มอบหมายให้ไปเป็นลูกจ้างทำนั้น พอจะถือได้ว่าลูกจ้างเป็นตัวแทนโดยปริยายและกิจการที่ลูกจ้างทำไปย่อมผูกพันนายจ้าง นายจ้างจะปฏิเสธความรับผิดชอบบุคคลภายนอกซึ่งเป็นคู่สัญญาไม่ได้

¹⁷ อานาคย์ หลวงประพจน์นิติศรค์. (2479). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า จัดการนอกสั่ง. หน้า 3.

¹⁸ F.M.B. Reynolds. Op.cit. pp.12, 22.

3. ตัวแทนโดยการให้สัตยาบันเป็นตัวแทนที่เกิดขึ้นภายหลังจากได้ทำงานให้ตัวการไปแล้ว แต่เป็นการทำงานโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจ ซึ่งตัวการเห็นว่าการนั้นเป็นประโยชน์แก่ตนจึงให้สัตยาบันแก่การทำงานนั้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 820 งานนั้นจะไม่ผูกพัน ตัวการ เพราะตัวแทนทำงานโดยไม่มีอำนาจ แต่ตัวการเห็นว่าตนได้ประโยชน์ ตัวการพอใจก็ให้สัตยาบันแล้วเข้าถือเอาสัญญาที่ตัวแทนทำกับบุคคลภายนอกก็ได้ การให้สัตยาบันนี้อาจให้กับตัวแทนที่ทำงานเกินอำนาจไปหรืออาจให้กับบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นตัวแทนกันมาก่อนเลยก็ได้แต่เมื่อทำงาน ให้ตัวการและตัวการให้สัตยาบันก็เป็นตัวแทนได้¹⁹ แต่ข้อสำคัญคือต้องทำงานแทนผู้อื่นเท่านั้น หากทำงานให้แก่ตัวเองแล้วจะไม่ใช่เรื่องตัวแทนเลย ดังนั้นจะให้สัตยาบันไม่ได้เพราะไม่ใช่เรื่องตัวแทนทำเกินอำนาจ

การให้สัตยาบันมีผลต่อการทำงานในอดีตของตัวแทนไม่ได้ส่งผลให้เป็นตัวแทนกันต่อไปหรือขยายอำนาจหน้าที่ของตัวแทนต่อไป แต่บุคคลภายนอกอาจจะอ้างการเป็นตัวแทนโดยกฎหมายปิดปากได้

หน้าที่ของตัวแทนต่อตัวการ

ตัวแทนต้องทำหน้าที่ตามคำสั่งของตัวการ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตาม มาตรา 807 วรรคแรก

“ตัวแทนต้องกระทำการตามคำสั่งแสดงออกชัดหรือโดยปริยายของตัวการ เมื่อไม่มีคำสั่งเช่นนั้น ก็ต้องดำเนินตามทางที่เคยทำกันมาในกิจการค้าขายอันเขาให้ตนทำอยู่นั้น”

1. กระทำตามคำสั่งโดยชัดแจ้ง คือตัวการให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งอาจเป็นการมอบหมายโดยมอบอำนาจ มอบฉันทะเป็นต้น
2. กระทำตามคำสั่งโดยปริยาย คือ ตัวการมิได้มอบอำนาจเป็นหนังสือหรือสั่งด้วยวาจา แต่กระทำโดยประการอื่นซึ่งแสดงว่าตัวการประสงค์เช่นนั้น เช่น การพยักหน้าของตัวการ หมายความว่าสามารถทำได้ เป็นต้น

กรณีตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีจุดประสงค์เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต ซึ่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 71

“ให้ตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัท

ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัท

...”

¹⁹ Richard Stone. (1996). *Law of Agency*. p. 25.

เห็นได้ว่าตัวแทนประกันชีวิตสามารถรับเบี้ยประกันภัยได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทผู้รับประกันภัยอีก แต่สำหรับการที่ตัวแทนประกันชีวิตไปทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลภายนอกในนามบริษัทประกันชีวิตตัวแทนประกันชีวิตสามารถกระทำได้ ต่อเมื่อตัวแทนประกันชีวิตได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทประกันชีวิต จึงสามารถกระทำการดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในหนังสือมอบอำนาจนั้น เมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แล้วเปรียบได้กับตัวแทนเฉพาะการ ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ก็ตัวแทนประกันชีวิตสามารถกระทำการแทนตัวการได้เฉพาะในกิจการบางอย่างตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจไว้

ดังนั้นเมื่อตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำการใดตามขอบอำนาจที่บริษัทผู้รับประกันภัยได้ให้อำนาจไว้ตามหนังสือมอบอำนาจดังกล่าว ถือได้ว่าตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำหน้าที่ในนามของบริษัทผู้รับประกันภัย ฉะนั้นถ้าตัวแทนประกันชีวิตได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยรายใด บริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากตัวแทนประกันชีวิต เพราะการที่บริษัททำหนังสือมอบอำนาจให้ตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลภายนอก ถือว่าบุคคลภายนอกได้ทำสัญญากับบริษัทแล้ว บริษัทจึงต้องร่วมรับผิดชอบตามสัญญานั้นเป็นต้น แต่ถ้ามีกรณีอื่นที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะหน้าที่และความรับผิดชอบของบริษัทผู้รับประกันภัยและตัวแทนประกันชีวิต ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะหนี้ ละเมิด ตัวแทน เป็นต้น

3.1.2 อำนาจหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิตนั้นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อธุรกิจประกันชีวิตเพราะเป็นคนกลางที่คอยติดต่อกับลูกค้าที่สนใจทำสัญญาประกันชีวิต เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในเรื่องสัญญาประกันชีวิต และเป็นผู้ที่มาให้คำแนะนำอย่างถูกต้องกับลูกค้าที่ต้องการทำสัญญาประกันชีวิต เพื่อให้ลูกค้าได้ทราบถึงข้อมูลที่ถูกต้องและตัดสินใจเลือกทำสัญญาประกันชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งตัวแทนประกันชีวิตนั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างตั้งใจจริง และมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การอย่างเต็มที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 บทบาทหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิตมีบทบาทในการสร้างภาพพจน์และทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อการประกันชีวิตมากที่สุด เพราะตัวแทนจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน เป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องการประกันชีวิตแก่ลูกค้า หากตัวแทนมีภาพพจน์ที่ไม่ดี ก็จะทำให้บริษัทประกันชีวิตเสียชื่อเสียง

ไปด้วย ดังนั้นตัวแทนจึงต้องมีจรรยาบรรณ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยและบริษัทผู้รับประกันภัยของตน

ในอดีตตัวแทนทำเสียชื่อเสียง ก่อให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดีกับประชาชน ทำให้ประชาชนไม่ชอบการประกันชีวิตเพราะกลัวบริษัทผู้รับประกันภัยจะไม่รับผิดชอบ ดังนั้นผู้ที่แก้ภาพพจน์ต่าง ๆ ที่เสียในอดีตให้ดีขึ้น คือ ตัวแทนจะสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาของประชาชนให้มีต่อการประกันชีวิต ซึ่งสามารถทำได้โดย

1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เอาประกันภัยมากที่สุด ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตผู้เข้าไปพบจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันชีวิตเป็นอย่างดี จึงจะสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เอาประกันภัยได้ แต่หากตัวแทนมีความรู้ไม่ดีพอ แทนที่จะสร้างความศรัทธาแต่กลับจะเป็นการทำลายภาพพจน์หรือสร้างความเข้าใจผิดได้

2. สร้างศรัทธาต่อการประกันชีวิต นอกจากตัวแทนประกันชีวิตจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประกันชีวิตเป็นอย่างดีแล้ว ตัวแทนประกันชีวิตจะต้องทำให้ผู้เอาประกันภัยเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาว่าเขาจะต้องได้รับความคุ้มครองจากการประกันชีวิต ได้รับการบริการที่ดี และได้รับการผ่อนคลายเป็นพิเศษ หรือสนองความต้องการของเขาในยามเดือดร้อนได้

3. สร้างศรัทธาให้เกิดแก่วิชาชีพตัวแทนประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตจะต้องปลูกฝังทัศนคติและสร้างความเข้าใจแก่ตนเองว่า อาชีพตัวแทนขายประกันเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงเพียงพอสำหรับการดำรงชีพ และสร้างฐานะให้มั่นคงได้²⁰

3.1.2.2 ขอบอำนาจของตัวแทนประกันชีวิต

ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 71

“ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้ เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

ตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตหรือพนักงานของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน อาจรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

...”

ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตและรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติประกันชีวิตแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 71 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

²⁰ มุกดา ไควทกุล. เล่มเดิม.

“ให้ตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัท
ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับหนังสือ
มอบอำนาจจากบริษัท

นายหน้าประกันชีวิตหรือพนักงานของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงินอากรรับ
เบี้ยประกันภัยในนามบริษัทได้เมื่อได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัท

...”

และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พุทธศักราช 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พุทธศักราช 2551 มาตรา 38 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 71/1 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต
พุทธศักราช 2535

“ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการ
ชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตหรือรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัท

ตัวแทนประกันชีวิตต้องออกเอกสารแสดงการรับเงินของบริษัททุกครั้งที่มีการรับ
เบี้ยประกันภัยในนามของบริษัท”

ปัจจุบันตัวแทนประกันชีวิตเป็นบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำการชักชวนบุคคล
ให้ทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัยและผู้ที่จะกระทำได้อาจต้องมีใบอนุญาตให้เป็น
ตัวแทนประกันชีวิต สามารถกระทำในนามบริษัทผู้รับประกันภัยโดยได้รับมอบอำนาจจากบริษัท
ผู้รับประกันภัยคือ ทำสัญญาประกันชีวิต

แต่สำหรับการรับเบี้ยประกันภัยนั้นเมื่อตัวแทนประกันชีวิตมีใบอนุญาตให้เป็นตัวแทน
ประกันชีวิตอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตในนามบริษัทผู้รับประกันภัย
ตามที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิที่จะรับเบี้ยประกันภัย
ได้ทันทีในนามบริษัทผู้รับประกันภัยพร้อมทั้งสามารถออกไปรับเงินชั่วคราวให้แก่ผู้เอาประกันภัย
ในนามบริษัทผู้รับประกันภัยได้ทันทีอีกเช่นกัน และทุกครั้งตัวแทนประกันชีวิตทำหน้าที่ชักชวน
ให้บุคคลภายนอกทำสัญญาประกันชีวิต หรือตัวแทนประกันชีวิตรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัท
ผู้รับประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงใบอนุญาตทุกครั้งที่จะทำการดังกล่าว เพื่อเป็นการ
ยืนยันว่าบุคคลดังกล่าวเป็นตัวแทนประกันชีวิตในสังกัดบริษัทผู้รับประกันภัยใด ซึ่งจะได้เป็นการ
สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ทำสัญญาประกันชีวิตว่าเมื่อตนได้รับความเสียหายตามที่ระบุไว้ใน
กรมธรรม์ตนย่อมได้รับความคุ้มครองที่แท้จริง

3.1.2.3 ความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิตที่สร้างขึ้นระหว่างตัวแทนประกันชีวิตกับผู้เอาประกันภัย

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาประกันภัยประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นสัญญาที่บริษัทผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะใช้เงินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ หรือผู้สืบสิทธิ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้เอาประกันภัยได้มรณะภายในเวลา หรือทรงชีพอยู่จนถึงเวลาอันใดที่กำหนดไว้และผู้เอาประกันตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันให้กับบริษัทผู้รับประกันภัยภายในเวลาที่กำหนด โดยจะชำระเป็นจำนวนเดียวหรือเป็นรายปีก็ได้ สุดแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างคู่สัญญาและไม่มีกฎหมายจำกัดสิทธิผู้เอาประกันภัย ระบุว่าใครเป็นผู้รับประโยชน์²¹

ลักษณะทั่วไปของสัญญาประกันชีวิต มีดังนี้

1. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาเสี่ยงโชค

สัญญาเสี่ยงโชค หมายความว่าสัญญาซึ่งการชำระหนี้ตามสัญญานั้นจะกระทำต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนเกิดขึ้นในอนาคต²²

เหตุที่ทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาเสี่ยงโชค (Aleatory Contract) นั้นเนื่องมาจากข้อตกลงในสัญญาประกันภัย มีลักษณะเป็นการเสี่ยงโชค โดยคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายผู้รับประกันภัย และฝ่ายผู้เอาประกันภัยต่างตระหนักดีว่า ฝ่ายหนึ่งอาจได้รับการตอบแทนไม่สมกับการตอบแทนที่เสียไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสหรือความไม่แน่นอนอันเป็นสาระสำคัญของการเสี่ยงโชค แม้ว่าในธุรกิจการประกันชีวิต ผู้รับประกันภัยอาจมีข้อสันนิษฐานโดยอาศัยทฤษฎีว่าด้วยความเป็นไปได้ (Theory of Probability) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการคำนวณโอกาสว่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นได้กี่ครั้งในจำนวนที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมด และกฎว่าด้วยจำนวนมาก หรือกฎการถ่วงเฉลี่ยซึ่งเป็นกฎแห่งความจริงที่ว่าเหตุการณ์ที่ทำการสังเกตมีจำนวนมากเท่าใดโอกาสที่น่าจะเป็นไปได้ยังมีความถูกต้องมากขึ้นเท่านั้น²³ ว่ามูลค่าเบี้ยประกันภัยที่ได้รับมาในตอนเริ่มแรกของข้อตกลงนั้นเท่ากับมูลค่าของผลประโยชน์ที่คาดว่าจะต้องชดใช้คืนตามสัญญา ทำให้การเงินของผู้รับประกันภัยมีความมั่นคงกล่าวคือผู้รับประกันภัยอาจคาดได้ว่าเขาคงไม่ขาดทุน แต่อย่างไรก็ดีต้องระลึกถึงความจริงที่ปรากฏอยู่ประการหนึ่งว่า ผู้ถือกรรมกรรมประกันภัยอาจจ่ายเงินเบี้ยประกันภัยจำนวนหนึ่งซึ่งอาจเป็นเพียงเล็กน้อย โดยผู้รับประกันภัยต้องจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ในกรรมกรรม

²¹ วิชา มหาคุณ. (2545, กรกฎาคม-กันยายน). “แนวทางการพิจารณาของศาล และความสมบูรณ์.” *วารสารประกันชีวิต*. น. 22.

²² จิตติ ดิงศภัทย์. (2524). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย*. น. 8.

²³ ชัยชนะ พยัณวิเชียร. (2523, มกราคม – มีนาคม) “ภัยเป็นบ่อเกิดแห่งการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างไร.” *วารสารสำนักงานประกันภัย*, 5.

ประกันภัยหลังจากที่ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายเบี้ยประกันภัยไปแล้วเพียงงวดเดียว เมื่อภัยที่รับเสี่ยงไว้ นั้นได้เกิดขึ้น²⁴

2. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่มีเงื่อนไข (Conditional Contract)

ข้อความใดที่กำหนดไว้ในนิติกรรมเป็นข้อบังคับให้นิติกรรมเป็นผลหรือสิ้นผลต่อเมื่อมีหรือไม่มีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน ข้อความเช่นนั้นเรียกว่าเงื่อนไข²⁵

โดยปกติเงื่อนไขมักจะแทรกอยู่ในสัญญาเพื่อประโยชน์ของผู้ตั้งเงื่อนไข ด้วยเหตุนี้ผู้รับเงื่อนไขจึงมักเป็นผู้เสียเปรียบและเงื่อนไขจะเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน หรือเงื่อนไขบังคับหลัง ขึ้นอยู่กับเจตนาของคู่สัญญา ถ้าเจตนาไม่ชัดเจนศาลมีแนวโน้มที่จะชี้ขาดให้เป็นเงื่อนไขบังคับก่อนเพื่อป้องกันการเสียเปล่า²⁶

ข้อสัญญาของผู้รับประกันภัยในสัญญาประกันชีวิตเต็มไปด้วยเงื่อนไข ดังเช่น เงื่อนไขเกี่ยวกับการจ่ายเบี้ยประกันภัย ซึ่งเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนที่ทำให้สัญญาประกันชีวิตดำเนินต่อไปได้ เงื่อนไขในเรื่องผู้เอาประกันภัยต้องละเว้นการกระทำอันผิดวินัยบาปกรรมในช่วงระยะเวลาหนึ่งอาจจะหนึ่งหรือสองปี หลังจากได้เกิดสัญญาประกันภัยแล้ว อันเป็นเงื่อนไขบังคับต่อผู้เอาประกันภัย เงื่อนไขอันเป็นข้อยกเว้นของความคุ้มครอง เช่น การตายจากภัยสงครามจะไม่ได้รับความคุ้มครองตามสัญญา เงื่อนไขเกี่ยวกับการแจ้งการมรณะ ซึ่งกำหนดว่าเมื่อเกิดการมรณะของผู้เอาประกันภัยฝ่ายผู้เอาประกันภัยจะต้องแจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบโดยพลัน พร้อมหลักฐานแสดงการมรณะ โดยครบถ้วนถูกต้อง ดังนั้น ถ้ายังไม่ได้มีการแสดงหลักฐานการมรณะตามที่กำหนดเป็นเงื่อนไขบริษัทก็ไม่ผูกพันที่จะต้องจ่ายเงินตามสัญญา²⁷ เป็นต้น

3. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาสำเร็จรูป (Contract of Adhesion)

สัญญาสำเร็จรูป ตามความหมายใน Black Law Dictionary คือ แบบสัญญามาตรฐานที่เสนอต่อลูกค้าผู้ซื้อสินค้าหรือบริการมีสาระสำคัญให้ลูกค้าเลือกว่าจะทำสัญญาหรือจะปฏิเสธไม่ทำสัญญา โดยไม่เปิดโอกาสให้ลูกค้าได้เจรจาต่อรองและมีเงื่อนไขว่าลูกค้าไม่อาจรับสิ่งของหรือบริการใด ๆ ตามที่ต้องการได้ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับความยินยอมตามสัญญา กล่าวง่าย ๆ คือ สัญญาสำเร็จรูปเป็นสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่มีโอกาสเลือกใช้ถ้อยคำในสัญญาได้

²⁴ Don M.McGill. (1995). *Legal Aspects of Life Insurance*. pp. 19-20.

²⁵ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2527). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้*. น. 274.

²⁶ Dan M.McGill. *Op.cit.* pp. 21-22.

²⁷ โพรธี จรรย์โกมล. (2524, มกราคม – มีนาคม). “หลักกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับสัญญาประกันภัย.” *วารสารสำนักงานประกันภัย*, 7. น. 8.

โดยทั่วไป สัญญาประกันภัย หรือกรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทประกันภัยเสนอขายในตลาด บริษัทผู้รับประกันภัยเป็นผู้ร่างขึ้นโดยกำหนดขอบเขตความคุ้มครอง เงื่อนไข ข้อยกเว้น หน้าที่ที่ผู้เอาประกันภัยต้องปฏิบัติและข้อความอื่น ๆ ทั้งหมดไว้สำเร็จรูปแล้วผู้จะซื้อประกันภัยเพียงแต่ยอมรับหรือไม่ยอมรับสัญญาเท่านั้น มิได้มีส่วนรู้เห็นในร่างสัญญาประกันภัยนั้นเลยจะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมในสัญญาเหล่านั้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของแต่ละคนนั้นอาจทำได้ โดยการออกไปสลักหลัง ซึ่งใบสลักหลังดังกล่าวนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนก่อน ซึ่งพิจารณาเป็นรายกรณี

ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้มีกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ควบคุมการประกอบธุรกิจประกันภัยเป็นผู้ให้ความเห็นชอบกรมธรรม์ประกันภัยก่อนนำออกไปขายและให้มีอำนาจที่จะสั่งบริษัทประกันภัยให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความต่าง ๆ ในกรมธรรม์ประกันภัยได้ก็ตาม ก็มีได้หมายความว่า ผู้ซื้อประกันภัยได้มีส่วนรู้เห็นในการร่างสัญญาประกันภัยนั้น²⁸

ในบางกรณีของการทำสัญญาประกันชีวิต ผู้ขอทำสัญญาประกันชีวิตอาจมีข้อต่อรองในการทำสัญญาประกันชีวิต โดยเป็นข้อต่อรองซึ่งมีมาก่อนเกิดสัญญา ได้แก่ ปัญหาที่ว่า จะเข้าทำสัญญาหรือไม่ และจำนวนเบี้ยประกันภัยในสัญญาจะกำหนดเท่าไรและบางครั้งอาจมีข้อกำหนดว่าด้วยการสิ้นสุดของสัญญา ซึ่งโดยปกติแล้วข้อกำหนดนี้ผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้ร่างขึ้นมาเอง จะเห็นได้ว่าข้อต่อรองที่ผู้ขอทำสัญญาประกันชีวิตอาจทำข้อต่อรองกับผู้รับประกันภัยได้นั้น เป็นข้อต่อรองที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิ หน้าที่ และการจำกัดความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัย เมื่อมีการทำสัญญาแล้วแต่อย่างไร²⁹

4. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ต้องจ่ายเงินตามที่กำหนดไว้

ความมุ่งหมายของสัญญาประกันชีวิต มิใช่เพื่อจะชดใช้หรือทดแทนความเสียหายแก่เจ้าของชีวิต หากแต่มุ่งช่วยเหลือผู้ซึ่งต้องอาศัยพึ่งพิงผู้ซึ่งถึงแก่ความตายแล้วหรือมีจะนั้นก็เป็นการลงทุนแบบสะสมออมทรัพย์เพื่อประโยชน์ของตนเอง ในกรณีประกันชีวิตโดยอาศัยความทรงชีพของตนเองเป็นประกัน เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ได้ถูกเอาประกันชีวิตไว้ตายลงผู้รับประกันภัยจะได้รับเงินจำนวนหนึ่งตามที่ผู้เอาประกัน ได้ตกลงกันไว้กับผู้รับประกันภัยสำหรับการประกันชีวิตเพื่อการทรงชีพ ผู้เอาประกันภัยก็จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งตามที่ตกลงกัน เมื่อผู้ผู้นั้นยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาตามที่ตกลงกันไว้

สัญญาประกันชีวิตจึงไม่ใช่สัญญาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเหมือนกับสัญญาประกันวินาศภัย แต่เป็นสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง (ผู้รับประกันภัย) ต้องจ่ายเงินจำนวนแน่นอนให้แก่

²⁸ แหล่งเดิม. น. 9.

²⁹ Dan M.McGill. Op.cit. p.23.

คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (ผู้เอาประกันภัย) เมื่อความตายที่รับประกันภัยไว้ได้เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากว่า คุณค่าของชีวิตมนุษย์นั้นไม่มีจำกัด ดังนั้น จึงไม่มีเงินจำนวนใดมากพอที่จะชดเชยการตายที่เกิดขึ้นได้ แม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะมีอายุถึงช่วงที่ชีวิตของเขาไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม แต่ผู้รับประกันภัยก็ยังคงต้องใช้เงินเป็นจำนวนที่แน่นอนตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาประกันชีวิตนั้น

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 889 ได้บัญญัติหลักของสัญญาประกันชีวิตไว้ว่า “ในสัญญาประกันชีวิตนั้น การใช้เงินยอมอาศัยความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลหนึ่ง”

คำพิพากษาฎีกาที่ 64/2516 อันเป็นคดีระหว่าง ห้างหุ้นส่วนจำกัด กิจเจริญ ทรานสปอร์ต โจทก์ กับบริษัท การ์เดียน แอสซัวร์นั้ จำกัด สาขาในประเทศไทย โดยนายเดวิด แวนเดอร์ ผู้จัดการ จำเลยซึ่งศาลฎีกาได้ตัดสินคดีนี้โดยที่ประชุมใหญ่และได้พิจารณาถึงประเด็นนี้ไว้ด้วยโดยได้มีคำวินิจฉัยไว้ตอนหนึ่งสนับสนุนหลักกฎหมายข้างต้น ดังนี้

“ปัญหาคงเหลือว่า ในสัญญาเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้น ผู้เอาประกันชีวิตบุคคลอื่นนั้น ผู้เอาประกันภัยจะมีสิทธิเรียกให้ผู้รับประกันภัยใช้เงินจำนวนที่เอาประกันภัยไว้เต็มตามสัญญาโดยไม่ต้องพิจารณาถึงมูลค่าแห่งส่วนได้เสียที่ผู้เอาประกันภัยมีต่อเจ้าของชีวิต ซึ่งกำหนดเป็นเงื่อนไขการใช้เงินหรือไม่ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมเห็นว่า ถ้าสัญญาประกันภัยรายพิพาทเป็นสัญญาประกันวินาศภัยแล้ว จำเลยผู้รับประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะพิสูจน์ค่าสินไหมทดแทนเพื่อรับผิดในจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงตามมาตรา 877 ทั้งนี้เพราะสัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญาชดเชยค่าเสียหาย ผู้เอาประกันภัยจะค่ากำไรจากสัญญาประกันวินาศภัยหาได้ไม่ แต่ถ้าสัญญาประกันภัยรายพิพาทเป็นสัญญาประกันชีวิตแล้ว บทบัญญัติดังกล่าวหาได้นำมาใช้แก่สัญญาประกันชีวิตไม่เพราะสัญญาประกันชีวิต มิใช่สัญญาชดเชยค่าเสียหาย...”

5. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่รัฐบาลควบคุมดูแล

การประกอบกิจการด้านการประกันชีวิตต้องรับอนุญาตจากรัฐบาล นอกจากนี้ การดำเนินกิจการของผู้ประกอบธุรกิจด้านประกันชีวิต รวมทั้งการทำสัญญาประกันชีวิตก็ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาลด้วย สำหรับกรรมธรรม์ประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตรวมทั้งเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรรมธรรม์นั้น ผู้รับประกันภัยต้องเสนอแบบและข้อความต่อนายทะเบียนเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อนายทะเบียนให้ความเห็นชอบแล้วผู้รับประกันภัยก็ต้องปฏิบัติตามนั้น

แบบและข้อความในกรรมธรรม์ประกันชีวิต และเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันชีวิต เช่น คำขอเอาประกันภัย และแบบการตรวจสอบสุขภาพ เป็นต้น ที่นายทะเบียนให้ความ

เห็นชอบแล้ว หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้มีการปรับปรุงแก้ไข นายทะเบียนอาจสั่งให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขแบบและข้อความเสียใหม่ก็ได้

กรณีที่ว่าสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่รัฐบาลควบคุมก็เพราะก่อนที่ผู้รับประกันชีวิตจะเริ่มประกอบกิจการประกันชีวิต จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลจึงจะสามารถดำเนินการได้และรัฐบาลโดยนายทะเบียนยังต้องให้ความเห็นชอบในเรื่องแบบและข้อความของกรมธรรม์ประกันชีวิตและเอกสารประกอบหรือแบบทำยกรมธรรม์ ตลอดจนอัตราเบี้ยประกันชีวิตด้วย

ส่วนกรณีที่ว่ารัฐบาลดูแลก็เพราะ เรื่องที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไปแล้ว นายทะเบียนก็ยังมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขเสียใหม่ให้เหมาะสมได้ และประการสำคัญรัฐบาลโดยนายทะเบียนมีอำนาจในการตรวจสอบฐานะการเงินของผู้ประกอบกิจการประกันชีวิต รวมทั้งคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันชีวิตของผู้รับประกันชีวิตด้วย³⁰

ความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิตจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาทั่ว ๆ ไป ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเน้นเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต ส่วนหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับสัญญาทั่ว ๆ ไปนั้นจะกล่าวเฉพาะส่วนที่นำมาปรับใช้เท่านั้น

สัญญาประกันชีวิตจะสมบูรณ์ได้นั้นต้องอาศัยหลักเกณฑ์ของการเกิดสัญญาทั่วไป ซึ่งสัญญาทั่วไปจะสมบูรณ์ได้ต้องเข้าลักษณะความสมบูรณ์ของนิติกรรมโดยทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

ความสมบูรณ์ของนิติกรรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 “นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ อันกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ”

นิติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งในการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในสิทธิและได้มีการแบ่งนิติกรรมออกเป็นหลายแบบ ทั้งนิติกรรมฝ่ายเดียว นิติกรรมสองฝ่ายและนิติกรรมหลายฝ่าย ซึ่งสัญญา คือ นิติกรรมสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายที่เกิดจากการแสดงเจตนาเสนอสนองต้องตรงกันของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปซึ่งมุ่งจะก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงหรือระงับนิติสัมพันธ์³¹

³⁰ ไชยยศ เหมะรัชตะ ก (2540). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยประกันภัย. น. 368-373.

³¹ จำปี โสคติพันธุ์. (2552). คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา. น. 254 – 255.

องค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา

1. บุคคล

ซึ่งเรียกว่า “คู่สัญญา” คือ ผู้ทำสัญญา เพื่อที่จะทำนิติสัมพันธ์ และให้ผลของสัญญาที่เกิดขึ้นนั้นตกแก่ตน

คู่สัญญาอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ถ้าเป็นบุคคลธรรมดาการทำสัญญาที่ทำขึ้นจะมีความสมบูรณ์ได้ บุคคลนั้นต้องมีความสามารถในการใช้สิทธิตามกฎหมาย คือ ไม่เป็นผู้เยาว์ คนที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ คนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ (ในบางกรณี) หรือต้องไม่เป็นคนวิกลจริตที่ทำนิติกรรมในขณะที่วิกลจริตโดยคู่กรณี อีกฝ่ายรู้ ส่วนคู่สัญญาที่เป็นนิติบุคคลนั้น ต้องทำสัญญาโดยผ่านผู้แทนของนิติบุคคล และสัญญาที่ทำนั้นต้องอยู่ภายในกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในตราสารจัดตั้งนิติบุคคลอีกด้วย³²

ดังนั้นคู่สัญญาต้องไม่เป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรม มิฉะนั้นอาจทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะได้ ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 153 “การใดมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล การนั้นเป็นโมฆะ”

2. วัตถุประสงค์ของนิติกรรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายเป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ”

การกระทำที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามบทบัญญัติดังกล่าวมี 3 ประการ ดังนี้

1) นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของนิติกรรม คือ ประโยชน์อันเป็นผลสุดท้ายที่ผู้แสดงเจตนาทำนิติกรรมประสงค์จะให้เกิดขึ้นหรือเป็นผลที่เกิดมาจากนิติกรรมที่ได้ตนแสดงเจตนา

2) นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการพันวิสัย

วัตถุประสงค์เป็นการพันวิสัย คือ วัตถุประสงค์ที่เป็นไปไม่ได้เมื่อคู่กรณีได้แสดงเจตนาทำนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์พันวิสัยมาตั้งแต่ขณะทำนิติกรรมแล้ว เท่ากับว่าคู่กรณีตั้งใจมิให้นิติกรรมที่ทำนั้นเกิดผลตามกฎหมาย กฎหมายจึงไม่อาจบังคับให้ได้เพราะคู่กรณีมิได้มีเจตนาให้เกิดผล การพันวิสัยจะต้องเป็นมีอยู่ในขณะที่ทำนิติกรรมซึ่งจะทำให้นิติกรรมนั้นไม่สมบูรณ์

³² แหล่งเดิม.

3) นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน³³

ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หมายถึง การกระทำที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ ความสงบในสังคมหรือความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน นิติกรรมที่เข้าไปถ้ามีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อสิ่งเหล่านี้ถือว่าวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นโมฆะ

ศีลธรรมอันดีของประชาชน หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ถ้าสังคมถือว่าอะไรเป็นเรื่องของศีลธรรมอันดีแล้ว สิ่งนั้นก็จะเป็นศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งศีลธรรมอันดีนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ไปตามยุคสมัยของแต่ละสังคม การกระทำอันเดียวกันในสังคมหนึ่งอาจถือเอาจะถือว่าขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่อีกสังคมหนึ่งอาจไม่ถือเช่นนั้น หรือการกระทำอันเดียวกันในยุคหนึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ได้

3. แบบของนิติกรรม

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 152 “การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็นโมฆะ”

แบบของนิติกรรม หมายความว่า วิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นหลักพิเศษเพื่อเป็นหลักบังคับให้ผู้แสดงเจตนาต้องปฏิบัติตามเป็นพิเศษนอกเหนือจากหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาทำนิติกรรมทั่วไป โดยผลของการบังคับให้กระทำตามวิธีนั้น ถ้าผู้กระทำนิติกรรมไม่ว่าจะปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติตามย่อมจะทำให้นิติกรรมนั้นเป็นโมฆะตามที่กฎหมายบัญญัติ³⁴

แบบที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับนิติกรรมนั้นจะกำหนดไม่เหมือนกันโดยทั่วไป กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบสำหรับการทำนิติกรรมไว้ มีเฉพาะนิติกรรมบางอย่างเท่านั้นที่กฎหมายเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญจึงได้กำหนดไว้ แบบของนิติกรรมที่กฎหมายกำหนดแยกออกได้เป็น 4 ประเภท

1) นิติกรรมที่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่าฝาก จำนอง เป็นต้น

2) นิติกรรมที่ต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด การจดทะเบียนสมรส เป็นต้น

3) นิติกรรมที่ต้องทำเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง พินัยกรรมเอกสารลับ พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา เป็นต้น

³³ อัครวิทย์ สุมาวงศ์. (2552). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรม สัญญา. น.33.

³⁴ ไชยยศ เหมะรัชตะ ข (2546). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นิติกรรม. น. 90.

4) นิติกรรมที่ต้องทำเป็นหนังสือ ซึ่งได้แก่ หนังสือรับสภาพหนี้ ตัวเงิน สัญญาก่อนสมรส เป็นต้น

4. การแสดงเจตนาทำนิติกรรม

นิติกรรมเป็นการก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในสิทธิของบุคคล นิติกรรมจึงต้องเป็นการกระทำของบุคคล สิ่งที่ไม่ใช่บุคคลไม่อาจจะทำนิติกรรมเพื่อก่อสิทธิและหน้าที่ให้ผูกพันกันได้ การกระทำของบุคคลที่จะเป็นนิติกรรมก็จะต้องมีการแสดงเจตนาเพื่อแสดงความประสงค์ของผู้ที่ทำนิติกรรมนั้นให้ปรากฏออกมา ฉะนั้นการแสดงเจตนา ก็คือ การกระทำที่จะให้ผู้อื่นเข้าใจความประสงค์ของผู้ทำนิติกรรมว่าผู้ทำนิติกรรมประสงค์อะไร เมื่อบุคคลแสดงเจตนาแล้วจะเป็นนิติกรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับเจตนาที่ได้แสดงออกมามานั้นว่ามุ่งประสงค์จะให้เกิดผลให้เกิดความเคลื่อนไหวในสิทธิหรือไม่ ถ้าไม่มุ่งประสงค์เช่นนั้น การแสดงเจตนา ก็จะไม่เป็นนิติกรรม

วิธีการแสดงเจตนาอาจทำได้ 3 วิธี³⁵

1) การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง เป็นการกระทำโดยชัดแจ้งเพื่อประสงค์จะทำนิติกรรมโดยตรง อาจจะทำด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือแสดงด้วยกิริยาอาการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

2) การแสดงเจตนาโดยปริยาย เป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งไม่ใช่เป็นการแสดงเจตนาเพื่อทำนิติกรรมนั้นโดยตรง แต่พฤติการณ์ของการกระทำนั้นเป็นที่คาดหมายได้ว่าผู้กระทำมีเจตนาจะกระทำนิติกรรมนั้น เช่น การที่ลูกหนี้เอาดอกเบี้ยยของเงินที่ตนกู้มาชำระให้แก่เจ้าหนี้เป็นการแสดงเจตนารับสภาพหนี้ที่ตนเป็นหนี้เงินกู้ยืมนั้นโดยปริยาย

3) การแสดงเจตนาโดยการนิ่ง การแสดงเจตนา นั้นนอกจากแสดงโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายดังกล่าวแล้ว ยังสามารถแสดงเจตนาโดยการนิ่งได้ แต่โดยทั่วไปแล้วการนิ่งไม่ถือเป็นการแสดงเจตนา เพราะการแสดงเจตนาจะต้องเป็นการแสดงความประสงค์ของผู้ทำนิติกรรมนั้นให้ปรากฏออกมา แต่มีข้อยกเว้นในบางกรณีที่กฎหมายยอมรับรองว่าการนิ่งนั้นเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรมอย่างหนึ่งหรือเป็นการนิ่งตามปกติประเพณีทั่วไปหรือที่ประพฤติกันระหว่างคู่สัญญาถือว่า การนิ่งเช่นนั้นเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรมอีกอย่างหนึ่ง การนิ่งที่เป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม เช่น เรื่องการเช่าถ้าครบกำหนดอายุสัญญาเช่าแล้วผู้เช่ายังครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ต่อไปโดยที่ผู้ให้เช่ารู้แล้วก็นิ่งเฉยไม่ทักท้วง กฎหมายให้ถือว่ามิสัญญาเช่าต่อไปโดยระหว่างผู้เช่ากับผู้ให้เช่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่กฎหมายถือว่า การนิ่งของคู่สัญญาเช่าเป็นการแสดงเจตนาเสนอสนองก่อให้เกิดสัญญาเช่าที่ไม่มีกำหนดเวลา เป็นต้น

การแสดงเจตนาเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งของนิติกรรม เพราะนิติกรรมไม่อาจจะเกิดขึ้นได้หากปราศจากการแสดงเจตนาของบุคคลโดยการแสดงเจตนา คือ การแสดงออกของ

³⁵ อัครวิทย์ สุมาวงศ์. เล่มเดิม. น. 6-7.

บุคคลด้วยลักษณะใด ๆ ไม่ว่าจะซัดแฉ่งหรือปรียาย เพื่อชักจูงใจบุคคลให้แสดงเจตนาตอบหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของนิติกรรม

สาเหตุสำคัญที่จะทำให้เกิดความบกพร่องในการแสดงเจตนามีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

สำคัญผิด คือ การเข้าใจผิด ไม่ถูกต้องต่อความเป็นจริงแห่งข้อเท็จจริงนั้น เพราะการที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์และไม่รู้ตัวในขณะที่แสดงเจตนา นั้น ซึ่งผลของการที่หลงผิดทำให้แสดงเจตนา ออกมาไม่ตรงกับเจตนาแท้จริงที่ผู้แสดงเจตนาประสงค์ ความสำคัญผิดจะกระทบถึงความสมบูรณ์ของเจตนา ต่อเมื่อเป็นความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมหรือในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินซึ่ง โดยปกติถือกันว่าเป็นข้อสำคัญปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 156

“การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมเป็น โมฆียะ

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม ความสำคัญผิดในตัวบุคคล ซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรมและความสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม เป็นต้น”

มาตรา 157 “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็น โมฆียะ

ความสำคัญผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นความสำคัญผิดในคุณสมบัติซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากมิได้มีความสำคัญผิดดังกล่าวการอันเป็น โมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น”

กลล้อฉล คือ การกระทำไม่ว่าจะในลักษณะใดอันเป็นการแสดงให้ปรากฏชัดถึงข้อความอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการใช้อุบายหลอกลวงให้ผิดไปจากความจริง เพื่อให้คู่กรณีในนิติกรรมไม่ว่าฝ่ายใดหลงเชื่อในข้อความนั้นว่าเป็นความจริง และได้เข้าทำนิติกรรมตามความประสงค์อันบุคคลผู้แสดงเจตนา นั้นหลงผิด ซึ่งผู้กระทำการโดยทุจริตใช้อุบายหลอกลวงนั้นอาจจะ เป็นคู่กรณีแต่ละฝ่ายในการทำนิติกรรมหรือบุคคลภายนอกบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ย่อมได้ กลล้อฉลที่จะทำให้การแสดงเจตนาเสื่อมเสีย นั้นต้องเป็นกลล้อฉลที่ถึงขนาดปรากฏตามประมวลกฎหมาย มาตรา 159

“การแสดงเจตนาเพราะถูกกลล้อฉลเป็น โมฆียะ

การถูกกลล้อฉลที่จะเป็น โมฆียะตามวรรคหนึ่ง จะต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลล้อฉลดังกล่าวการอันเป็น โมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเพราะถูกกลล้อฉลโดยบุคคลภายนอก การแสดงเจตนา นั้นจะเป็น โมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะรู้ถึงกลล้อฉล”

ข่มขู่ คือ การกระทำของบุคคลหนึ่งบุคคลใดอันมีลักษณะเป็นการบีบบังคับโดยการขู่เอาภัยอันใดอันหนึ่งมาขู่บังคับ ซึ่งการขู่เช่นนั้นทำให้บุคคลผู้ถูกขู่เช่นนั้นกลัวภัย โดยในเรื่องการข่มขู่ในการทำนิติกรรมนั้นเป็นการทำให้บุคคลผู้ถูกข่มขู่แสดงเจตนาออกมาเพื่อทำนิติกรรมตามความประสงค์ของผู้ข่มขู่เช่นนั้น การข่มขู่ที่จะทำให้เจตนาเสื่อมเสียนั้นต้องเป็นการข่มขู่ที่จะให้เกิดภัยอันใดก็ถึงและร้ายแรงถึงขนาดที่จะจูงใจให้ผู้ถูกข่มขู่มีมูลต้องกลัว ปราบกฎหมายประมวลกฎหมาย

มาตรา 164

“การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่เป็นโมฆียะ

การข่มขู่ที่จะทำให้การใดตกเป็นโมฆียะนั้น จะต้องเป็นการข่มขู่ที่จะให้เกิดภัยอันใดก็ถึงและร้ายแรงถึงขนาดที่จะจูงใจให้ผู้ถูกข่มขู่มีมูลต้องกลัว ซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่เช่นนั้น การนั้นคงมิได้กระทำให้ขึ้น”

สัญญาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 20 ว่าด้วยประกันภัยแบ่งสัญญาประกันภัยออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สัญญาประกันวินาศภัย และ 2. สัญญาประกันชีวิต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอกล่าวเฉพาะสัญญาประกันชีวิต ดังนั้นการเกิดของสัญญาประกันชีวิตนั้น เบื้องต้นจะต้องปฏิบัติตามหลักทั่วไปว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา กล่าวคือคู่กรณีต้องเป็นบุคคลตามกฎหมาย ต้องมีความสามารถในการทำนิติกรรม หากความสามารถถูกจำกัดโดยกฎหมาย ก็ต้องมีการแก้ไขให้สมบูรณ์ตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ การแสดงเจตนาด้วยคำเสนอและคำสนองต้องเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ปราศจากกลฉ้อฉลหรือการข่มขู่แต่ประการใด ความผูกพันในการชำระหนี้ตลอดจนกระทั่งสิทธิและหน้าที่ของคู่กรณีให้บังคับตามลักษณะของสัญญาต่างตอบแทน ดังนั้นสัญญาประกันชีวิตมีบุคคลที่เกี่ยวข้องดังนี้³⁶

1. ผู้รับประกันภัย (Insurer) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 862 วรรคสอง มีการจัดตั้งขึ้นในรูปบริษัทจำกัด ทำหน้าที่รวบรวมผู้มีความประสงค์เข้า ร่วมรับผิดชอบในส่วนเฉลี่ยความเดือดร้อนและรวบรวมเงินเพื่อนำไปให้กับบุคคลที่ ประสบความเดือดร้อน ในกรณีที่บุคคลบางคนได้ถึงแก่กรรมหรือครบตามกำหนดของสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้

2. ผู้เอาประกันภัย (Insured) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 862 วรรคสาม ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้มีการแสดงความจำนงเข้าร่วมกลุ่มโดยซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต โดยมีหน้าที่ต้องชำระเบี้ยประกันตามมูลค่าที่ได้สัญญาไว้

³⁶ สุธรรม พงศ์สำราญ, พິงใจ พึ่งพาณิชย์ และวิรัช ฌ สงขลา. (2542). *หลักการประกันชีวิต*. น. 11.

3. ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) หมายถึง บุคคลผู้จะพึงได้รับค่าสินไหมทดแทนหรือรับจำนวนเงินใช้ให้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 862 วรรคสี่ ซึ่งมีได้เป็นคู่สัญญาโดยตรง แต่เป็นบุคคลที่ถูกระบุไว้ในกรมธรรม์ที่บริษัทจะจ่ายเงินที่เอาประกันให้ ในเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ดังนั้นผู้รับประโยชน์และผู้เอาประกันอาจเป็นบุคคลเดียวกัน หรือไม่ก็ได้

นอกจากนี้ยังมีคนกลางประกันภัยที่มีใช้คู่สัญญาโดยตรง แต่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำสัญญาประกันชีวิต สามารถแยกได้ 2 ประเภท คือ ตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิต

และมีหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตซึ่งเป็นฝ่ายที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพราะทำหน้าที่ดูแล ตรวจสอบการทำงานของบริษัทผู้รับประกันชีวิต เป็นการสร้างความเชื่อถือให้แก่บริษัทผู้รับประกันชีวิต ตลอดจนปกป้องผู้เอาประกันภัยให้ได้รับการบริการอย่างเป็นธรรม การกำกับดูแลมีทั้งการกำกับดูแลโดยรัฐ หรือการกำกับดูแลโดยเอกชน อันเป็นการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation) ดังนี้

1. การกำกับดูแลโดยรัฐ

การประกันชีวิตในปัจจุบันมีผู้เอาประกันภัยเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลต้องกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามกฎหมาย พัฒนาธุรกิจประกันชีวิต รวมทั้งกำกับดูแลการดำเนินงานของตัวแทนประกันชีวิตให้มีประสิทธิภาพ และมีหน้าที่รักษาสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยให้ได้รับความยุติธรรม ดังนั้นการกำกับดูแลโดยรัฐบาล อย่างน้อยที่สุดควรมีข้อกำหนดสำหรับการกำกับดูแลใน 4 เรื่องคือ³⁷

- 1) การกำกับดูแลเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต
- 2) การกำกับดูแลเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้
- 3) การกำกับดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของบริษัทประกันชีวิตและ
- 4) การกำกับดูแลตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิต

ดังนั้นรัฐบาลจึงได้มีการออกกฎหมายมาบังคับใช้คือ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2550 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดไปจากวันที่ประกาศ³⁸ ซึ่งส่งผลให้ในอดีตกรมการประกันภัย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์และเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจ

³⁷ กองนโยบายและระบบสารสนเทศ. (2544, มกราคม-มีนาคม) “การปรับโครงสร้างระบบการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย.” *วารสารประกันภัย*, 26(101), น. 43-54.

³⁸ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 (31 สิงหาคม 2550) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 49 ก.

หน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย ได้เปลี่ยนสถานะมาเป็นองค์กรมหาชนอิสระโดยใช้ชื่อว่า “สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย” ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการคลัง ขึ้นมาเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลธุรกิจประกันวินาศภัยและธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐไม่เป็นราชการและไม่เป็นส่วนรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้³⁹

1. รับผิดชอบในงานธุรกรรมของคณะกรรมการ
 2. กำกับ ส่งเสริม และพัฒนาการประกอบธุรกิจประกันภัยตามนโยบายและมติของคณะกรรมการ ตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
 3. ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และวิจัยเพื่อส่งเสริม พัฒนาและกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัย
 4. ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ
 5. ก่อตั้งสิทธิหรือทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน
 6. ทำความตกลงและร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ ในกิจการที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงาน
 7. ให้มีและให้ทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน
 8. ลงทุนหาผลประโยชน์ในกิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับธุรกิจประกันภัยตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด
 9. เรียกเก็บและรับเงินสมทบ เงินเพิ่ม ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทนหรือค่าบริการในการดำเนินงาน
 10. จัดทำรายงานประจำปีแสดงผลงานและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการและสำนักงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
 11. ปฏิบัติงานอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน
- กรณีของการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการให้บริการของตัวแทนประกันชีวิต ได้มีการแบ่งการปฏิบัติงานเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้⁴⁰
1. พิจารณาการกระทำความผิดตามกฎหมายประกันภัยเพื่อเสนอคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีความผิด (โทษปรับ) ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต มีขั้นตอนดังนี้

³⁹ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 20.

⁴⁰ รุ่งอรุณ จันทร์พูล. (2551). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535: ศึกษาเฉพาะกรณีการกำกับดูแลตัวแทนประกันชีวิต และนายหน้าประกันชีวิต. น. 44-45.

1.1 พิจารณาเบื้องต้นในประเด็นของเรื่องว่ามีกฎหมายห้ามไม่ให้กระทำหรือไม่ หรือกฎหมายให้อำนาจในการลงโทษหรือไม่ ตามมาตราใด และขาดอายุความแล้วหรือไม่

1.2 เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขข้อกล่าวหา

1.3 สรุปเรื่องเสนอนายทะเบียนเพื่อพิจารณาว่าสมควรนำเรื่องเข้าคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีความผิดหรือไม่

1.4 หากนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นควรนำเรื่องเข้าคณะกรรมการก็นำเรื่องเข้าคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาลงมติในเรื่องดังกล่าว

2. พิจารณาเกี่ยวกับการเพิกถอนและระงับการออกใบอนุญาตของตัวแทนประกันชีวิต มีขั้นตอนดังนี้

2.1 พิจารณาเบื้องต้นในประเด็นของเรื่องว่ามีกฎหมายห้ามไม่ให้กระทำหรือไม่ หรือกฎหมายให้อำนาจในการลงโทษหรือไม่ มีมาตราใด และขาดอายุความแล้วหรือไม่

2.2 เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่นเดียวกับข้อ 1.2

2.3 ขั้นตอนการพิจารณา ต้องรวบรวมข้อเท็จจริงหรือเอกสารหลักฐานว่าตัวแทนประกันชีวิตผู้ถูกกล่าวหา ได้รับการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 41 ให้อยกเลิกความในมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“นายทะเบียนอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต เมื่อปรากฏแก่นายทะเบียนว่าตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต

(1) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(2) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนหรือคณะกรรมการประกาศกำหนด

(3) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 69 หรือมาตรา 72 แล้วแต่กรณี

(4) ดำเนินงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือประชาชน

เมื่อนายทะเบียนสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งคำสั่งนั้นไปยังผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต”

โดยนายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้ เช่น ตัวแทนประกันชีวิตเก็บเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยแล้วไม่นำส่งบริษัทภายในระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลให้กรมธรรม์ประกันภัยขาดผลคุ้มครอง หรือถูกขยายระยะเวลาคุ้มครอง เป็นต้น

2.4 เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานปรากฏว่า ตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติที่กล่าวมาจริง ก็สรุปเรื่องพร้อมแนบคำเพิกถอนหรือสรุปเรื่องระงับการออกใบอนุญาตเสนอนายทะเบียนเพื่อพิจารณา

3. พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอน หรือระงับใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตของนายทะเบียน และนำเสนอข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเสนอต่อรัฐมนตรี เพื่อมีคำวินิจฉัย

2. การกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation) ของภาคเอกชน

การที่ภาคเอกชนได้ร่วมกันกำกับดูแลการดำเนินการระหว่างธุรกิจประกันชีวิตกับผู้เอาประกันภัย โดยการกำกับดูแลประเภทนี้ให้ประโยชน์เป็นอย่างมากเพราะเป็นการกำกับดูแลจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับปัญหามากกว่ารัฐบาลที่ได้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลซึ่งประเภทขององค์กรกำกับดูแลตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่⁴¹

1. องค์กรกำกับดูแลตนเองที่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ

องค์กรกำกับดูแลตนเองประเภทนี้มักจะเป็นองค์กรเกี่ยวกับวิชาชีพที่มีการติดต่อกับประชาชนทั่วไปอย่างกว้าง เช่น วิชาชีพเกี่ยวกับการเงินการลงทุน

2. องค์กรกำกับดูแลตนเองที่คนในวงการจัดตั้งขึ้นมากำกับดูแลตนเอง

องค์กรกำกับดูแลตนเองประเภทนี้เป็นองค์กรที่มีได้มีกฎหมายเฉพาะรองรับ แต่สมาชิกขององค์กรเป็นผู้ให้ความเห็นชอบออกกฎระเบียบมาให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติ องค์กรประเภทนี้ได้แก่ สมาคมประกันชีวิต สมาคมตัวแทนประกันชีวิต และสมาคมนายหน้าประกันชีวิต เป็นต้น องค์กรที่กำกับดูแลตนเองจะทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานประจำวันของสมาชิกโดยการออกกฎระเบียบ แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่เหมาะสมพร้อมกับการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎระเบียบนั้น และในกรณีที่เกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นระหว่างสมาชิกด้วยกันเองหรือสมาชิกกับลูกค้าก็จะมีระบบไกล่เกลี่ย หรือการอนุญาโตตุลาการเพื่อแก้ไข ทั้งนี้หน่วยงานกำกับดูแลขององค์กรดูแลตนเองใช้กำหนดกฎระเบียบของตนและจะคอยให้การสนับสนุนและกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรกำกับดูแลตนเอง

⁴¹ จุฑามาศ กิจเลิศไพโรจน์. (2541). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและกำกับดูแลผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์*. น. 14-15.

การกำกับดูแลตนเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต เป็นการจัดตั้งขึ้นโดยมิได้มีกฎหมายเฉพาะรองรับเพียงแต่สมาชิกขององค์กรเป็นผู้ให้ความเห็นชอบออกกฎระเบียบมาให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตาม ซึ่งได้แก่ สมาคมประกันชีวิต สมาคมตัวแทนประกันชีวิต และสถาบันประกันภัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สมาคมประกันชีวิตไทย

เมื่อปี พ.ศ. 2495 ผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยได้มีการประชุมหารือในการที่จะจัดตั้งองค์กรกลางขึ้น และต่อมาในปี พ.ศ. 2496 ได้มีการยื่นหนังสือต่อกรมตำรวจเพื่อจัดตั้งสมาคมประกันชีวิตแห่งประเทศไทย อธิบดีกรมตำรวจได้ลงนามอนุมัติในหลักการ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2496 และคณะทำงานได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเป็นสมาคมประกันชีวิตไทย ต่อมาสมาคมวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2496 สมาคมประกันชีวิตไทยได้รับอนุมัติให้จัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2499 ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิก 25 บริษัท ซึ่งสมาคมประกันชีวิตไทยมีวัตถุประสงค์ คือ

- 1) ส่งเสริมการรับประกันชีวิตให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป
- 2) ปกป้องความสามัคคีระหว่างบริษัทประกันชีวิต
- 3) ช่วยเหลือรัฐบาลในการควบคุมบริษัทประกันชีวิตอย่างใกล้ชิด
- 4) ประสานงานให้สอดคล้องต้องกับนโยบายของรัฐบาล ทบพาทและหน้าที่ของสมาคมประกันชีวิตไทย มีดังนี้

1. เป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันในการที่จะส่งเสริมพัฒนา ธุรกิจการประกันชีวิตให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง และต่อเนื่องให้เป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน มีประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้

2. เป็นตัวแทนในการปกป้องผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย และของบริษัทประกันชีวิต หรือผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต ติดตามและผลักดันพัฒนาการต่าง ๆ ในทางด้านกฎหมาย ที่อาจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย และของบริษัทสมาชิก ประสานงานและให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ตลอดจนเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อ ภาคราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาธุรกิจประกันชีวิตให้เจริญก้าวหน้า

3. สนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคธุรกิจประกันชีวิตมีความควบคุมดูแลตนเอง (Self-Regulation) ให้มากยิ่งขึ้น พัฒนารูปแบบ การดำเนินการ และการปฏิบัติของธุรกิจภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และหลักการประกันชีวิต จัดทำมาตรฐานจรรยาบรรณ การปฏิบัติงาน

และดูแลให้เป็นไปตามจรรยาบรรณดังกล่าว เพื่อให้ธุรกิจประกันชีวิตดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และอยู่ในความเชื่อถือของประชาชน⁴²

4. ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต รวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้า วิจัย พัฒนาคำว่าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาประกันชีวิต เพื่อพัฒนาธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารายประเทศ

5. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนัก เข้าใจ และเห็นคุณประโยชน์ของการประกันชีวิตมากยิ่งขึ้น

6. ประสานความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลสถิติ ข่าวสารต่างกับสมาคม สถาบัน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันชีวิต และต่างประเทศ

7. ส่งเสริมความสามัคคี ความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก

2. สมาคมตัวแทนประกันชีวิตและที่ปรึกษาทางการเงิน

สมาคมตัวแทนประกันชีวิตและที่ปรึกษาทางการเงิน ได้มีการก่อตั้งเป็นสมาคมครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2511 ในขณะนั้นยังใช้ชื่อ “สมาคมตัวแทนขายประกัน” หรือ Underwriters Association การดำเนินการในช่วงแรกเป็นเพียงการพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการขายประกัน โดยมีการประชุมสมาชิก ซึ่งยังไม่ค่อยมีบทบาททางสังคมมากนัก แต่สมาคมตัวแทนประกันชีวิตและที่ปรึกษาทางการเงินมีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นศูนย์กลางของตัวแทนประกันชีวิตเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันพัฒนาให้ให้ตัวแทนประกันชีวิตเป็นอาชีพที่มีคุณภาพและควบคุมจรรยาบรรณของตัวแทนประกันชีวิต แต่สมาชิกของสมาคมตัวแทนประกันชีวิตและที่ปรึกษาทางการเงินยังมีไม่มากนักเนื่องจากขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง⁴³

3. สถาบันประกันภัยไทย

สถาบันประกันภัยไทย เริ่มก่อตั้ง เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2523 ซึ่งได้เริ่มดำเนินการ โดยมีคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนแต่งตั้งจากสมาคมประกันวินาศภัย 3 คน สมาคมประกันชีวิตไทย 3 คน และสำนักงานประกันภัยไทย 3 คน

ช่วงแรกสถาบันประกันภัยไทยไม่สามารถขออนุญาตจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลได้ การดำเนินงานของสถาบันฯ จึงมีขอบเขตค่อนข้างจำกัด ดังนั้นสถาบันฯ จึงได้ขอความร่วมมือ

⁴² สมาคมประกันชีวิตไทย. (ม.ป.ป.). *ประวัติสมาคมประกันชีวิตไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2556, จาก <http://www.tlaa.org/2012/profile.php>

⁴³ สมาคมตัวแทนประกันชีวิต. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.thaifranchisecenter.com/links/show.php?id=399>

จากสถาบันประกันภัยแห่งประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อขอความร่วมมือในการศึกษาหลักสูตรของสถาบันแห่งนั้น ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยได้ยอมรับสถาบันประกันภัยไทยเข้าเป็นสถาบันในเครือ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2523 และปี 2530 คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นสมควรให้ดำเนินการเพื่อจดทะเบียนสถาบันเป็นนิติบุคคล เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากขึ้น⁴⁴

และตามประกาศนายทะเบียนเรื่องการกำหนดหลักสูตรการอบรมและวิธีการสอบความรู้เพื่อขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต ฉบับลงวันที่ 21 มีนาคม 2548 ได้ให้ความหมายว่า “สถาบันการศึกษา” หมายถึง สถาบันประกันภัยไทยหรือสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สถาบันประกันภัยไทย มอบหมายโดยความเห็นชอบจากนายทะเบียนให้จัดการฝึกอบรมความรู้แก่ผู้ประสงค์ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตตามหลักสูตรที่นายทะเบียนกำหนด

สถาบันประกันภัยไทย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้⁴⁵

1. สนับสนุนและส่งเสริมธุรกิจประกันภัยและการศึกษาวิชาการประกันภัยให้เจริญก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนและเศรษฐกิจของประเทศ
 2. สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนากุศลกรในธุรกิจประกันภัยและวงการการศึกษาเกี่ยวกับประกันภัย
 3. สนับสนุนและส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ การค้นคว้าและวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันภัยและกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง
 4. ให้ความร่วมมือสนับสนุนกับองค์กร หรือนิติบุคคลอื่นทั้งในและต่างประเทศเพื่อบรรลุมิตรภาพ
 5. ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์กรกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการเมืองแต่ประการใด
- การก่อให้เกิดสัญญาประกันชีวิตได้ทำผ่านตัวแทนประกันชีวิต
- คู่สัญญาในสัญญาประกันชีวิตมี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้เอาประกันภัย กับฝ่ายผู้รับประกันภัย ทั้งสองฝ่ายต้องแสดงเจตนาด้วยการทำความเข้าใจในหัวข้อสำคัญต่าง ๆ ของสัญญา เช่น ภัยที่จะได้รับ จำนวนเงินที่เอาประกันภัย เบี้ยประกันภัย ระยะเวลาแห่งสัญญาประกันชีวิต เป็นต้น

⁴⁴ สถาบันประกันภัยไทย. (ม.ป.ป.). *ประวัติสถาบันประกันภัยไทย*. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2556, จาก <http://www.tiins.com/newweb/th/about-us/history.php>

⁴⁵ สถาบันประกันภัยไทย. (2535, มกราคม – มีนาคม) “มูลนิธิสถาบันประกันภัยไทย.” *วารสารประกันภัย*, 65. น. 11-12

ปัจจุบันการทำสัญญาประกันชีวิต บริษัทผู้รับประกันจะมีแบบฟอร์มคำขอเอาประกันภัย (Proposal Forms) โดยผู้เอาประกันภัยเป็นผู้กรอกข้อความในแบบฟอร์มคำขอเอาประกันภัย จึงถือได้ว่าเป็นคำเสนอของผู้เอาประกันภัย เมื่อผู้เอาประกันภัยกรอกข้อความตามคำขอเอาประกันภัยโดยแถลงข้อความจริงเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยเรียบร้อย โดยจะยื่นผ่านตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งข้อมูลที่ต้องกรอกนั้นจะเป็นประวัติผู้เอาประกันภัย และอธิบายถึงภาวะของการเสี่ยงภัยต่อผู้เอาประกันภัย และเหตุต่าง ๆ ที่จะกระทบถึงภาวะของภัย เป็นต้น ต่อมาจะพิจารณาตามหลักกฎหมายทั่วไป คือสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นเมื่อคำเสนอสนองตกลงตรงกัน ส่วนความคุ้มครองจะเกิดขึ้นเมื่อใดต้องพิจารณาว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นมีข้อกำหนดเรื่องผลบังคับของสัญญาประกันชีวิตไว้ประการใดหรือไม่ ซึ่งทางปฏิบัติบริษัทผู้รับประกันภัยมักจะมีการกำหนดในสัญญาประกันชีวิตว่ามีผลบังคับเมื่อจ่ายเบี้ยประกันภัย หรือมีการออกกรมธรรม์ประกันภัยและส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยแล้ว⁴⁶ ถ้าได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ระบุในสัญญาประกันชีวิตไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติต่อบริษัทผู้รับประกันภัยหรือโดยผ่านตัวแทนประกันชีวิตก็ตาม ถือว่าสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นและมีผลคุ้มครองได้ทันที หรือในกรณีที่ได้มีการยื่นแบบฟอร์มคำขอเอาประกันภัยพร้อมชำระเบี้ยประกันชีวิตงวดแรกและผู้เอาประกันภัยได้รับใบรับเงินชั่วคราว ผู้เอาประกันภัยสามารถชำระเบี้ยประกันชีวิตงวดแรกได้กับตัวแทนประกันชีวิต เนื่องจากพระราชบัญญัติประกันชีวิตแก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 71 กำหนดให้ตัวแทนประกันชีวิตสามารถรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัทประกันชีวิตได้ทันที โดยตัวแทนไม่จำเป็นต้องได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันภัยก่อน ดังนั้น เมื่อตัวแทนมีสิทธิรับเบี้ยประกันชีวิตได้ตามที่กฎหมายกำหนด ตัวแทนประกันชีวิตย่อมมีอำนาจในการออกใบรับเงินชั่วคราวให้แก่ผู้เอาประกันในนามบริษัท ซึ่งประเทศไทยได้รับแนวความคิดในการจัดทำใบรับเงินชั่วคราวจากต่างประเทศมาเป็นหลักปฏิบัติ และเพื่อเป็นการจัดปัญหาอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้ถ้อยคำในใบรับเงินชั่วคราวของผู้รับประกัน จึงมีการออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการกำหนดข้อความของเอกสารแสดงการรับเงินเบี้ยประกันชีวิตของบริษัทผู้รับประกันภัย ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2525 ซึ่งกำหนดในข้อ 2 ของประกาศดังกล่าวได้กำหนดในเอกสารแสดงการรับเบี้ยประกันที่ผู้รับประกันออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยมีรายละเอียดและแสดงข้อความดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อและสถานที่ตั้งของบริษัท
- (2) เลขลำดับของเล่ม (ถ้ามี) และของใบรับเงิน
- (3) เลขทะเบียนการค้าตามประมวลรัษฎากรของบริษัท

⁴⁶ วารุณี อินทนปสาธน์. (2527). การเกิดและผลบังคับของสัญญาประกันชีวิต.

(4) คำเรียกชื่อใบรับเงินให้ใช้คำว่า “ใบรับเงินเบี้ยประกันภัย” เว้นแต่การประกันภัยแบบสวัสดิการสงเคราะห์ (แบบฌาปนกิจ) ให้ใช้คำว่า “ใบรับเงินค่าสมัคร ค่าบริการ (ถ้ามี) และเงินฝากบำรุง” สำหรับใบรับเงินชั่วคราวให้ใช้คำว่า “ใบรับเงินชั่วคราว” และให้มีข้อความในวงเล็บใต้คำดังกล่าวว่า สำหรับชำระเบี้ยประกันภัยหรือจะระบุชื่อแบบของการประกันภัยก็ได้

(5) วัน เดือน ปี ที่ออกใบรับเงิน

(6) ชื่อผู้รับมอบอำนาจจากบริษัทให้รับเงินเบี้ยประกันภัย ค่าสมัคร ค่าบริการและเงินฝากบำรุง

(7) ชื่อผู้ชำระเบี้ยประกันภัย ค่าสมัคร ค่าบริการ และเงินค่าฝากบำรุง

(8) จำนวนเงินเบี้ยประกันภัย ค่าสมัคร ค่าบริการ และเงินค่าฝากบำรุง รวมทั้งให้ระบุครั้งที่หรืองวดที่ชำระเงิน จะมีปีที่ของการประกันภัยด้วยก็ได้

(9) แบบของการประกันภัยและจำนวนเงินเอาประกันภัย ให้มีแสดงไว้ในใบรับเงินชั่วคราวสำหรับชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรก

(10) เลขที่ของกรมธรรม์ประกันภัย หรือเลขที่ของสมาชิกที่เอาประกันภัยแบบสวัสดิการสงเคราะห์ (แบบฌาปนกิจ) เว้นแต่ใบรับเงินชั่วคราวสำหรับชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรก

(11) ลายมือชื่อผู้รับเงิน

(12) ข้อความอื่นใดที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

เมื่อทางบริษัทผู้รับประกันภัยได้รับแบบฟอร์มคำขอเอาประกันภัยพร้อมกับการชำระเบี้ยงวดแรกก็จะพิจารณาคำเสนอขอเอาประกันนี้ว่าสมควรจะยอมรับประกันภัยหรือไม่ ถ้าเห็นสมควรรับบริษัทผู้รับประกันจะไม่ส่งคำสนองมายังผู้ขอเอาประกันโดยตรง หากแต่จะออกกรมธรรม์แก่ผู้เสนอขอเอาประกันรายนั้น กรณีเช่นนี้ถือว่า สัญญาประกันชีวิตได้เกิดขึ้นและมีผลผูกพันคู่กรณีแล้ว กรมธรรม์ประกันภัยจึงเป็นหลักฐานแสดงว่าได้มีการทำสัญญาประกันชีวิตกันแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 867 วรรค 2 “ให้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยอันมีเนื้อความต้องตามสัญญานั้นแก่ผู้เอาประกันภัยฉบับหนึ่ง”

เมื่อบริษัทผู้รับประกันภัย ได้ออกกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้วถือว่า ได้มีการทำสัญญาประกันภัยและมีผลผูกพันคู่สัญญาแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1254/2531 ในกรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตได้ยื่นใบสมัครหรือทำคำเสนอเพื่อทำประกันชีวิตกับตัวแทนของผู้รับประกันชีวิตนั้น จะต้องนำเอาบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกันชีวิตมาประกอบการวินิจฉัยคดีด้วย ซึ่งหากไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้รับประกันชีวิตมอบ

อำนาจ เป็นหนังสือให้ตัวแทนของผู้รับประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตได้ในนามของผู้รับประกันชีวิตตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 มาตรา 61 บัญญัติไว้ถือว่าตัวแทนของผู้รับประกันชีวิตมีอำนาจเพียงรับแบบฟอร์มใบสมัครขอประกันชีวิตและรับเบี้ยประกันล่วงหน้าส่งไปให้ผู้รับประกันชีวิตพิจารณาก่อนเท่านั้น และต้องมีการสนองรับคำเสนอจาก ผู้รับประกันชีวิตโดยตรง สัญญาประกันชีวิตจึงเกิดขึ้น

ในกรณีที่มีการส่งกรมธรรม์ประกันภัยไปให้ผู้เอาประกันภัยล่าช้า อาจเกิดมีปัญหาคือ เห็นได้ว่า จะถือว่าสัญญาประกันชีวิตได้เกิดขึ้นเมื่อใด ซึ่งถ้าพิจารณาหลักที่กล่าวมาแล้วก็จะพอ เห็นได้ว่า ต้องถือว่าสัญญาประกันชีวิตระหว่างคู่กรณีได้เกิดขึ้นแล้วตั้งแต่เมื่อบริษัทผู้รับประกันภัย ได้สนองรับคำเสนอขอเอาประกันภัยด้วยการออกกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัยนั้นเองที่จะเป็นหลักฐานแสดงว่าผู้รับประกันภัยได้ตกลงรับประกันภัยราย นั้นตามคำเสนอขอเอาประกันภัยแล้ว ดังนั้น แม้ว่าตัวกรมธรรม์ประกันภัยจะไปถึงมือผู้เอา ประกันภัยช้าไปก็ต้องถือเอาวันที่ที่ลงในกรมธรรม์ประกันภัยนั้นเองเป็นหลักฐานว่าสัญญา ประกันภัยนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว เว้นแต่กรมธรรม์ประกันภัยจะได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้ฟังได้เป็นอย่าง อื่นเพราะฉะนั้นหากความมรณะได้เกิดขึ้นหลังจากที่บริษัทผู้รับประกันภัยได้สนองรับคำเสนอ ขอเอาประกันภัยแล้ว บริษัทผู้รับประกันภัยก็ต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยนั้น แม้ว่ากรมธรรม์ ประกันภัยจะยังไม่ถึงมือผู้เอาประกันภัยก็ตาม

แต่ถ้าความมรณะได้เกิดขึ้นก่อนที่บริษัทผู้รับประกันภัยจำได้สนองรับคำเสนอขอเอา ประกันภัยนั้น หากบริษัทผู้รับประกันภัยสนองรับคำเสนอขอเอาประกันภัยโดยมิได้รู้ว่าคุณมรณะ ได้เกิดขึ้นแล้ว เช่นนี้ สัญญาประกันชีวิตรายนั้นย่อมตกเป็น โฆษิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย มาตรา 156 โดยถือว่าเป็นกรณีที่ผู้รับประกันภัยสำคัญผิดในสาระสำคัญของนิติกรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 532/2500 ในกรณีที่นายหน้าประกันได้ส่งคำขอเอาประกันชีวิตของ ผู้เอาประกัน ไปถึงบริษัทผู้รับประกันชีวิตหลังจากที่ผู้ขอเอาประกันรายนั้นตายไปแล้ว 10 วันนั้น สัญญาประกันชีวิตที่บริษัทผู้รับประกันชีวิตสำคัญผิดยอมรับประกันให้นั้นตกเป็น โฆษิต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย มาตรา 156 เพราะในขณะที่บริษัทผู้รับประกันชีวิตสนองรับ ทำสัญญาประกันชีวิตนั้น ผู้ขอเอาประกันชีวิตไม่มีชีวิตเพื่อให้ประกันตาม มาตรา 889 แล้วบริษัท ผู้รับประกันชีวิตจึงไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญา

สัญญาประกันชีวิตนั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สัญญาประกันชีวิตไม่มีแบบ

กฎหมายมิได้บังคับว่าสัญญาประกันชีวิตจะต้องทำตามแบบอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น ต้องทำเป็นหนังสือ เป็นต้น ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้เท่านั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคแรก “อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

เพราะสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นจากการตกลงระหว่างคู่กรณีเมื่อมีคำสนองมาถึงผู้เสนอตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 356 “คำสนองทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า โดยมีได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองนั้น เสนอ ณ ที่ใดเวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้ แต่ ณ ที่นั้นเวลานั้น ความข้อนี้ท่านให้ใช้ได้ตลอดถึงการที่บุคคลคนหนึ่งทำคำเสนอไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งทางโทรศัพท์ด้วย” และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 361

“อันสัญญาระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกัน โดยระยะทางนั้นย่อมเกิดเป็นสัญญาขึ้นแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ

ถ้าตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดงหรือตามปกติประเพณีไม่จำเป็นจะต้องมีคำบอกกล่าวสนองไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเกิดเป็นสัญญาขึ้นในเวลาเมื่อมีการอันใดอันหนึ่งขึ้นอันจะพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ”

แม้ไม่ได้ทำเป็นหนังสือ สัญญาประกันชีวิตก็เกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ แต่ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของคู่สัญญาฝ่ายใด จะอาศัยสัญญาเป็นมูลฟ้องร้องให้ศาลบังคับคดีให้ฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบไม่ได้จนกว่าจะมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบขึ้นเท่านั้น⁴⁷

2. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคหนึ่ง “อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่” การที่กฎหมายบัญญัติให้สัญญาประกันภัยต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือนี้ ก็เนื่องจากการประกันภัยมีลักษณะเป็นธุรกิจการค้า ผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นลูกค้าของบริษัทผู้รับประกันภัยย่อมมีจำนวนมากมาย แม้กฎหมายจะไม่บังคับให้ต้องทำสัญญาประกันภัยเป็นหนังสือก็ตาม เพื่อเป็นหลักฐานที่จะรับฟังได้ว่าได้มีการทำสัญญาประกันภัยหรือไม่ จึงกำหนดว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดง จึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีกันตามสัญญาประกันภัยได้

⁴⁷ จิตติ ดิงศกัทธิย์. (2539). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย*. น. 56.

หลักฐานของสัญญาประกันภัย ต้องเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบนั้นเป็นฝ่ายใด เมื่อพิจารณาดูตามลักษณะของสัญญาต่างตอบแทนแล้วจะเห็นว่า ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบนั้นมิได้ทั้งฝ่ายผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย สำหรับฝ่ายผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินจำนวนหนึ่งอย่างแน่นอน ฉะนั้นเมื่อได้ทำสัญญาประกันภัยกัน กฎหมายจึงบังคับให้ฝ่ายผู้รับประกันภัยต้องส่งมอบหลักฐานแสดงว่า ได้มีการตกลงรับประกันภัยให้ผู้เอาประกันภัยยึดถือไว้ หลักฐานเช่นนี้คือ “กรมธรรม์ประกันภัย” ทั้งนี้ตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรค 2 ซึ่งบัญญัติ “ให้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัย อันมีเนื้อความต้องตามสัญญานั้นแก่ผู้เอาประกันฉบับหนึ่ง”

3. สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ต้องอาศัยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง

โดยเหตุที่ค่าสินไหมทดแทนซึ่งผู้รับประกันภัยจ่ายเงินแก่ผู้เอาประกันภัยเมื่อเกิดความตายขึ้น เอมมาจากเงินเบี้ยประกันภัยที่เรียกเก็บจากลูกค้าคนอื่น ๆ เบี้ยประกันภัยจะสูงหรือต่ำ ย่อมขึ้นอยู่กับภัยที่ผู้รับประกันภัยจะต้องเสี่ยงเป็นสำคัญ

ฉะนั้น ก่อนที่ผู้รับประกันภัยจะตกลงทำสัญญาประกันภัยกับผู้ใด ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้รับประกันภัยจะต้องล่วงรู้ หรือทราบข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญทุกอย่างเกี่ยวกับสิ่งที่เอาประกัน กล่าวคือ ถ้าอัตราการเสี่ยงภัยมีสูง เบี้ยประกันภัยที่จะเรียกเก็บก็ย่อมสูงตามขึ้นไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นต้องมีการแบ่งหลักสุจริตอย่างยิ่งออกเป็น 2 หลัก คือ

3.1 หลักการแถลงข้อความจริง คือบริษัทผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้ถามข้อมูลของผู้เอาประกันภัย ไม่ว่าจะถามด้วยวาจาหรือกรอกข้อความตามใบคำขอเอาประกัน โดยผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ตอบคำถาม โดยต้องกรอกข้อมูลอย่างถูกต้อง

หากผู้เอาประกันภัยไม่ยอมแถลงข้อความจริงในส่วนที่เกี่ยวกับภัยที่ผู้เอาประกันต้องเสี่ยงอยู่ ก็ย่อมไม่เป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันรายอื่น ๆ เช่น ขอเอาประกันชีวิตโดยอ้างว่ามีสุขภาพสมบูรณ์ทั้ง ๆ ที่เป็นโรคมะเร็ง เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหากผู้รับประกันภัยได้ทราบข้อเท็จจริงเหล่านั้นเสียแต่แรก ผู้รับประกันภัยอาจจะต้องกำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัยให้สูงขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับความล่อแหลมแห่งภัยที่ต้องเข้ารับเสี่ยง หรืออาจจะไม่ยอมเข้าทำสัญญาประกันชีวิตด้วยเลย จึงมีหลักที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สัญญาประกันภัยจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสุจริต หรือเป็นสัญญาที่ต้องการความสุจริตหรือความไว้วางใจกันอย่างยิ่ง (Contract of the most good faith) หมายความว่า คู่กรณีในสัญญาประกันภัยจะต้องปฏิบัติต่อกันโดยสุจริต เฉพาะอย่างยิ่งผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้เสนอขอทำสัญญาประกันภัย และเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับวัตถุที่เอาประกันภัย จึงเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่สมควรจะต้องเปิดเผยให้ผู้รับประกันภัยได้ทราบเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าจะสมควรรับประกันภัย หรือควรจะ

กำหนดเงื่อนไขหรือจำนวนเบี้ยประกันภัยให้สูงต่ำเพียงใด หากผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่สมควรให้ผู้รับประกันภัยทราบก็เท่ากับเป็นการปฏิบัติผิดหน้าที่และอาจจะมีผลกระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์แห่งสัญญาประกันภัยที่ได้ตกลงทำกันไว้ด้วย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 “ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือในกรณีประกันชีวิต บุคคลอันการใช้จ่ายยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะได้ใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็น โมฆียะ

ถ้ามิได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ผู้รับเอาประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้ก็ดี หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันทำสัญญาก็ดี ท่านว่าสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไป”

การแถลงข้อความจริงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 ที่กล่าวข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผู้มีหน้าที่จะต้องแถลงข้อความจริง หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ของผู้ที่จะทำสัญญา ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องแถลงข้อความจริงต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง คือผู้รับประกันภัยหรือตัวแทนของเขา

คำพิพากษาฎีกาที่ 858/2515 การทำสัญญาประกันผู้เอาประกันไม่แจ้งให้ตัวแทนบริษัททราบว่า ตนเคยเป็นโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งบริษัทถือว่าเป็นโรคสำคัญที่จะเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ดังนั้นจะมีผลทำให้สัญญาเป็น โมฆียะ แม้อาจไม่ถึงขนาดทำให้ผู้รับประกันปฏิเสธ ไม่ยอมทำสัญญาประกัน และแม้ผู้เอาประกันจะมีได้มรณะด้วยโรคที่ตนป่วยมาก่อนทำสัญญาและปกปิดไว้ ก็ไม่ทำให้ผลของสัญญาที่เป็น โมฆียะ ไปแล้วเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

กรณีประกันชีวิต ผู้มีหน้าที่แถลงข้อความจริง คือตัวผู้เอาประกันภัย แต่ถ้าเป็นกรณีผู้เอาประกันภัยชีวิตคนอื่น หน้าที่เปิดเผยความจริงหาได้ตกอยู่แก่ผู้เอาประกันภัยแต่ผู้เดียวไม่ เพราะในกรณีนี้มีความข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในตัวผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตนั้นผู้เอาประกันภัยก็อาจไม่รู้ดีไปกว่าผู้รับประกันภัย ตัวผู้ที่รู้ข้อเท็จจริงก็คือ ตัวผู้ที่ถูกประกันชีวิตนั้นต่างหาก กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของบุคคลอันการใช้จ่ายยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะกรรมของเขานั้นเป็นผู้มีหน้าที่แถลงข้อความจริง แต่ผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นคู่สัญญาเป็นผู้รับผิดชอบในการไม่แถลงข้อความจริงนั้น ส่วนผู้เอาประกันภัยน่าจะต้องมีหน้าที่แถลงข้อความจริงอยู่ด้วยเหมือนกันในฐานะที่เป็นคู่สัญญา มูลแห่งความรับผิดชอบของผู้เอาประกันภัยในการกระทำของผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตนี้ บางทีก็อาศัยหลักเรื่องตัวแทน คือถือว่าผู้มีหน้าที่แถลงความจริงเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย

2. ข้อความที่ต้องแถลง คือ ข้อความซึ่งต้องอาจจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียก เบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา ทั้งต้องเป็นข้อความที่ผู้มีหน้าที่ต้องแถลงได้ รู้ความจริงอยู่แล้ว การพิจารณาถึงข้อความที่จะถือว่าอาจจูงใจผู้รับประกันภัยถึงขนาดดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องพิจารณาตามความเห็นของวิญญูชน⁴⁸ ไม่ถือตามความคิดเห็นของผู้เอาประกันภัยรายหนึ่ง รายใด โดยเฉพาะและเมื่อถือว่าการแถลงข้อความจริงนั้นเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย จึงต้องพิจารณาตามความคิดเห็นของบุคคลผู้เอาประกันภัยทั่ว ๆ ไปว่า ข้อความจริงนั้นตาม ความเห็นของวิญญูชนซึ่งเป็นฝ่ายผู้เอาประกันภัยจะคิดเห็นหรือไม่ว่า ผู้เอาประกันภัยทั่ว ๆ ไป จะถือเป็นข้อสำคัญถึงขนาดดังกล่าวนั้น ถ้าวิญญูชนทั่ว ๆ ไปไม่คิดเช่นนั้น แม้ความจริงจะเป็นข้อ สำคัญที่ผู้รับประกันภัยทั่วไปจะถือเป็นข้อสำคัญ ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องแถลง ไม่ถือตามความเห็นของผู้รับประกันภัยเป็นยุติ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1422/2516 ศ. เคยเป็นโรคความดันโลหิตสูง ใดทำงานไม่ปกติ บริษัทจำเลยปฏิเสธไม่รับประกันชีวิต ต่อมา 1 ปีเศษ ศ. ขอเอาประกันชีวิตกับจำเลยอีกและแจ้งว่า ไม่เคยถูกปฏิเสธไม่รับประกันชีวิตมาก่อน ครั้งนี้แพทย์ของจำเลยตรวจแล้วปรากฏว่า ศ. สมบูรณ์ดี จำเลยจึงรับประกันชีวิต ต่อมา 1 ปี ศ. ตายด้วยโรค ปอดบวม ปรากฏว่าจำเลยเคยรับประกันชีวิต ผู้ที่เคยถูกปฏิเสธมาแล้วก็มีจำเลยไม่ถือข้อนี้เป็นสำคัญ แต่ถือตามที่แพทย์ของจำเลยตรวจว่าสุขภาพ ดีหรือไม่ การที่ ศ. ไม่บอกว่าเคยถูกปฏิเสธไม่รับประกันชีวิตมาแล้วไม่ทำให้สัญญาเป็น โมฆียะ จำเลยบอกล้างไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 16/2517 ศ. รู้ตัวว่าป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง สุขภาพทรุดโทรม ซึ่งมีคำถามในใบสมัครเอาประกันชีวิตอยู่แล้ว แต่ก็ไม่เปิดเผยเป็น โมฆียะ

3. เวลาที่จะต้องแถลงข้อความจริง หมายความว่าในเวลาที่จะทำสัญญาประกันชีวิต ผู้ที่จะถูกเอาประกันชีวิตไว้จะต้องแถลงข้อความจริง

กรณีในทางปฏิบัติ การทำสัญญาประกันชีวิต เริ่มตั้งแต่ตอนที่ผู้เอาประกันภัยทำคำเสนอ ขอเอาประกันชีวิต ด้วยการกรอกข้อความต่าง ๆ ลงในแบบพิมพ์คำขอเอาประกันชีวิตของผู้รับ ประกันภัย และเมื่อบริษัทผู้รับประกันภัยสนองรับคำเสนอนั้น สัญญาประกันชีวิตก็เกิดขึ้น หน้าที่ แถลงข้อความจริงหรือไม่แถลงเท็จของผู้เอาประกันจึงต้องเริ่มตั้งแต่ตอนที่ทำคำเสนอขอเอา ประกันภัย และมีหน้าที่นั้นตลอดไปจนกว่าบริษัทผู้รับประกันภัยจะได้สนองรับคำเสนอขอเอา ประกันภัย

⁴⁸ แหล่งเดิม. น. 42.

เช่นกรณีผู้รับประกันภัยส่งตัวผู้เอาประกันภัยไปให้แพทย์ตรวจสอบในระหว่างนั้น ผู้เอาประกันภัยก็มีหน้าที่แถลงข้อความจริงหรือแถลงความจริงตามที่ตนรู้ต่อแพทย์ของบริษัทผู้รับประกันภัยด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 68/2516 วินิจฉัยว่าหน้าที่เปิดเผยข้อความของผู้เอาประกันภัยมิได้สิ้นสุดลงเพียงในชั้นยื่นคำเสนอขอเอาประกันภัย โดยกรอกคำตอบในแบบคำขอเท่านั้น แต่ยังคงมีอยู่ตลอดเวลาในระหว่างนั้นเรื่อยไปจนถึงเวลาที่ผู้รับประกันภัยสนองตอบรับจนเกิดเป็นสัญญาขึ้นแล้วระหว่างคู่กรณี

เมื่อได้ทำสัญญาประกันชีวิตแล้ว ผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตย่อมหมดหน้าที่ที่จะต้องแถลงข้อความจริงดังกล่าวมา แม้นั้นจะได้ทราบข้อความจริงอันใดขึ้น ซึ่งถ้าหากทราบก่อนทำสัญญาประกันชีวิตจะต้องแถลงข้อความจริงให้ผู้รับประกันภัยทราบ

เช่น เมื่อทำสัญญาประกันชีวิตไปแล้ว ผู้เอาประกันภัยจึงเพิ่งมาทราบว่าตนเป็นโรคมะเร็งเช่นนี้ แม้โรคมะเร็งนั้นจะปรากฏว่าเป็นมาก่อนทำสัญญาประกันชีวิต ผู้เอาประกันภัยก็หาจำเป็นต้องไปแจ้งเรื่องที่คุณเป็นโรคมะเร็งนี้ให้ผู้รับประกันภัยทราบไม่

ในกรณีที่มีการขอต่ออายุสัญญาประกันชีวิต ผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตก็มีหน้าที่ต้องแถลงข้อความจริงไม่แถลงความเท็จเช่นเดียวกับเมื่อตอนที่ทำสัญญาประกันชีวิตครั้งแรกด้วย เพราะเท่ากับเป็นการทำสัญญาประกันชีวิตใหม่อีก

3.2 หลักการเปิดเผยข้อความจริง คือ หน้าที่ของผู้เอาประกันภัยในการเปิดเผยข้อความจริงโดยที่บริษัทผู้รับประกันภัยไม่ได้ถามและไม่มีปรากฏเป็นคำถามในใบคำขอเอาประกัน แต่ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รู้ข้อมูลของตนเป็นอย่างดี และข้อมูลดังกล่าวนั้นผู้เอาประกันทราบว่าตนต้องเปิดเผยความจริงกับบริษัทผู้รับประกันภัยทราบ หากผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อความจริงในส่วนที่เกี่ยวกับภัยที่ผู้เอาประกันภัยต้องเสี่ยงอยู่ก็ย่อมไม่เป็นกรรมแก่ผู้เอาประกันภัยรายอื่น ๆ เช่น กรณีโรคที่มีการค้นพบใหม่ เช่น โรคไขหวัดนก ซึ่งโรคนี้จะไม่เป็นคำถามในใบคำขอเอาประกัน แต่ผู้เอาประกันทราบว่าตนเป็นโรคดังกล่าว ดังนั้นผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยความจริงว่าตนเป็นโรคดังกล่าวแก่บริษัทผู้รับประกันภัยให้ได้ทราบหรืออาจเป็นความเสี่ยงภัยที่คนอื่นไม่ได้เสี่ยง เช่น ผู้เอาประกันภัยทราบว่าหัวใจของตนอยู่นอกซี่โครง ซึ่งแพทย์ลงความเห็นว่าบุคคลนี้จะถึงแก่ความตายเร็วกว่าคนปกติ กรณีเกี่ยวกับโรคแบบนี้จะไม่ปรากฏเป็นคำถามในใบคำขอเอาประกัน เพราะความเสี่ยงแบบนี้ หนึ่งในล้านคนจะเกิดโรคแบบนี้ได้ เป็นต้น ดังนั้นจึงกำหนดหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยในการเปิดเผยข้อความจริงกับบริษัทผู้รับประกันภัย

3.1.3 ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต

จากการที่ได้ศึกษาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าเป็นตัวแทนประกันชีวิต ตลอดถึงอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของตัวแทนประกันชีวิต เมื่อตัวแทนประกันชีวิตได้ทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว บางครั้งในการปฏิบัติหน้าที่นั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ความเดือดร้อนทั้งต่อบริษัทผู้รับประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยได้ ดังนั้นจึงต้องมีการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งจะแยกพิจารณา ดังนี้

3.1.3.1 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่าตัวแทนประกันชีวิตนั้นเปรียบเสมือนตัวแทนเฉพาะการบริษัทผู้รับประกันภัยคือตัวการและผู้เอาประกันภัยเป็นบุคคลภายนอกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นเมื่อตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำความผิดต่าง ๆ ขึ้นตัวแทนประกันชีวิตต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งแยกได้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบของบริษัทประกันชีวิตและตัวแทนประกันชีวิตต่อผู้เอาประกันภัย

การที่ตัวแทนประกันชีวิตจะปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ได้ นั้น ต้องเป็นหน้าที่ที่บริษัทประกันชีวิตได้มอบอำนาจเป็นหนังสือให้ตัวแทนประกันชีวิตกระทำได้เช่น ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทผู้รับประกันภัยเมื่อได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 71 เป็นต้น ถ้าการกระทำที่ตัวแทนประกันชีวิตได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือให้กระทำได้นั้น ไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบกับความเสียหายที่ตัวแทนประกันชีวิตได้ก่อให้เกิดขึ้นภายใต้ขอบอำนาจที่บริษัทผู้รับประกันภัยได้มอบอำนาจให้ตัวแทนประกันชีวิตสามารถทำได้ ปราบกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 820 บัญญัติโดยทั่วไปดังนี้ “ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน”

อำนาจในมาตรานี้เป็นคำกว้าง⁴⁹ หมายถึง

1. อำนาจแท้ (Real Authority) ที่ตัวการมอบหมาย
2. อำนาจที่ปรากฏ (Apparent Authority) เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 821 และ 822

3. อำนาจที่เกิดแต่การให้สัตยาบันเพราะเหตุที่ตัวแทนกระทำนอกขอบอำนาจในเบื้องต้น ซึ่งมีผลว่าการนั้นไม่ผูกพัน ตัวการ เว้นแต่ตัวการจะให้สัตยาบัน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823

⁴⁹ สติชัย เล็งไธสง. (2550). กฎหมายลักษณะตัวแทน และนายหน้า. น. 219.

ทั้งนี้ตัวแทนประกันชีวิตก็มีได้หลุดพ้นความรับผิดชอบดังกล่าวแม้ตนจะได้กระทำไป ในขอบอำนาจของบริษัทผู้รับประกันภัยก็ตาม ถ้าตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำละเมิด คือ กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ถ้าการกระทำดังกล่าวของตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำนั้นเป็นการกระทำที่บริษัทประกันชีวิตได้มอบอำนาจให้กระทำได้ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยกรณีเช่นนี้บริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบ ความเสียหายที่ตัวแทนประกันชีวิตได้ก่อให้เกิดขึ้น โดยบริษัทผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย และบริษัทผู้รับประกันภัยสามารถไล่เบี้ยกับตัวแทนประกันชีวิตปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 425 “นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไป ในการที่จ้างนั้น”

มาตรา 426 “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะชดใช้จากลูกจ้างนั้น”

มาตรา 427 “บทบัญญัติมาตรานี้ทั้งสองก่อนนั้นท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วยโดยอนุโลม”

สำหรับกรณีที่ทำละเมิดนั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำที่บริษัทผู้รับประกันภัยมอบหมายให้ตัวแทนประกันชีวิตทำแล้วยอมเป็นการกระทำนอกเหนืออำนาจ บริษัทผู้รับประกันภัยไม่จำเป็นต้องร่วมรับผิดชอบด้วย เว้นแต่ตัวการจะให้สัตยาบัน⁵⁰ เมื่อบริษัทผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอก เพื่อละเมิดอันตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำแล้ว บริษัทผู้รับประกันภัยก็มีสิทธิที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่ได้ชำระไปจากตัวแทนประกันชีวิตได้ เพราะการที่ตัวแทนประกันชีวิตทำละเมิดนั้นแม้ว่าจะเป็นการทำในทางการที่จ้างก็ตาม ก็ไม่มีเหตุที่จะให้บริษัทผู้รับประกันภัยรับผิดชอบด้วย เพราะบริษัทผู้รับประกันภัยมิได้เป็นผู้ใช้ให้ทำละเมิดหรือสนับสนุนหรือช่วยเหลือในการทำละเมิดนั้น⁵¹

สำหรับตัวแทนในกรณีบริษัทผู้รับประกันภัยไม่เปิดเผยชื่อนั้น ตัวแทนประกันชีวิตได้ทำสัญญากับบุคคลภายนอกในนามตนเอง โดยไม่บอกบุคคลภายนอกว่าทำสัญญาแทนใคร กรณีนี้ตัวแทนประกันชีวิตต้องรับผิดชอบกับบุคคลภายนอก⁵²

⁵⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823.

⁵¹ วารี นาสกุล. (2553). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวารได้. น. 180.

⁵² พงศ์ศักดิ์ สว่างใจ. เล่มเดิม.

2. ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิตต่อผู้เอาประกันภัย

2.1 ตัวแทนประกันชีวิตกระทำโดยไม่มีอำนาจ และบริษัทผู้รับประกันภัยมิได้ให้สัตยาบัน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823 “ถ้าตัวแทนกระทำการอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจก็ดีหรือทำนอก ทำเหนือขอบอำนาจก็ดี ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันตัวการ เว้นแต่ตัวการให้สัตยาบันแก่การนั้น

ถ้าตัวการไม่ให้สัตยาบันท่านว่าตัวแทนย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกโดยลำพังตนเอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกนั้นได้รู้ถือว่าตนทำการโดยปราศจากอำนาจหรือทำนอกเหนือขอบอำนาจ”

ถ้าตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำการนอกเหนือคำสั่งของบริษัทผู้รับประกันภัยหรือบริษัทผู้รับประกันภัยมิได้มีการรับรองให้กระทำการนั้นได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวของตัวแทนประกันชีวิตนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก และการกระทำนั้นย่อมไม่ผูกพันบริษัทผู้รับประกันภัยแต่ประการใด เพราะการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตไม่ถือว่าเป็นการกระทำของบริษัทผู้รับประกันภัย บริษัทผู้รับประกันภัยจึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิตต่อผู้เอาประกันภัย ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยเอง เช่นตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ที่บริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนบุคคลทำสัญญาประกันชีวิต แต่ตัวแทนประกันชีวิตจะมีอำนาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามบริษัทผู้รับประกันภัยได้ต้องได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่กรณีนี้ตัวแทนประกันชีวิตไม่ได้รับมอบอำนาจให้ทำสัญญาได้ การที่ตัวแทนเข้าทำสัญญาดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำเกินขอบอำนาจ ถ้าเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยบริษัทผู้รับประกันภัยไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิต เพราะตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำการเกินขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมาย และตัวแทนประกันชีวิตต้องได้รับโทษตาม พรบ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2551 มาตรา 49 ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

2.2 ตัวแทนประกันชีวิตกระทำไปโดยเห็นแก่อำมิส

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 825 “ถ้าตัวแทนเข้าทำสัญญากับบุคคลภายนอกโดยเห็นแก่อำมิสสินจ้างเป็นทรัพย์สินอย่างใด ๆ หรือประโยชน์อย่างอื่นอันบุคคลภายนอกได้ให้เป็นलगส่วนตัวก็ดี หรือให้คำมั่นว่าจะให้ก็ดี ท่านว่าตัวการหาต้องผูกพันในสัญญาซึ่งตัวแทนของตนได้ทำนั้นไม่ เว้นแต่ตัวการจะได้ยินยอมด้วย”

“อำมิสสินจ้าง” แปลว่า ค่าจ้างอันเป็นเครื่องล่อใจ⁵³ คือ ล่อใจให้ตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตโดยเอื้อประโยชน์แก่ผู้ขอเอาประกัน อาจเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือประโยชน์

⁵³ สติชัย เต็งไธสง. เล่มเดิม. น. 313-315.

อื่นใด ซึ่งการกระทำเช่นนี้ของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตแสวงหาประโยชน์ส่วนตน จึงขัดกับประโยชน์ของบริษัทผู้รับประกันภัย ถือว่าเป็นการกระทำที่มีชอบและถือว่าเป็นการกระทำโดยปราศจากอำนาจด้วย ซึ่งตัวแทนประกันชีวิตต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เว้นแต่บริษัทผู้รับประกันภัยจะให้ความยินยอมหรือให้สัตยาบัน

กรณีตัวแทนประกันชีวิตได้ทำสัญญากับผู้เอาประกันภัยโดยเห็นแก่อามิสสินจ้าง ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต โดยหลักตัวแทนประกันชีวิตต้องปฏิบัติอย่างสุจริตกระทำตามที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้รับประกันภัย ทำเพื่อประโยชน์ของผู้รับประกันภัย หากตัวแทนประกันชีวิตเข้าทำสัญญาโดยเห็นแก่อามิสสินจ้างซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตัวแทนเอง ตัวแทนประกันชีวิตจึงต้องรับผิดชอบแก่ผู้เอาประกันภัยโดยลำพัง

กรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำความผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เอาประกันภัยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยบริษัทผู้รับประกันภัยอาจบอกเลิกสัญญากับตัวแทนประกันชีวิตได้ ในกรณีที่สัญญาตัวแทนได้กำหนดระยะเวลาไว้ชัดเจน ก็สามารถบอกเลิกสัญญาตัวแทนนั้นก่อนครบสัญญาได้

3.1.3.2 ความรับผิดชอบทางอาญา

กรณีตัวแทนประกันชีวิตได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทผู้รับประกันภัยให้ทำสัญญาประกันชีวิต และกฎหมายให้อำนาจตัวแทนประกันชีวิตมีอำนาจรับเบี้ยประกันในนามบริษัทได้ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 71 เมื่อตัวแทนประกันชีวิตรับเบี้ยประกันแล้วได้ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ขอเอาประกันชีวิต แต่ตัวแทนประกันชีวิตได้ออกใบเสร็จที่ผิดระเบียบให้แก่ผู้เอาประกันภัย และตัวแทนประกันชีวิตก็ไม่นำเบี้ยประกันส่งให้กับบริษัทผู้รับประกันภัย ต่อมาผู้เอาประกันได้รับอุบัติเหตุจนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในที่สุด กรณีเช่นนี้ผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันชีวิตจะได้รับค่าเสียหายจากผู้ใด เป็นต้น

จากการกระทำที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้รับประกันภัยสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้จากบริษัทผู้รับประกันภัยเนื่องจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำไปในขอบอำนาจของบริษัทผู้รับประกันภัยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น และบริษัทผู้รับประกันภัยก็สามารถไล่เบี้ยเอาค่าตัวแทนประกันชีวิตได้

และตัวแทนประกันชีวิตมีโทษทางอาญาในความผิดฐานยกยอกต่อบริษัทประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 วรรคแรก

“ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษจำคุกสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4649/2548 ที่ประชุมผู้ถือหุ้นของโจทก์มอบหมายอำนาจให้จำเลยทั้งสองเป็นผู้ทำบัญชี เก็บเอกสาร การเงินและนำเงินรายได้จากการขายห้องชุดที่จังหวัดสมุทรปราการ นำเข้าบัญชีของโจทก์ที่จังหวัดเชียงราย การที่จำเลยทั้งสองรับเงินและเช็คจากลูกค้าของโจทก์ที่จังหวัดสมุทรปราการแล้วไม่นำส่งให้โจทก์ที่จังหวัดเชียงราย แต่กลับนำเงินเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยทั้งสองที่ธนาคารในกรุงเทพมหานคร แม้การกระทำของจำเลยทั้งสองอาจเป็นความผิดฐานยักยอกทรัพย์แต่ความผิดดังกล่าวมิได้เกิดขึ้น อ่าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในจังหวัดเชียงราย อันจะทำให้ศาลจังหวัดเชียงราย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ ที่โจทก์อ้างว่าจำเลยทั้งสองมีเจตนาทุจริต โดยมีการวางแผนยักยอกเงินของโจทก์ที่จังหวัดเชียงรายตั้งแต่เมื่อปลายเดือนเมษายน 2539 ข้ออ้างดังกล่าวของโจทก์ยังถือไม่ได้ว่าความผิดฐานยักยอกทรัพย์ได้เกิดขึ้นแล้ว อันจะทำให้ศาลจังหวัดเชียงรายมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ เมื่อศาลจังหวัดเชียงรายไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว จึงไม่อาจโอนคดีไปชำระที่ศาลแขวงหรือศาลจังหวัดสมุทรปราการได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 23 วรรคหนึ่ง

ตัวแทนประกันชีวิตมีโทษทางอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงต่อผู้เอาประกันภัยเนื่องจากตัวแทนประกันชีวิตได้ออกใบเสร็จรับเงินชั่วคราวที่ผิดระเบียบ ซึ่งเป็นการหลอกลวงผู้ขอเอาประกันเพื่อให้ได้เบี้ยประกัน ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341

“ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

กรณีตัวแทนประกันชีวิตได้ผ่านการอบรมเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทผู้รับประกันภัยแห่งหนึ่ง โดยตัวแทนประกันชีวิตมิได้อนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตซึ่งตัวแทนประกันชีวิตต้องแสดงทุกครั้งก่อนเข้ากระทำการใด ๆ เช่น ก่อนทำสัญญาประกันชีวิต ตัวแทนประกันต้องแสดงใบอนุญาตการเป็นตัวแทนให้ผู้ขอเอาประกันได้ทราบว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใดเป็นต้น ซึ่งปกติใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตจะมีอายุ 1 ปี ในปีแรกที่ได้รับใบอนุญาตและถ้าใบอนุญาตหมดอายุตัวแทนประกันชีวิตสามารถขอต่อใบอนุญาตได้ แต่ตัวแทนประกันชีวิตคนนี้ได้ต่อใบอนุญาตดังกล่าว จึงถือว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นตัวแทนประกันชีวิตในสังกัดของบริษัทประกันชีวิตใด แต่บุคคลนั้นได้ทำใบอนุญาตปลอมขึ้นมาเพื่อใช้

แสดงว่าตนเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่ง เมื่อผู้เอาประกันภัยหลงเชื่อ จึงตกลงทำสัญญาประกันชีวิต พร้อมทั้งส่งเบี้ยประกันเรียบร้อยแล้วและไม่ส่งให้บริษัท ผู้รับประกันภัย ต่อมาผู้เอาประกันภัยได้รับบาดเจ็บเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล ดังนั้นผู้เอาประกันภัย จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้ใด

ตัวแทนประกันชีวิตมีโทษทางอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงต่อผู้ขอเอาประกันเนื่องจาก ผู้ขอเอาประกันได้ถูกหลอกลวงจากบุคคลที่ไม่ได้เป็นตัวแทนประกันชีวิตเนื่องจากบุคคลดังกล่าว ได้ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้ผู้ขอเอาประกันได้ทราบว่าตนมิได้เป็นตัวแทนประกันชีวิต จึงทำให้ผู้เอาประกันภัยหลงเชื่อและตกลงทำสัญญาประกันชีวิต และการหลอกลวงเช่นว่านั้นทำให้ บุคคลนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินคือ เบี้ยประกัน ปราบปรามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341

“ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือ บุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

และตัวแทนประกันชีวิตมีโทษทางอาญาในความผิดฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมต่อผู้ขอเอาประกันชีวิต ตามประมวลกฎหมายมาตรา 264 และ 268

“ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เดิมหรือตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสารต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

...”

“ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 หรือมาตรา 267 ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความนั้นเองให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระทางเดียว”

เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 7001/2544 จำเลยใช้บัตรเครดิตปลอมไปซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ จากร้านค้าสมาชิกผู้รับบัตรรวม 82 ครั้ง ผลการใช้บัตรเครดิตปลอมของจำเลยเป็นเหตุให้ธนาคาร น. ต้องจ่ายเงินตามใบบันทึกการขายซึ่งเป็นหลักฐานอันเกิดจากบัตรเครดิตปลอมให้แก่

ร้านค้าสมาชิกผู้รับบัตรเครดิต ธนาคาร น. จึงเป็นผู้เสียหายโดยตรงจากการใช้บัตรเครดิตปลอมของ
จำเลย

และตัวแทนประกันชีวิตมีโทษทางอาญาในความผิดฐานชักยอกต่อบริษัทประกันชีวิต
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 วรรคแรก ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

อีกทั้งบุคคลนั้นต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 105
ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

3.1.3.3 ความรับผิดตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

1. พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551
มาตรา 36 ให้เพิ่มความในมาตรานี้เป็นมาตรา 70/1 และมาตรา 70/2

“มาตรา 70/1 บริษัทต้องร่วมรับผิดกับตัวแทนประกันชีวิตต่อความเสียหายที่ตัวแทน
ประกันชีวิตนั้นได้ก่อขึ้นจากการกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท”

“มาตรา 70/2 ในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท
ตัวแทนประกันชีวิตต้องไม่แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง
และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิของ
ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง”

กรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำการอันก่อให้เกิดความเสียหายในขณะปฏิบัติ
หน้าที่เป็นตัวแทนประกันชีวิตและได้ปฏิบัติในขอบอำนาจที่บริษัทผู้รับประกันภัยมอบหมาย
ให้สามารถกระทำได้ ซึ่งความเสียหายดังกล่าวบริษัทต้องร่วมรับผิดต่อผู้เอาประกันภัย เนื่องจาก
ตัวแทนนั้นถือว่าเป็นตัวแทนของบริษัทผู้รับประกันภัย

2. การเพิกถอนใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต
พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในมาตรา 81 แห่ง
พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“นายทะเบียนอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็น
นายหน้าประกันชีวิต เมื่อปรากฏแก่นายทะเบียนว่าตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต

(1) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(2) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนหรือ
คณะกรรมการประกาศกำหนด

(3) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 69 หรือมาตรา 72 แล้วแต่กรณี

(4) คำเนิงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือประชาชน

เมื่อนายทะเบียนสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งคำสั่งนั้นไปยังผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวตัวแทนประกันชีวิตเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อธุรกิจประกันชีวิต เป็นผู้สร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจประกันชีวิต ให้มีภาพพจน์ที่ดีต่อสายตาบุคคลภายนอกให้มีความไว้วางใจ ถ้าตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือตัวแทนประกันชีวิตได้ดำเนินการอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ จะทำให้มีผลกระทบต่อธุรกิจประกันชีวิตอย่างมาก ดังนั้นควรที่จะมีการเพิกถอนใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

3. บุคคลใดจะเข้าเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้ต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนตามที่กล่าวในข้อ 3.1.1 ถ้าไม่ได้รับใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตแล้วไปกระทำการใด ๆ ถือว่าบุคคลนั้นฝ่าฝืนเงื่อนไขการเป็นตัวแทนประกันชีวิตตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 บัญญัติไว้ถือว่ามีความผิดต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 105

“ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 68 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

4. ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตจากนายทะเบียน ตัวแทนประกันชีวิตสามารถทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลภายนอกได้ต่อเมื่อตัวแทนประกันชีวิตต้องได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันภัยตามที่กล่าวในข้อ 3.2.2 เนื่องจากตัวแทนประกันชีวิตนั้นถือว่าเป็นตัวแทนของบริษัทผู้รับประกันภัยจะกระทำการใดให้มีผลผูกพันบริษัทผู้รับประกันภัยได้ต้องเป็นการกระทำตามหนังสือมอบอำนาจได้ระบุไว้ ถ้าตัวแทนประกันชีวิตไปทำสัญญาประกันชีวิตโดยไม่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือ ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในมาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ตัวแทนประกันชีวิตผู้ใดทำสัญญาประกันชีวิตโดยไม่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทตามมาตรา 71 วรรคสอง หรือนายหน้าประกันชีวิต ...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

3.2 หลักกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายต่างประเทศที่จะนำมาเปรียบเทียบได้แก่ กฎหมายของประเทศจีน กฎหมายของประเทศแคนาดาและกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้

3.2.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law Systems) การตรากฎหมายมีระบบแบบแผน หลักการ และขบวนการที่ชัดเจนตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ องค์การที่ตรากฎหมายมีหลายระดับ และชนิดของกฎหมายก็มีหลากหลาย⁵⁴

สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีการตรากฎหมายประกันชีวิตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการควบคุมการกระทำใด ๆ ของธุรกิจประกันชีวิตอันจะเป็นการป้องกัน (คุ้มครอง) สิทธิของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ได้รับผลประโยชน์จากผู้รับประกันภัยโดยถูกต้องตามกฎหมาย อีกทั้งยังมีการเสริมสร้างการกำกับดูแลและควบคุมการประกอบธุรกิจประกันชีวิตและส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพที่ดี⁵⁵

ระยะเวลาทำประกันชีวิต หมายถึง ช่วงเวลาที่ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันภัยให้กับบริษัทประกันตามอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาประกันชีวิต และบริษัทผู้รับประกันภัยมีภาระหน้าที่ที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้เอาประกันภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหาย สูญเสียทรัพย์สิน หรือได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุหรือจากเหตุการณ์ใด ๆ ที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญา อีกทั้งบริษัทประกันชีวิตยังมีหน้าที่ในการจ่ายเงินประกันให้กับผู้รับประโยชน์ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือได้รับความทุพพลภาพจากอาการเจ็บป่วย และจำต้องจ่ายเงินประกันให้กับผู้เอาประกันภัยเมื่อครบอายุสัญญาตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว⁵⁶

⁵⁴ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, (2009). *โครงสร้างของกฎหมาย*. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=4&idcontsub=320

⁵⁵ Article 1 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

This Law is enacted for the purpose of regulating insurance activities, protecting the legitimate rights and interests of the parties involved, strengthening supervision and control of the insurance industry and promoting its healthy development.

⁵⁶ Article 2 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

The term of the “insurance” as used in this Law refers to a commercial insurance transaction whereby an insurance applicant, as contracted, pays insurance premiums to the insurer, and the insurer bears an obligation to indemnify him for property loss or damage caused by the happening of a contingent event that is

คุณลักษณะของบริษัทผู้รับประกันภัยในสาธารณรัฐประชาชนจีน มีดังนี้

1. บริษัทใด ๆ ที่จะประกอบกิจการธุรกิจประกันชีวิต จะต้องจดทะเบียนโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ และหน่วยงานหรือบุคคลอื่นไม่สามารถประกอบธุรกิจประกันชีวิตได้เอง หากไม่ได้จดทะเบียนจัดตั้งตามกฎหมายนี้⁵⁷

2. การกระทำใด ๆ ของบริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบในการบริหารกิจการ โดยเคารพต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และอาศัยหลักการอยู่ร่วมกันโดยสมัครใจ⁵⁸

3. ผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต และบุคคลที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความสุจริต (The Principle of Good Faith)⁵⁹

4. บริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องปฏิบัติตามหลักการของการแข่งขันที่เป็นธรรมเพื่อการพัฒนาธุรกิจประกันชีวิต และจะต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันในทางที่เป็นธรรม⁶⁰

5. การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันชีวิต และอำนาจการควบคุมจะอยู่ภายใต้สภาแห่งรัฐ (The State Council) สำหรับความรับผิดชอบของการกำกับดูแลและการควบคุมกิจการประกันชีวิตในภาคอุตสาหกรรมก็ตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายนี้⁶¹

agreed upon in the contract, or to pay the insurance benefits when the insured person dies, is injured or disabled, suffers illness or reaches the age or time-limit agreed upon in the contract.

⁵⁷ Article 6 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

Commercial insurance business must be conducted by insurance companies established in accordance with this Law; and no other entities or individuals may be permitted to operate commercial insurance business.

⁵⁸ Article 4 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

Insurance activities shall be conducted in compliance with laws and administrative rules and regulations, with respect for public morality and on the principle of voluntary participation.

⁵⁹ Article 5 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

In exercising their rights and performing their obligations, the parties to insurance activities shall follow the principle of good faith.

⁶⁰ Article 8 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

Insurance companies shall observe the principle of fair competition in developing insurance business and shall not engage in unfair competition.

⁶¹ Article 9 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

The insurance supervision and control authority under the State Council shall be responsible for supervision and control of the insurance industry in accordance with this Law.

กฎหมายประกันภัยของสาธารณรัฐประชาชนจีน แบ่งออกเป็น

1. กฎหมายแพ่ง หมวดประกันภัยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 สัญญาประกันภัย หมายถึงสัญญาที่บริษัทประกันภัยให้การรับรองว่ายอมชำระค่าเสียหายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างอายุสัญญาให้กับผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลอื่น⁶²

1.2 สัญญาประกันภัยส่วนบุคคล เป็นสัญญาที่ให้ความคุ้มครองชีวิต สุขภาพ หรือความเจ็บป่วยจากอุบัติเหตุ โดยบริษัทประกันภัยมีหน้าที่ในการชำระเงินค่ารักษาพยาบาลให้กับผู้เอาประกันหรือบุคคลอื่นตลอดอายุสัญญาประกันภัย⁶³

พระราชบัญญัติประกันภัย มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

สัญญาประกันภัย บทนิยาม⁶⁴

1) สัญญาประกันภัย หมายถึง สัญญาที่ระบุถึงสิทธิและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับประกันภัยสำหรับผู้เอาประกันภัยและบริษัทประกันภัย

2) ผู้สมัครหรือผู้เอาประกันภัย หมายถึง บุคคลที่เข้าทำสัญญาประกันภัยตามที่ตกลงกัน

3) บริษัทประกันภัย หมายถึง บริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมทำสัญญาประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยและมีหน้าที่ในการจ่ายค่าเสียหายหรือจ่ายผลประโยชน์จากการประกันให้กับผู้เอาประกันหรือผู้รับประโยชน์

⁶² Article 222.1 of Civil Code of the People's Republic of China provides;

A contract of insurance is a contract whereby the insurer undertakes, for a premium or assessment, to make a payment to the client or a third person if an event covered by the insurance occurs.

⁶³ Article 223.1 of Civil Code of the People's Republic of China provides;

A contract of personal insurance is a contract relating to life, disability, health or sickness whereby the insurer undertakes, for a premium or assessment, to make a payment to the client or a third person if an event relating to their personal health and well being covered by the insurance occurs.

⁶⁴ Article 10 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

An insurance contract is an agreement whereby the rights and obligations pertaining to insurance are specified and agreed by the applicant and the insurer.

The applicant means the party who enters into an insurance contract with an insurer and is obligated to pay the premiums under the insurance contract.

The insurer means the insurance company, which enters into an insurance contract with an applicant and is obligated to make indemnity or pay insurance benefits.

3.2.1.1 การเกิดสัญญาประกันชีวิต

ตาม Insurance Law of the People's Republic of China Article 13⁶⁵ ได้กล่าวว่า

สัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้น เมื่อผู้เอาประกันยื่นคำขอที่จะทำประกันภัยโดยถือว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นมีผลบังคับใช้ภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาและมีผลผูกพันผู้เอาประกันภัยและบริษัทผู้รับประกันภัยตลอดอายุสัญญา โดยตัวแทนประกันภัยจำเป็นต้องออกกรมธรรม์ประกันภัยให้กับผู้เอาประกันภัย เพื่อเป็นหลักฐานในการบ่งชี้ว่าสัญญาประกันชีวิตที่ผู้เอาประกันภัยทำนั้นมีข้อตกลงและเงื่อนไขตามสัญญาประกันอย่างไร

สัญญาประกันชีวิตนี้ ให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยรูปแบบใด ๆ ก็ได้ แต่ต้องมีเนื้อความที่ระบุถึงข้อตกลงและเงื่อนไขตามที่คู่สัญญาได้ตกลงกัน

สัญญาประกันชีวิตต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของบริษัทประกันชีวิต
- (2) ชื่อและที่อยู่ของผู้สมัครและผู้ประกันตนและชื่อและที่อยู่ของผู้รับผลประโยชน์

ในกรณีของการประกันของบุคคล

- (3) เรื่อง ของการประกัน
- (4) ขอบเขตของสัญญาและข้อยกเว้น
- (5) ระยะเวลาของการประกันและความรับผิดชอบของบริษัทประกันชีวิต
- (6) ราคาแห่งมูลประกันชีวิต
- (7) จำนวนเงินซึ่งเอาประกัน
- (8) จำนวนเบี้ยประกันและวิธีส่งเบี้ยประกัน
- (9) วิธีการจ่ายชดเชยความเสียหายหรือผลประโยชน์จากการประกัน
- (10) ความรับผิดชอบที่เกิดจากการผิดสัญญาและการชดใช้ค่าเสียหาย
- (11) วันเดือนและปีที่ทำสัญญา

⁶⁵ Article 13 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

An insurance contract is formed when an applicant applies for and the insurer accepts insurance under the terms and conditions agreed therefore by both parties. The insurer shall issue to the applicant in good time, an insurance policy or other insurance certificate, which indicates the terms and conditions as agreed upon by both parties.

An insurance contract may take other written form than as prescribed in the preceding paragraph upon mutual agreement of the applicant and the insurer.

ประเภทของสัญญาประกันภัย แบ่งออกเป็น⁶⁶

1. ประกันภัยซึ่งทรัพย์สิน ให้หมายความรวมถึง การประกันภัยความเสียหายต่อทรัพย์สินและการประกันภัยความรับผิดชอบหนี้สิน (การประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองผู้ให้สินเชื่อ)
2. ประกันภัยบุคคล ให้หมายความรวมถึง ประกันชีวิต ประกันสุขภาพและประกันอุบัติเหตุ

สัญญาประกันภัยบุคคล (ประกันชีวิต)

สัญญาประกันภัยบุคคล เป็นสัญญาประกันภัยเกี่ยวกับเรื่องของการประกันชีวิตและร่างกายของบุคคล

สัญญาประกันภัยบุคคลนี้ คือ สัญญาที่มีหลักเกณฑ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยเว้นแต่จะระบุไว้เป็นพิเศษ⁶⁷

การทำประกันชีวิต แบ่งออกเป็น⁶⁸

- (1) ทำประกันชีวิตให้ตนเอง
- (2) คู่สมรส (พ่อและแม่) ทำประกันชีวิตให้บุตร

⁶⁶ Article 92 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

The scope of business of an insurance company shall be as follows:

- (1) property insurance, which includes insurance against loss or damage to property, liability insurance and credit insurance;
- (2) insurance of the person which includes life insurance, health insurance and accident and injury insurance.

⁶⁷ Article 52 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

A contract of insurance of the person is an insurance contract of which the subject matter of insurance is a person's life and body.

The contract of insurance of the person mentioned in this Section is briefly referred to as "the contract", unless specially designated.

⁶⁸ Article 53 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

The applicant has insurance interest in the following persons:

- (1) the applicant himself;
- (2) the applicant's spouse, children and parents; or
- (3) apart from the above-mentioned, other family members and close relatives bearing foster or support or maintenance relationship with the applicant.

(3) บุคคลที่มีความสัมพันธ์อื่น ๆ นอกจากบุคคลข้างต้น เช่น ญาติ หรือคนอุปถัมภ์ หรือผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

3.2.1.2 สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิต อาจจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ได้รับมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันภัยเพื่อทำธุรกรรมทางธุรกิจประกันชีวิต (จำหน่าย/ขายประกัน) ในนามของบริษัทผู้รับประกันภัยและภายใต้ขอบอำนาจของบริษัทผู้รับประกันภัย โดยตัวแทนประกันชีวิต จะได้รับผลตอบแทนจากการขายประกันชีวิตจากบริษัทผู้รับประกันภัย⁶⁹

ตัวแทนประกันชีวิต จะต้องได้รับใบอนุญาตให้เป็นตัวแทนประกันชีวิตของฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิต⁷⁰

สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางธุรกิจประกันชีวิตในนามของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัย ภายใต้ข้อตกลงในสัญญาหรือภายใต้อำนาจตามกฎหมาย⁷¹

ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางธุรกิจประกันชีวิต ภายใต้ขอบอำนาจของบริษัทผู้รับประกันภัย หรือที่บริษัทผู้รับประกันภัยมอบอำนาจไว้ หากตัวแทนประกันชีวิตไปก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ กับผู้เอาประกันหรือผู้รับประกัน

⁶⁹ Article 125 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

An insurance agent is an entity or individual that has been authorized by an insurer to transact insurance business on its behalf within the scope of authorization and gets in return agent's handling fees to be collected from the insurer.

⁷⁰ Article 132 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

An insurance agent or an insurance broker shall meet the qualification requirements prescribed by the insurance supervision and control authority and shall obtain an insurance agent license or an insurance broker license, issued by the insurance supervision and control authority, with which to register with the industry and commerce administration authorities, get a business license therefrom and pay a guarantee deposit or buy insurance to cover professional liability.

⁷¹ Article 127 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

Where the insurer authorizes an insurance agent to transact insurance business on its behalf, it shall sign an agreement to such an effect with the insurance agent, in which the rights and obligations of both parties and other agency matters are agreed upon according to law.

บริษัทผู้รับประกันภัยจำต้องรับผิดชอบร่วมกับตัวแทนประกันชีวิต โดยผู้เอาประกันสามารถยื่นคำขอเพื่อตรวจสอบการกระทำใด ๆ ของตัวแทนประกันชีวิตได้⁷²

ตัวแทนประกันชีวิตทุกคนจะต้องมีเว็บไซต์ที่แสดงถึงการบริหารงานธุรกรรมประกันภัย เช่น ตารางการรักษารายได้ที่อาจเกิดขึ้นจากการทำประกัน หรือ รายจ่ายในระหว่างทำสัญญาประกันชีวิตของลูกค้าที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง และต้องเปิดเผยข้อมูลมายังบริษัทผู้รับประกันภัย ซึ่งวิธีการเปิดเผยข้อมูลของตัวแทนประกันชีวิตจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิต⁷³

ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพและอบรมการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของการตัวแทนประกันชีวิตตามที่บริษัทผู้รับประกันภัยจัดอบรมหรือส่งไปอบรม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาวิธีการดำเนินงานอันจะเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัญญาประกันชีวิต อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างจริยธรรมวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิต และยึดถือปฏิบัติตามหลักความสุจริต อันจะเป็นการลดปริมาณความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดของตัวแทนประกันชีวิตต่อผู้เอาประกันภัย⁷⁴

⁷² Article 128 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

The insurer shall be liable for the acts of its agents when they transact insurance business on behalf of the insurer in pursuance of the authorization.

Where an insurance agent, when transacting insurance business on behalf of the insurer, oversteps the authority delegated and the applicant has good reason to believe that it has the authority of agency, and has concluded an insurance contract with it, it shall bear the insured liability. However, the insurer may, in accordance with law, investigate the responsibility of the insurance agent that oversteps the authority delegated to it.

⁷³ Article 133 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

An insurance agent or an insurance broker shall have his own business site, set up special account book for keeping revenue and expenditure in connection with the business of the insurance agent or the insurance broker, and shall be subject to the supervision of the insurance supervision and control authority.

⁷⁴ Article 136 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

Insurance companies shall improve training and management of the insurance agents to enhance their professional ethics and competence, and they may not instigate or mislead them to conduct or into conducting activities in violation of the obligation of good faith.

3.2.1.3 ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต

1. ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตได้ไปหลอกลวงให้บุคคลใดหลงเชื่อและยื่นคำขอทำสัญญาประกันชีวิต หรือหลอกให้ผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตมาร่วมดำเนินธุรกิจ การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา ตัวแทนประกันชีวิตจำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบและจำเป็นต้องรับโทษตามกฎหมายอาญา

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้รับความเสียหายไม่ร้ายแรงอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย ฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิตมีอำนาจในการลงโทษตัวแทนประกันชีวิตให้แก้ไขหรือปรับไม่น้อยกว่า ห้าหมื่นหยวน แต่ไม่เกินสามแสนหยวนและหากเป็นกรณีร้ายแรงฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิตมีอำนาจในการเพิกถอนใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตได้⁷⁵

2. ในกรณีที่บุคคลใดอ้างตนว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิต โดยไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิตที่ออกโดยฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิต ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ บุคคลนั้นจำเป็นต้องได้รับโทษทางอาญา คือให้ยึดหรือริบทรัพย์สินหรือผลกำไรใด ๆ หรือปรับไม่น้อยกว่าจำนวนของทรัพย์สินที่ริบหรือยึดได้ แต่ต้องไม่เกินห้าเท่าของผลกำไรที่อาจได้รับ หากไม่สามารถยึดหรือริบทรัพย์สินใด ๆ ได้ บุคคลนั้นจำเป็นต้องเสียค่าปรับไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนหยวน⁷⁶ แต่ไม่เกินห้าแสนหยวน⁷⁷

⁷⁵ Article 140 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

Where an insurance agent or an insurance broker deceives the insurer, the applicant, the insured or the beneficiary in his business operations, which constitutes a crime, the insurance agent or the insurance broker shall be investigated for criminal responsibility in accordance with law; if the violation is not serious constitute a crime, the insurance supervision and control authority shall instruct him to make rectification and impose upon him a fine of not less than 50,000 yuan but not more than 300,000 yuan; and if the circumstances are serious, the business license of the insurance agent or the insurance broker shall be revoked.

⁷⁶ 1 หยวน = 5.26 บาท หรือ 100,000 หยวน = 525,528.07 บาท หรือ 500,000 หยวน = 2,627,640.36 บาท. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2557, จาก http://th.coinmill.com/CNY_THB.html#THB=100000

⁷⁷ Article 149 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

Any unit that, in violation of the provisions of this Law and without the license for insurance agent business or insurance brokerage business, illegally engages in insurance agent business or insurance brokerage business shall be outlawed by the insurance supervision and control authority; if the violation constitutes a crime, it shall be investigated for criminal responsibility in accordance with law; if the circumstances are not serious enough to constitute a crime, the said authority shall confiscate its unlawful gains and impose on it a

3.2.1.4 หน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต

ผู้มีอำนาจของฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมธุรกิจประกันชีวิต จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตรวจสอบสถานการณ์ทางการเงินของบริษัทผู้รับประกันภัย โดยบริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องเขียนรายงานสถานะทางการเงิน งบดุล ข้อมูลทางบัญชีและเผยแพร่ทางสื่อสารสนเทศภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดคือ จัดทำรายงานไปยังฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมธุรกิจประกันชีวิตภายในสามเดือนนับแต่วันสิ้นสุดของรอบปีบัญชีและเผยแพร่รายงานดังกล่าวในเว็บไซต์ของบริษัทผู้รับประกันภัย⁷⁸

บริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องยอมรับการกำกับดูแลและการตรวจสอบตามกฎหมายผู้มีอำนาจของฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมธุรกิจประกันชีวิตมีอำนาจในการสอบถามสถานการณ์ทางการเงินและรายการการฝากเงินของบริษัทผู้รับประกันภัยจากสถาบันการเงิน

3.2.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าและมุ่งเน้นการเปิดเสรีต่าง ๆ โดยรัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทำให้ระบบประกันภัยของประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น การประกันชีวิต การประกันวินาศภัย และการประกันภัยทางการค้า เดิมการประกอบธุรกิจประกันภัยต้องมีการจัดตั้งและขออนุมัติการประกอบธุรกิจต่อรัฐบาลโดยให้กระทรวงการคลังเป็นผู้กำกับดูแล และเป็นผู้อนุมัติการประกอบธุรกิจ⁷⁹ และได้มีการบัญญัติกฎหมายประกันภัยไว้ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ บรรพ 7

ต่อมาในปี ค.ศ. 1998 ประเทศญี่ปุ่นได้ทำการเปิดเสรีทางด้านธุรกิจการเงินและปฏิรูประบบการเงิน จึงมีการเปลี่ยนแปลงให้สถาบันการเงินมีอำนาจในการควบคุมดูแลและกำกับงาน

fine of not less than the amount of, but not more than five times the amount of, the unlawful gains; and if there are no unlawful gains or the amount of the unlawful gains is less than 100,000 yuan, it shall be fined not less than 100,000 yuan but not more than 500,000 yuan.

⁷⁸ Article 119 of Insurance Law of the People's Republic of China provides;

An insurance company shall submit its business reports, financial and accounting reports and related Statements for the preceding year to the insurance supervision and control authority within three months after the end of each fiscal year, and publicize such reports and statements in accordance with law.

⁷⁹ ทศพร แดลงธรรม. (ม.ป.ป.). “มาตรการคุ้มครองผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัยในประเทศญี่ปุ่น.” *กรมการประกันภัย 21 ปี*. น. 91.

ด้านธุรกิจการเงินและบริษัทประกันภัยแทนกระทรวงการคลัง โดยเชื่อว่าธุรกิจประกันภัยมีรูปแบบการประกอบธุรกิจเหมือนกับสถาบันการเงิน⁸⁰

หลังจากนั้นเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2008 ประเทศญี่ปุ่นได้มีการตราบทบัญญัติกฎหมายประกันภัยขึ้นใหม่ คือ พระราชบัญญัติธุรกิจประกันภัย และได้ทำการยกเลิกกฎหมายประกันภัยที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ สาเหตุที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายประกันภัยเสียใหม่ เนื่องจากกฎหมายประกันภัยที่ได้บัญญัติไว้เดิมมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1899 จึงเกิดความล้าสมัย รัฐบาลญี่ปุ่นจึงให้ความสำคัญกับเรื่องกฎหมายประกันภัยและได้ทำการปรับปรุงเรื่องหน่วยงานที่ควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย นโยบาย เงื่อนไข หลักเกณฑ์ อายุสัญญาประกันภัย ซึ่งต้องทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดประโยชน์และให้ความคุ้มครองแก่บริษัทประกันภัย ผู้เอาประกัน และผู้รับประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น⁸¹

3.2.2.1 การเกิดของสัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิตจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย เมื่อผู้เอาประกันภัยได้ตกลงทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลดังต่อไปนี้⁸²

⁸⁰ พิทยา วิทยาไพโรจน์. (2549). ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาไม่เป็นธรรม: ศึกษากรณีสัญญาประกันวินาศภัย. น. 64.

⁸¹ Freshfield Bruckhaus Deringer. (2008, October). *New Japanese Insurance Law*. Retrieved 26 November 2013, from <http://www.freshfields.com/uploadedFile/Sitewide/knowledge/New%20Japanese%20Insurance%20Law.pdf>

⁸² Article 275 (1) of Insurance Business Act Amendment: 2009 provides:

Insurance Solicitation may not take place other than as provided for in each of the following items with the person set forth in the relevant item engaging in the stipulated Insurance Solicitation:

(i) A Life Insurance Agent registered under the following Article: agency or intermediation for its Affiliated Insurance Company, etc. in concluding insurance contracts (for a bank serving as a Life Insurance Agent or any other person specified by Cabinet Order (hereinafter referred to as “Bank, etc.” in this Article), or an director or employee thereof, this shall be limited to the cases specified by Cabinet Office Ordinance as posing little risk to the protection of Policyholders, etc.)

(ii) An officer (other than an officer with authority of representation, or an auditor or audit committee member; the same shall apply hereinafter in this Article, as well as in Articles 283 and 302.) or an employee of a Non-Life Insurance Company (including a Foreign Non-Life Insurance Company, etc.; hereinafter the same shall apply in this Part), or a Non-Life Insurance Representative registered under the following Article or an officer or employee thereof: agency or intermediation for its Affiliated Insurance Company, etc. in concluding insurance contracts (for a Bank, etc. serving as a Non-Life Insurance

1. ตัวแทนประกันชีวิตที่ได้รับใบอนุญาตและได้ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานหรือคนกลางในเครือบริษัทประกันภัย หรือบริษัทประกันภัย หรือธนาคารที่เป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือประกันอื่น ๆ ตามที่คณะรัฐมนตรี (Cabinet Order) กำหนดไว้

2. เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของบริษัทประกันที่ได้ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานหรือคนกลางในเครือบริษัทประกันภัย

3. ตัวแทนประกันชีวิตที่ได้รับการอบรมหลักสูตรตัวแทนประกันชีวิตในระยะสั้นหรือที่เรียกว่า ตัวแทนขายประกันระยะสั้น โดยผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรนี้จะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการ (Cabinet Order)

4. นายหน้าประกันชีวิตหรือพนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารที่สามารถประกอบธุรกิจขายประกันชีวิตได้

3.2.2.2 สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิต หมายถึง บุคคลที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นตัวแทนประกันชีวิตกับนายกรัฐมนตรี แล้ว⁸³

Representative, or an officer or employee thereof, this shall be limited to the cases specified by Cabinet Office Ordinance as posing little risk to the protection of Policyholders, etc.)

(iii) A Specified Low-Cost, Short-Term Insurance Agent (meaning a Low-Cost, Short-Term Insurance Agent that engages in Insurance Solicitation only for the class of insurance defined in Article 3, paragraph (5), item (i) or any other class of insurance specified by Cabinet Office Ordinance, and who has not been delegated by the Low-Cost, Short-Term Insurer; the same shall apply hereinafter) or a Low-Cost, Short-Term Insurance Agent registered under the following Article: agency or intermediation for its Affiliated Insurance Company, etc. in concluding insurance contracts (for a Bank, etc. serving as a Low-Cost, Short-Term Insurance Agent, or an officer or employee thereof, this shall be limited to the cases specified by Cabinet Office Ordinance as posing little risk to the protection of Policyholders, etc.)

(iv) An Insurance Broker registered under Article 286, or an officer or employee thereof: intermediation in concluding insurance contracts (where the insurer is a Foreign Insurer that is not a Foreign Insurance Company, etc., this shall be limited to the cases specified by Cabinet Order; for a Bank, etc. serving as an Insurance Broker, or an officer or employee thereof, this shall be limited to the cases specified by Cabinet Office Ordinance as posing little risk to the protection of Policyholders, etc.), excluding intermediation for the conclusion of insurance contracts that a Life Insurance Agent, Non-Life Insurance Agent, or Low-Cost, Short-Term Insurance Agent does for its Affiliated Insurance Company, etc

⁸³ Article 276 of Insurance Business Act Amendment: 2009 provides:

ผู้ที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นตัวแทนประกันชีวิต จะต้องกรอกใบสมัคร ระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้⁸⁴ พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารให้กับนายกรัฐมนตรื

1. ชื่อทางการค้า หรือชื่อ-สกุล และวันเดือนปีเกิด
2. ชื่อและที่ตั้งของสำนักงานหรือบริษัท
3. ชื่อทางการค้า หรือชื่อของบริษัทในเครือบริษัทประกันหรืออื่น ๆ
4. ลักษณะของการประกอบธุรกิจ
5. การอื่นใดตามที่นายกรัฐมนตรืกำหนด

บุคคลที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้ มีลักษณะดังต่อไปนี้⁸⁵

A Specified Insurance Agent (meaning a Life Insurance Agent, Non-Life Insurance Representative, or Low-Cost, Short-Term Insurance Agent (other than a Specified Low-Cost, Short-Term Insurance Agent); the same shall apply hereinafter) shall be registered with the Prime Minister pursuant to the provisions of this Act.

⁸⁴ Article 277 of Insurance Business Act Amendment: 2009 provides:

(1) A person applying for a registration under the preceding Article shall submit to the Prime Minister a written application detailing the following particulars:

- (i) Trade name or name and birth date;
- (ii) Name and location of the office;
- (iii) Trade name, name of the Affiliated Insurance Company, etc. ;
- (iv) Any other type of business conducted by the Applicant; and
- (v) Any other particular specified by Cabinet Office Ordinance.

(2) The following documents shall be attached to the written application set forth in the preceding.

⁸⁵ Article 279 of Insurance Business Act Amendment: 2009 provides:

(1) The Prime Minister shall deny an Applicant registration if the Applicant falls under any of the following items, or if the written application or a document attached thereto includes a false detail with regard to an important particular or fails to detail a material fact:

(i) A bankrupt whose rights have not been restored or a person receiving any similar treatment under a foreign law or regulation;

(ii) A person sentenced to imprisonment or severer punishment (including any equivalent punishment under a foreign law or regulation), without three years having elapsed since the execution of the sentence was terminated or since he/she was no longer subject to the execution of the sentence;

(iii) A person sentenced to fine (including any equivalent punishment under a foreign law or regulation) for violating the provisions of this Act or of an equivalent foreign law or regulation, without three years having elapsed since the execution of the sentence was terminated or since he/she was no longer subject to the execution of the sentence;

1. บุคคลล้มละลาย
2. ผู้ที่ศาลพิพากษาให้จำคุกหรือได้ถูกลงโทษอย่างรุนแรง
3. ผู้ที่ถูศาลพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำการละเมิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประกันภัยตามบทบัญญัตินี้
4. บุคคลที่เคยได้ลงทะเบียนตามมาตรา 276 แล้ว แต่ได้ถูกยกเลิกการลงทะเบียน
5. บุคคลที่ได้รับการรักษาและต้องมีผู้ปกครองดูแล หรือบุคคลที่มีอาการป่วยไม่สามารถดูแลตัวเองได้

(iv) A person whose registration under Article 276 above was cancelled pursuant to the provisions of Article 307, paragraph (1), without three years having elapsed since the date of the cancellation (including, where the cancellation of registration was made against a juridical person, a person who had been an officer of the juridical person at any time during the thirty days prior to the date of the cancellation, without three years having elapsed since that date); or a person against whom a similar registration under any provisions of a foreign law or regulation equivalent to this Act was cancelled in the foreign state concerned (including any permission or other administrative measures similar to the registration; hereinafter referred to as “Registration, etc.” in this item), without three years having elapsed since the date of the cancellation (including, where the cancellation of Registration, etc. was made against a juridical person, a person who had been an officer of the juridical person at any time during the thirty days prior to the date of the cancellation, without three years having elapsed since that date);

(v) An adult ward or person under curator ship, or any other person receiving a similar treatment under a foreign law or regulation;

(vi) A person who had engaged in any extremely inappropriate conduct in connection with Insurance Solicitation during the three years prior to the date of application;

(2) If the Prime Minister seeks to deny an Applicant registration pursuant to the provisions of the preceding paragraph, he/she shall notify the Applicant of this in advance and require the appearance of the Applicant or his/her representative at an opinion hearing to be held by an official designated by the Prime Minister in order to provide an opportunity to submit any further evidence in support of the application.

(3) In the case referred to in the preceding paragraph, the Prime Minister may deny an Applicant registration without hearing any opinion, if the person summoned for the hearing fails to appear without justifiable grounds.

(4) If the Prime Minister has denied an Applicant registration pursuant to the provisions of the preceding three paragraphs, he/she shall notify the Applicant of this in writing without delay.

6. บุคคลที่เคยมีประวัติการประพฤติตนไม่เหมาะสม เกี่ยวกับการขายประกันในช่วงสามปีก่อนหน้า

7. นายหน้าประกันชีวิตหรือเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของบริษัทประกันภัยผู้มีส่วนได้เสียกับการขอประกันตน

โดยนายกรัฐมนตรีจะต้องแจ้งสาเหตุของการปฏิเสธหรือการไม่รับสมัครบุคคลดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่ผู้สมัครหรือตัวแทนประกันภัยมีข้อสงสัย The Prime Minister จะต้องตอบข้อซักถามให้ชัดเจนเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้สมัครด้วย

ตัวแทนประกันชีวิต มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อมูลดังต่อไปนี้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบโดยไม่ชักช้า เพื่อประโยชน์ของบริษัทผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประโยชน์⁸⁶

⁸⁶ Article 280 of Insurance Business Act Amendment: 2009 provides:

(1) If a Specified Insurance Agent has come to fall under any of the following items, the person specified in the relevant item shall notify the Prime Minister of this without delay:

(i) Any of the particulars listed in the items of Article 277, paragraph (1) have changed: the Specified Insurance Agent affected by the change;

(ii) It has abolished its Insurance Solicitation business: the individual who served as the Specified Insurance Agent or the officer representing the juridical person that served as the Specified Insurance Agent;

(iii) The individual serving as the Specified Insurance Agent has died: his/her heir;

(iv) The juridical person serving as the Specified Insurance Agent has become the subject of a ruling for the commencement of bankruptcy proceedings: the bankruptcy trustee;

(v) The juridical person serving as the Specified Insurance Agent has extinguished due to merger (for an association or foundation that is not a juridical person, any action equivalent to merger; the same shall apply in the following item): the person who served as the officer representing the juridical person; or

(vi) The juridical person serving as the Specified Insurance Agent has dissolved (for an association or foundation that is not a juridical person, any action equivalent to dissolution) for a reason other than a merger or a ruling for the commencement of bankruptcy proceedings: its liquidator (for an association or foundation that is not a juridical person, its representative person or the person who served as its manager).

(2) Whenever the Prime Minister receives notice under the preceding paragraph for the reason specified in item (i), he/she shall register the particulars of the notice in the registry of Life Insurance Agents, the registry of Non-Life Insurance Representatives, or the registry of Low-Cost, Short-Term Insurance Agents, and notify the Affiliated Insurance Company, etc. of this.

(3) Registration of a Specified Insurance Agent shall lose its effect if and when said Agent falls under any of paragraph (1),

1. หากตัวแทนประกันชีวิตได้มีการเปลี่ยนแปลง ชื่อ-สกุล ชื่อทางการค้า ชื่อสำนักงาน ชื่อของบริษัทในเครือหรือลักษณะการประกอบธุรกิจ
2. หากบริษัทผู้รับประกันภัยได้ยกเลิกกิจการ หรือตัวแทนขายประกันชีวิตไม่ประกอบอาชีพนี้อีก หรือมีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่เป็นตัวแทนขายประกันของนิติบุคคล
3. ทายาทของตัวแทนขายประกันชีวิต จะต้องนำไปมรณะบัตรและชี้แจงสาเหตุการตายของบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนขายประกันชีวิต
4. หากนิติบุคคลหรือบริษัทประกันชีวิตตกเป็นบุคคลล้มละลายตามกฎหมาย หรือกำลังจะล้มละลาย
5. กรณีที่นิติบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนขายประกันชีวิต ได้ควบรวมกิจการกับบริษัทอื่น
6. นิติบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนขายประกันชีวิตได้ล้มเลิกการปฏิบัติหน้าที่ขายประกัน

กรณีดังกล่าวข้างต้น หากตัวแทนประกันชีวิตไม่มาแจ้งข้อมูลการเปลี่ยนแปลง อาจทำให้บริษัทผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์หรือบุคคลอื่น ๆ ได้รับความเสียหาย รัฐบาลผู้รับประกันจึงให้ความสำคัญและบัญญัติกฎหมายให้ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ

ข้อจำกัดของตัวแทนประกันชีวิต มีดังต่อไปนี้⁸⁷

⁸⁷ Article 282 of Insurance Business Act Amendment: 2009 provides:

(1) A Life Insurance Company (including a Foreign Life Insurance Company, etc.; hereinafter the same shall apply in this Part) shall not entrust a Life Insurance Agent of another Life Insurance Company with any Insurance Solicitation on its own behalf.

(2) A Life Insurance Agent may neither serve as an officer or employee of another Life Insurance Company, or as an employee of any such person, nor may an agent engage in Insurance Solicitation under delegation from another Life Insurance Company or serve as an officer or employee of a person that engages in Insurance Solicitation under delegation from another Life Insurance Company.

(3) The provisions of the preceding two paragraphs shall not apply to a Life Insurance Agent that has two or more Affiliated Insurance Companies, etc. if specified by Cabinet Order as posing little risk to the protection of Policyholders, etc. in light of the person's capacity to perform in business involving Insurance Solicitation and other conditions.

1. บริษัทผู้รับประกันภัย (ให้หมายความรวมถึงบริษัทประกันชีวิตที่ได้จดทะเบียนในต่างประเทศด้วย) จะต้องไม่มอบอำนาจในการขายประกันให้กับตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทผู้รับประกันภัยอื่นปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในนามของตนเอง

2. ตัวแทนประกันชีวิตจะไปปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างให้กับบริษัทผู้รับประกันภัยอื่นไม่ได้ หรือจะเข้าไปเป็นส่วนร่วมในการขายประกันชีวิตในฐานะผู้แทนให้กับบริษัทผู้รับประกันภัยอื่นก็ไม่ได้

3. บทบัญญัติตามข้อ 1. และ 2. ไม่สามารถนำไปใช้กับตัวแทนประกันชีวิตที่มีสองคนต่อหนึ่งกรมธรรม์ หรือเป็นตัวแทนประกันชีวิตให้กับบริษัทผู้รับประกันภัยมากกว่าหนึ่งแห่ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองและเป็นการลดความเสี่ยงอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถือกรมธรรม์ในแง่ของความสามารถของบุคคลที่มีอำนาจขายประกันชีวิต

สรุป กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของตัวแทนประกันชีวิตไว้ ดังนี้⁸⁸

1. ตัวแทนประกันชีวิตที่ผ่านการศึกษาและอบรมจากสมาคมประกันภัยจะต้องจดทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยแยกตามประเภทของการประกันภัย

2. ตัวแทนประกันจะต้องไม่ลดหรือคืนเบี้ยประกันภัยจากเงินของตนเอง

3. ตัวแทนประกันต้องปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่งหรือข้อบังคับ

ในกรณีที่พบว่า ตัวแทนประกันชีวิตฝ่าฝืนข้อบังคับตามกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมตัวแทนประกันชีวิต เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจสั่งให้ตัวแทนนั้น ๆ หยุดดำเนินการชั่วคราวหรืออาจจะยกเลิกใบอนุญาตประกอบการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

4. ในเรื่องการเก็บเบี้ยประกันภัยจากลูกค้า ตัวแทนจะต้องแยกจำนวนเบี้ยประกันออกจากบัญชีทรัพย์สินของตนเอง และจะต้องส่งเบี้ยประกันภัยให้บริษัทผู้รับประกันภัยภายในเวลาที่กำหนด โดยตัวแทนจะต้องจัดทำสมุดทะเบียนแสดงรายรับและรายจ่ายของเบี้ยประกันชีวิตที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งด้วย

⁸⁸ กมลวรรณ กิริติสมิต. “ระบบตัวแทนประกันวินาศภัยในประเทศไทยปัจจุบัน.” *วารสารประกันภัย*, 13(51).

3.2.2.3 ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต และบริษัทผู้รับประกันภัย⁸⁹

บริษัทผู้รับประกันภัยหรือบริษัทในเครือบริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากตัวแทนขายประกันชีวิต

หากเป็นกรณีดังต่อไปนี้ บริษัทผู้รับประกันภัยหรือบริษัทในเครือบริษัทประกันชีวิตไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบ

1. ตัวแทนขายประกันชีวิตได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในการดูแลลูกค้าตามความเหมาะสม อันเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อกรรมกรรรม์ประกันชีวิต หรือผู้เอาประกันภัยอย่างดีแล้ว
2. ตัวแทนขายประกันชีวิตได้ชักชวนให้ผู้เอาประกันทำประกันภัย โดยได้ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และข้อบังคับของบริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทในเครือบริษัทผู้รับประกันภัยแล้ว
3. ตัวแทนขายประกันชีวิตได้ทำการขายประกันให้กับผู้เอาประกันภัย ภายในขอบอำนาจที่บริษัทผู้รับประกันภัยหรือบริษัทในเครือบริษัทผู้รับประกันภัยมอบหมาย พร้อมทั้งได้ทำการดูแลและรักษาผลประโยชน์ของลูกค้าอย่างเหมาะสมแล้ว

⁸⁹ Article 283 of Insurance Business Act Amendment: 2009 provides:

(1) An Affiliated Insurance Company, etc. shall be liable for any damage caused by an Insurance Agent to a Policyholder involving Insurance Solicitation.

(2) The provisions of the preceding paragraph shall not apply when

(i) With regard to Insurance Solicitation by an Insurance Agent who is an officer of the Affiliated Insurance Company, etc. (for a Life Insurance Company, including a Life Insurance Agent who is an employee of such officer), the Affiliated Insurance Company, etc. used due care in appointing the officer and has made reasonable efforts in relation to Insurance Solicitation by such person to prevent the damage caused to the Policyholder;

(ii) With regard to Insurance Solicitation by an Insurance Agent who is an employee of the Affiliated Insurance Company, etc. (for a Life Insurance Co mpany, including a Life Insurance Agent who is an employee of such employee), the Affiliated Insurance Company, etc. used due care in recruiting the employee (other than an employee of a Life Insurance Company's employee) and has made reasonable efforts in relation to Insurance Solicitation by such person to prevent the damage caused to the Policyholder; or

(iii) With regard to Insurance Solicitation by a Specified Insurance Agent upon entrustment by the Affiliated Insurance Company, etc., or an officer or employee thereof, the Affiliated Insurance Company, etc. used due care in entrusting the Specified Insurance Agent with such solicitation and has made reasonable efforts in relation to Insurance Solicitation by such person to prevent the damage caused to the Policyholder.

3.2.2.4 หน่วยงานที่กำกับดูแลตัวแทนประกันชีวิต

การควบคุมตัวแทนในการนำข้อความมาชักชวนให้ทำประกันชีวิต

สมาคมประกันภัย⁹⁰ (The General Insurance Association of Japan: GIAJ) เป็นหน่วยงานหลักในการกระจายข้อมูลหรือระเบียบเกี่ยวกับการจำหน่ายประกันภัยทั่วไปในประเทศญี่ปุ่น โดย GIAJ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังนี้

- (1) ให้คำปรึกษาสำหรับการประกัน
- (2) ชักชวน (แนะนำแผน) และสรุปสัญญาประกันกับลูกค้า
- (3) การคำนวณเบี้ยประกันรับแบบฟอร์มใบสมัครจากลูกค้าและการรายงานการทำสัญญากับบริษัทประกัน
- (4) การรับเบี้ยประกันและการออกใบเสร็จรับเงินให้กับลูกค้า
- (5) การรักษาเบี้ยประกันที่ได้รับจากลูกค้าและการปรับเบี้ยประกันเหล่านั้นและค่าคอมมิชชันกับบริษัทผู้รับประกันภัย
- (6) การส่งมอบนโยบายการประกันให้กับลูกค้า
- (7) การรักษาสัญญาประกันรวมทั้งขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของสัญญาและการยกเลิก
- (8) การรับการแจ้งเตือนข้อเรียกร้องจากลูกค้า อาทิเช่น ข้อความการชักชวนที่เกินจริงหรือขัดต่อความเป็นจริงหรือไม่ตรงกับความจริง กรณีเกิดปัญหาเกี่ยวกับกรรมกรรม ลูกค้าจ่ายเงินประกันไปแล้วแต่ไม่ได้รับสิทธิหรือใช้สิทธิตามกรรมกรรมไม่ได้ เป็นต้น โดย GIAJ จะต้องทำการรายงานเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ไปยังบริษัทผู้รับประกันภัยรวมถึงการเก็บรวบรวมเอกสารการเรียกร้องจากลูกค้า

4.2 การควบคุมตัวแทนในการโฆษณา

เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญและมุ่งคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้มีการรวมตัวกันของเจ้าของโฆษณา บริษัทหนังสือพิมพ์ บริษัทกระจายภาพและเสียงของบริษัทโฆษณาและบริษัทจัดทำโฆษณา ก่อตั้งองค์กรตรวจสอบการโฆษณาแห่งประเทศญี่ปุ่น (Japan Advertising Review organization, Inc: JAPO) ในปีค.ศ.1974 โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริม พัฒนาคุณภาพ

⁹⁰ The General Insurance Association of Japan. (n.d.). *Distribution System*. Retrieved 3 December 2013, from <http://www.sonpo.or.jp/en/regulations/003.html>

การโฆษณาและการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทาง การสนับสนุนการ โฆษณาที่ถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค⁹¹

3.2.3 ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาประกอบด้วยรัฐ 10 รัฐ และดินแดน 3 แห่ง และปกครองในระบอบ ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แคนาดาเป็นประเทศที่ใช้ ภาษาทางการ 2 ภาษาทั้งในระดับประเทศและในรัฐนิวบรันสวิก ภาษาทางการ 2 ภาษานั้น คือ ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แคนาดาเป็นประเทศที่มี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเป็นประเทศอุตสาหกรรม มีเศรษฐกิจที่หลากหลาย ซึ่งพึ่งพา ทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์และพึ่งพาการค้าขาย โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็น ประเทศที่แคนาดามีความสัมพันธ์อันยาวนานและสลับซับซ้อน⁹²

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลกลางของแคนาดาจึงให้ความสำคัญกับการควบคุมการทำประกันภัย ให้กับการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยบริษัทประกันภัยจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุม ของสำนักงานสถาบันการเงินแห่งชาติ หรือที่ เรียกว่า The Office of the Superintendent of Financial Institutions Canada (OSFI) เป็นหน่วยงานที่มีมาตรฐานระดับโลกในการควบคุมและบริหารจัดการ ทางการเงินในแคนาดา (รวมถึงรัฐอื่น ๆ ในแคนาดาด้วย) โดย OSFI นี้ได้รับความร่วมมือกับ ประเทศที่มีองค์กรหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลการประกันภัย ซึ่งมีลักษณะการทำงานที่คล้ายกับ คณะกรรมการการควบคุมประกันภัยและการกำกับดูแลคนกลางการประกันภัยของสหรัฐอเมริกา⁹³

ประเทศแคนาดา รัฐโนวาสโกเชีย

สัญญาประกันชีวิต⁹⁴ หมายถึง การที่ผู้ทำประกันตกลงที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ใด ๆ ตามที่ตกลงไว้ในสัญญาในขณะที่ตนยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้กรณีและผู้ทำประกันชีวิตได้เสียชีวิตลง ก่อนครบกำหนดอายุสัญญาประกันชีวิต ผู้รับประโยชน์ย่อมได้รับประโยชน์จากการเสียชีวิต โดยปลอดภาษี

⁹¹ อัครพงษ์ เวชยานนท์. (2550). *องค์การตรวจสอบการ โฆษณาแห่งประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/171121>.

⁹² วิทิพย์ สารานุกรมเสรี.(2556, 1 กรกฎาคม). *ประเทศแคนาดา*. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2556, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศแคนาดา>.

⁹³ Practicallaw. (2011). *Insurance and Reinsurance 2011 Country Q&A*. Retrieved September 9, 2013, from www.practicallaw.com/2-501-7810

⁹⁴ Financial Consumer Agency of Canada. (November 21, 2012). *Life insurance*. Retrieved September 24, 2013, from <http://www.fcacfc.gc.ca/eng/resources/publications/Insurance/InsuranceBasics/InsuranceBasics-4-eng.asp>

การทำประกันชีวิต แบ่งได้สองประเภทหลัก ๆ ดังนี้⁹⁵

1. การทำประกันชีวิตแบบระยะยาว คือประกันที่มีระยะเวลาในการทำประกันที่แน่นอน ผู้เอาประกันมักจะต้องจ่ายเบี้ยประกันที่แพงกว่าการทำประกันชีวิตแบบถาวร โดยจะถือเป็นประกันภัยชีวิตแบบทางเลือกที่ผู้เอาประกันภัยสามารถที่จะขอต่ออายุสัญญาประกันชีวิตออกไปอีก 5-10 ปี ภายหลังจากสัญญาประกันชีวิตเดิมสิ้นสุดลง แต่ทั้งนี้การต่ออายุสัญญาในแต่ละครั้ง ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีอายุไม่เกิน 75 ปี ตามอายุความคุ้มครองในสัญญาประกันชีวิต

ผลประโยชน์ที่ผู้รับประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยจะได้รับ หากผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่ทำสัญญาหรือเสียชีวิตในช่วงระยะเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา เช่น ในสัญญาได้มีกำหนดไว้ว่า หากผู้เอาประกันภัยได้เสียชีวิตตอนอายุ 60 ปี บริษัทผู้รับประกันภัย มีหน้าที่ในการจ่ายผลประโยชน์หรือเงินใด ๆ ให้กับผู้รับประโยชน์ทันที และให้สัญญาประกันชีวิต นั้นเป็นอันสิ้นสุดลงอันเนื่องมาจากความตายของผู้เอาประกันภัย

2. การทำประกันชีวิตแบบถาวร คือ การทำประกันชีวิตแบบให้ความคุ้มครองตลอดชีวิตของผู้ทำประกัน โดยผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ในการจ่ายเบี้ยประกันจนถึงช่วงระยะเวลาหนึ่ง ตามที่กำหนดไว้ในสัญญา เช่น จ่ายเบี้ยประกันจนถึงอายุ 50 ปี แต่กรมธรรม์จะให้ความคุ้มครองตลอดอายุขัยของผู้เอาประกันภัย เป็นต้น

โดยการทำประกันชีวิตแบบถาวรนี้ ผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินสะสมกลับคืนเมื่อทำ ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายเบี้ยประกันมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น ผู้เอาประกันภัยจำต้องจ่ายเบี้ยประกัน ให้กับบริษัทผู้รับประกันภัยหรือตัวแทนประกันชีวิต จนถึงอายุ 60 ปี แต่ปีที่ 5 ของการจ่ายเบี้ย ประกัน ผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินสะสมกลับคืนมา

นอกจากนี้ผู้เอาประกันแบบถาวรยังสามารถนำกรมธรรม์ประกันชีวิตไปเป็นหลักประกัน การชำระเงินในการทำธุรกรรมใด ๆ ได้อีกด้วย

กฎหมายประกันชีวิตของรัฐ โนวาสโกเชีย ตามพระราชบัญญัติประกันภัยมีหลัก กฎหมายดังต่อไปนี้

1. บทนิยามศัพท์

1.1 ตัวแทนประกันชีวิต หมายถึง บุคคลที่กระทำการใด ๆ แทนบุคคลอื่นภายใต้ ขอบเขตที่ระบุไว้ในสัญญา หรือกระทำการตามข้อตกลง⁹⁶ โดยอาจเป็นพนักงาน ลูกจ้าง ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากบริษัทผู้รับประกันภัย⁹⁷

⁹⁵ Bilingsley. (2008). *Barbara. General Principles of Canadian Insurance Law.*

⁹⁶ Article 3 of Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989 provides;

1.2 สัญญา หมายถึง สัญญาประกันภัย รวมถึงนโยบาย ใบรับรอง ใบเสร็จรับเงิน ระหว่างการต่ออายุสัญญา หรือหลักฐานแสดงผลการผูกพัน ไม่ว่าจะโดยลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจา⁹⁸

1.3 การประกันภัย หมายถึง กรณีที่บุคคลคนหนึ่งที่จะชดใช้ค่าเสียหายจากการสูญเสียหรือรับผิดในความเสียหายหรือได้รับอันตรายใด ๆ ให้กับบุคคลอีกคนหนึ่งในช่วงอายุสัญญาประกันและให้หมายความรวมถึงสัญญาประกันชีวิตด้วย⁹⁹

1.4 ผู้เอาประกันภัย หมายถึง บุคคลที่จะเข้าทำสัญญากับบริษัทผู้รับประกันภัย¹⁰⁰ สิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย ผู้เอาประกันภัย ควรจะแจ้งข้อความจริงเกี่ยวกับโรคประจำตัวก่อนการทำประกันชีวิตให้กับตัวแทนประกันชีวิตหรือบริษัทผู้รับประกันภัยทราบ แม้การทำประกันนั้น ๆ จะไม่ได้ทำผ่านตัวแทนประกันชีวิตก็ตาม¹⁰¹

(d) “agent” means a person who, on behalf of another person, effects, negotiates, solicits or places a contract or renewal thereof;

⁹⁷ Article 38 (1) of Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989 provides;

In this Section, “representative” means an officer, employee or shareholder, whether the shares are held in trust or not.

⁹⁸ Article 3 of Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989 provides;

(h) “contract” means a contract of insurance and includes a policy, certificate, interim receipt, renewal receipt or writing evidencing the contract, whether sealed or not, and a binding oral agreement;

⁹⁹ Article 3 of Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989 provides;

(k) “insurance” means the undertaking by one person to indemnify another person against loss or liability for loss in respect of a certain risk or peril to which the object of the insurance may be exposed, or to pay a sum

of money or other thing of value upon the happening of a certain event and includes life insurance;

¹⁰⁰ Article 3 of Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989 provides;

(m) “insured” means a person who makes a contract with an insurer;

¹⁰¹ Article 42 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

No insurer and no agent shall mislead a person about to insure by misrepresentation of any of the terms of a contract, whether issued by the insurer represented by the agent or issued by any other insurer. R.S., c. 231, s. 42.

ผู้เอาประกันภัย มีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต จากตัวแทนประกันชีวิต ได้แก่ เรื่องเงื่อนไข อายุสัญญา อายุความคุ้มครองตามสัญญา เป็นต้น

1.5 ผู้รับประกันภัย หมายถึง บริษัทประกันภัย หุ่นส่วน สมาคมหรือองค์กร ที่ได้รับการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัยหรือเป็นผู้เสนอขายประกันภัย¹⁰²

1.6 การประกันชีวิต¹⁰³ หมายถึง การทำประกันภัยโดยบริษัทประกันภัย ยินยอมที่จะชำระเงินประกันในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) มีความตายเกิดขึ้น
- 2) เมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น หรือเกิดเหตุฉุกเฉินกับผู้เอาประกันภัย
- 3) สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ในอนาคตและเหตุการณ์นั้นสามารถพิสูจน์ได้
- 4) มีการสิ้นสุดของระยะเวลาในการทำประกันชีวิต รวมถึงการทำประกันชีวิตเมื่อเสียชีวิต
- 5) ความตายเกิดโดยบังเอิญ แต่การตายนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากอุบัติเหตุหรือกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกลายเป็นผู้พิการ

¹⁰² Article 3 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(n) “insurer” means the person, corporation, underwriter, partnership, fraternal or other society, association, or syndicate who undertakes or agrees or offers to undertake a contract;

¹⁰³ Article 3 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(o) “life insurance” means insurance whereby an insurer undertakes to pay insurance money

(i) on death,

(ii) on the happening of an event or contingency dependent on human life,

(iii) at a fixed or determinable future time, or

(iv) for a term dependent on human life, and, without restricting the generality of the

foregoing, includes

(v) accidental death insurance but not accident insurance,

(vi) disability insurance, and

(vii) an undertaking entered into by an insurer to provide an annuity or what would be an annuity

except that the periodic payments may be unequal in amount and such an undertaking shall be deemed always to have been life insurance;

6) กรณีที่บริษัทผู้รับประกันภัยได้ระงับไว้ในสัญญาว่าจะชำระเงินให้ผู้เอาประกันภัยเป็นรายปี

1.7 การออกใบอนุญาต¹⁰⁴ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1) ตัวแทนประกันชีวิต จะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต

2) บริษัทใดที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิต โดยไม่ได้รับใบอนุญาต ถือได้ว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย

3) ผู้อำนวยการกองประกันภัย มีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์ ข้อบังคับเกี่ยวกับการประกันภัยได้

4) ผู้อำนวยการกองประกันภัย มีอำนาจในการเพิกถอน หรือระงับใบอนุญาตของตัวแทนประกันชีวิตที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมหรือกระทำละเมิดต่อผู้เอาประกันภัยได้

สัญญาประกันภัย แบ่งออกเป็น¹⁰⁵

1. สัญญาประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองกรณีการเกิดอุบัติเหตุหรือประกันความเจ็บป่วย
2. สัญญาประกันชีวิต
3. สัญญาประกันภัยทางทะเล

¹⁰⁴ Article 6 of Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989 provides;

(1) Notwithstanding any other enactment, no person shall carry on the business of insurance in the Province without a license, issued pursuant to this Section, which is in force.

(2) Every insurer carrying on the business of insurance in the Province who does not hold a license that is in force is guilty of an offence.

(3) The Superintendent may issue a license to an insurer subject to such limitations and conditions as the Superintendent may prescribe.

(4) The Superintendent may suspend or revoke a license of an insurer issued pursuant to this Section for misconduct by the insurer or a violation

¹⁰⁵ Article 17 of Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989 provides;

Where not inconsistent with some other provision of this Act, this Part applies in respect of every contract other than

- (a) a contract of accident and sickness insurance to which Part V applies;
- (b) a contract of life insurance to which Part VIII applies; and
- (c) a contract of marine insurance to which Part IX applies.

บริษัทประกันมีหน้าที่ในการส่งมอบกรมธรรม์ ภายในเวลาที่เหมาะสมภายหลังจากที่สัญญาประกันภัยเกิดขึ้น ซึ่งในกรมธรรม์จะต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้¹⁰⁶

1. ชื่อหรือคำอธิบายเกี่ยวกับประกันภัย
 - 1.1 ชื่อของผู้เอาประกันภัย หรือผู้ทำประกันภัย
 - 1.2 บุคคลที่มีหน้าที่จ่ายเงินเบี้ยประกัน
2. จำนวนเงินประกันหรือวิธีในการคำนวณค่าเบี้ยประกัน
3. ประเภทของประกันที่ตกลงทำ
4. การชดเชยค่าเสียหายของบริษัทประกันที่มีต่อผู้เอาประกันภัย
5. กรณีใดบ้างที่บริษัทประกันต้องรับผิดชอบ
6. วันที่มีการทำสัญญาประกัน
7. วันที่สิ้นสุดสัญญา หรือการบอกเลิกสัญญา
 - 3.2.3.1 การเกิดของสัญญาประกันชีวิต

โดยปกติของการทำประกันชีวิตผ่านตัวแทนประกันชีวิต จะเกิดจากการที่ผู้ทำประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยเกิดความไว้วางใจในวิธีการสนทนา วิธีการขาย หรือวิธีในการเจรจาต่อรอง หรือวิธีการเจรจาให้ต่ออายุสัญญาของตัวแทนประกันชีวิต ทำให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้ทำประกันภัยเกิดความมั่นใจและยินยอมที่จะชำระเบี้ยประกันภัยตามข้อเสนอหรือข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาประกันชีวิต

¹⁰⁶ Article 18 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

An insurer shall, within a reasonable time after a contract is entered into, deliver to the insured a policy setting out the terms of the contract which shall include

- (a) the name or a sufficient description of
 - (i) the insured, and
 - (ii) the person to whom the insurance money is payable;
- (b) the amount, or the method of determining the amount of the premium;
- (c) the subject-matter of the insurance;
- (d) the indemnity for which the insurer may become liable;
- (e) the event on the happening of which the liability is to accrue;
- (f) the date upon which the insurance takes effect; and
- (g) the date upon which the insurance terminates or the method by which termination is fixed or to be fixed.

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยไม่สามารถที่จะชำระเบี้ยประกันตามกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญาได้ ทางบริษัทผู้รับประกันภัยจะมีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งมายังผู้เอาประกันภัย เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภายในกำหนดระยะเวลาและหากผู้เอาประกันภัยไม่สามารถชำระเบี้ยประกันได้ภายในกำหนด บริษัทผู้รับประกันภัยจำต้องยึดเงินหรือเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันภัยเคยชำระไว้¹⁰⁷

3.2.3.2 สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิต มีหน้าที่ในการเจรจา ต่อรอง ทำความตกลงใด ๆ เกี่ยวกับการทำประกันชีวิตหรือการขอต่ออายุตามสัญญาประกันชีวิต แต่การเจรจานั้น ๆ จะต้องไม่เกินขอบอำนาจของบริษัทประกันชีวิต

ตัวแทนประกันชีวิตห้ามกระทำการใด ๆ ในลักษณะเป็นการชักจูงให้ผู้เอาประกันภัยทำสัญญาในขณะที่ใบอนุญาตประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต ใกล้หมดอายุ หรือหมดอายุแล้ว

¹⁰⁷ Article 26 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(1) An agent who acts in negotiating, or renewing or continuing a contract of insurance other than life insurance, with an authorized or a licensed insurer, and who receives any money or substitute for money as a payment on account of a premium for such a contract from the insured, shall be deemed to hold such payment in trust for the insurer, and, if he fails to pay the payment over to the insurer within fifteen days after written demand made upon him there for, less his commission and any deductions to which, by the written consent of the company, he is entitled, such failure is prima facie evidence that he has used or applied the payment for a purpose other than paying it over to the insurer.

(2) An agent who acts in negotiating or renewing or continuing a contract of insurance with an authorized or a licensed insurer, and who receives any money or substitute for money for payment to a person in respect of the contract of insurance shall be deemed to hold such money in trust for the person entitled thereto, and, if he fails to pay the money over to such person within fifteen days after written demand made upon him there for, less his commission and any deductions to which he is entitled, such failure is prima facie evidence that he has used or applied the money for a purpose other than paying it over to the person entitled.

(3) No agent shall assign, pledge, hypothecate or mortgage or in any way charge the payment or payments referred to in subsections (1) or (2) whether or not such payment or payments have been received or remain receivable.

(4) Any assignment, pledge, hypothecation, mortgage or other charge of or on the payment or payments referred to in subsections (1) or (2) is null and void as against the beneficial owner of the payment or payments.

หรือแสดงการกระทำอันเป็นเท็จหรือทำให้ผู้เอาประกันภัยเข้าใจผิด และหลงเชื่อทำสัญญาประกันชีวิตนั้น ๆ¹⁰⁸

ตัวแทนประกันชีวิตทุกคน จะต้องเปิดเผยข้อมูล เงื่อนไข หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำสัญญาประกันชีวิต หรือสัญญาประกันชีวิตให้กับผู้เอาประกันภัยทราบ¹⁰⁹

ใบอนุญาตประกอบอาชีพตัวแทนประกัน

1) การออกใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิต¹¹⁰ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) บริษัทผู้รับประกันจะทำการพิจารณาบุคคลเป็นรายบุคคล ว่าบุคคลใดสมควรที่จะได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในกฎระเบียบของการออกใบอนุญาต

¹⁰⁸ Article 43 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

No person shall, by means of a false or misleading representation, procure or induce, or attempt to procure or induce any person to forfeit, lapse or surrender a policy. R.S., c. 231, s. 43.

¹⁰⁹ Article 44 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

Every agent, upon taking an application where replacement of an existing contract of life insurance by another contract of life insurance is intended, shall give the applicant a disclosure statement as prescribed by the regulations. R.S., c. 231, s. 44.

¹¹⁰ Article 36 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(1) The Superintendent may issue to a person who has complied with the requirements of this Part and the regulations a license or licenses of the kind or kinds described in subsection (4).

(2) A license issued to a partnership or corporation shall be issued in the name of the partnership or corporation.

(3) The license shall be subject to any limitations and conditions the Superintendent prescribes.

(4) Licenses issued pursuant to this Section are of two kinds, namely,

(a) a life insurance license authorizing the licensee to act as an agent for life and accident and sickness insurance or a life insurance license restricting the licensee to act as an accident and sickness insurance agent only; and

(b) a general insurance license authorizing the licensee to act as an agent for any class or classes of insurance other than those classes authorized under a life insurance license.

(5) A license for any class of insurance other than life insurance entitles the agent to act as a broker

(6) Every license expires at the end of three years after it has been issued or at such time as the Superintendent may determine, but may be renewed on application to the Superintendent and payment of the fee prescribed by the regulations, unless cancelled or suspended by the Superintendent.

(2) การออกใบอนุญาตให้กับห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท จะต้องออกโดยระบุชื่อของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ๆ

(3) ใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตจะต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขใด ๆ ที่ผู้อำนวยการกองประกันภัยกำหนดไว้

(4) ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้มีสองชนิด คือ

ก. ใบอนุญาตประกันชีวิต ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทนี้สามารถที่จะดำเนินการเป็นตัวแทนประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุและประกันการเจ็บป่วย หรือเป็นตัวแทนประกันภัยประเภทใดประหนึ่งตามแต่จะระบุ

ข. ใบอนุญาตประกันภัยทั่วไป ผู้รับใบอนุญาตสามารถรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับประกันภัย

(5) ใบอนุญาตที่ออกให้กับผู้ที่ลงเรียนหลักสูตรตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกัน

(6) ใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตจะต้องต่ออายุทุก ๆ 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต โดยการต่ออายุใบอนุญาตจะต้องชำระค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ ยกเว้นกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตจะทำการยกเลิกหรือระงับใบอนุญาต

3.2.3.3 ความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิต

ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เมื่อได้กระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ว่าตนได้ขายประกันทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตจากรัฐบาลกลางแคนาดาหรือพระราชบัญญัติประกันภัย ของรัฐโนวาสโกเชีย หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เอาประกัน¹¹¹

บทลงโทษตัวแทนประกันชีวิต¹¹²

¹¹¹ Article 41 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

An agent or broker is personally liable to the insured on all contracts unlawfully made by or through him directly or indirectly with any insurer not licensed pursuant to Section 6 to carry on the business of insurance in the Province in the same manner as if such agent or broker were the insurer.

¹¹² Article 45 of Insurance Act CHAPter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(1) Subject to Section 46, a license may be suspended or cancelled by the Superintendent if, after due investigation, the Superintendent determines that the holder of a license has

(a) made a material mis-statement¹¹¹ in the application for the license;

(b) violated any provision of this Act or the regulations; or

ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำการอันมีลักษณะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกันภัยของมลรัฐโนวาสกอตีเย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมีอำนาจที่จะระงับหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิตหากภายหลังจากดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นปรากฏว่า ตัวแทนประกันชีวิตนั้น ๆ กระทำความผิดจริง เช่น

1. การนำใบอนุญาตไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย เช่น ใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตหมดอายุและนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก ซึ่งโดยปกติตัวแทนประกันจะต้องต่อใบอนุญาตทุก ๆ 3 ปี

2. การบิดเบือนข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิตหรือแจ้งข้อมูลเท็จ

3. การทำให้ผู้เอาประกันภัยหลงเชื่อในเงื่อนไขที่ผิดขัดกับความเป็นจริง จนทำให้ผู้เอาประกันภัยจำต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยเพิ่มหรือทำให้ผู้เอาประกันและผู้รับประโยชน์ไม่ได้รับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำสัญญาอย่างแท้จริง

4. การที่ตัวแทนประกันชีวิตละเว้นหรืองดเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การไม่ส่งเบี้ยประกันให้แก่บริษัทประกันชีวิต เป็นต้น

ขั้นตอนในการสอบสวนความผิดของตัวแทนประกันชีวิต¹¹³

ในกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยได้ทราบเรื่องร้องเรียนถึงการกระทำใด ๆ ของตัวแทนประกันชีวิต สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบ

(c) demonstrated his incompetency or untrustworthiness to act as an insurance agent by anything done or omitted in connection with the business for which the license was granted.

(2) The Superintendent shall notify the holder of the license by registered mail of the suspension or cancellation of the license pursuant to subsection (1)

(3) Upon receipt of the notification referred to in subsection (2), the holder of the license shall forthwith return the license to the Superintendent. R.S., c. 231, s. 45.

¹¹³ Article 46 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(1) Before suspending or cancelling an agent's license pursuant to Section 45, the Superintendent shall fix a time and place for a hearing to review the evidence and shall give the agent fifteen days' notice of such hearing.

(2) The notice referred to in subsection (1) shall be delivered personally or by registered mail and shall include the particulars of all evidence in the possession of the Superintendent to be reviewed at the hearing in sufficient detail to enable the agent to respond. R.S., c. 231, s. 46.

ธุรกิจประกันภัยจะต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า 15 วัน และเรียกตัวแทนประกันชีวิตมาดำเนินการสอบสวน โดยต้องระบุวัน เวลา สถานที่ ให้ตัวแทนประกันชีวิตทราบ

ภายหลังจากการสอบสวนแล้วสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจะต้องแจ้งผลการพิจารณา พร้อมหลักฐานประกอบการตัดสินใจไปรษณีย์ให้กับตัวแทนประกันชีวิตทราบเป็นการส่วนตัว

3.2.3.4 หน่วยงานที่กำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต

หน่วยงานที่กำกับดูแลการประกันภัย คือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย¹¹⁴ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการมณฑลรัฐ (The Governor in Council)¹¹⁵ มีฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมธุรกิจประกันภัยคือ ผู้อำนวยการกองประกันภัย

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยคือ มีหน้าที่ในการตรวจตรา สอดส่อง ดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัยให้ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ของผู้ว่าราชการมณฑลรัฐ และมีอำนาจในการออกคำสั่งใด ๆ อันจะเป็นการรักษาประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง¹¹⁶

ผู้ว่าราชการมณฑลรัฐ มีอำนาจในการออกกฎระเบียบ ดังต่อไปนี้¹¹⁷

¹¹⁴ Article 5 (1) of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides; The Superintendent has general supervision over the business of insurance in the Province.

¹¹⁵ Article 4 of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(1) The Governor in Council may appoint

(a) a person in the public service to be the Superintendent of Insurance; and

(b) one or more persons in the public service to be a Deputy Superintendent of Insurance.

(2) Such officers and clerks as may be necessary to assist the Superintendent or a Deputy Superintendent may be appointed under the Civil Service

¹¹⁶ Article 5 (2) of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

The Superintendent shall secure the enforcement of this Act and, in so doing, may issue such rulings, instructions and orders as he may deem necessary.

¹¹⁷ Article 5 (3) of Insurance Act Chapter 231 of The Revised Statutes, 1989 provides;

(a) respecting the qualifications of insurance agents;

(b) respecting the form and content of courses of study for licenses of insurance agents;

(c) respecting the time and manner of conducting examinations of insurance agents;

(d) prescribing books, accounts and records to be kept and maintained by insurance agents;

(e) respecting fees for licenses and renewals of licenses of any class or kind issued under this Act;

(f) and (g) repealed 2003 (2nd Sess.), c. 1, s. 4.

1. กรณีเกี่ยวกับตัวแทนประกันชีวิต ได้แก่ การกำหนดคุณสมบัติ การออกแบบหลักสูตรการอบรมสำหรับตัวแทนประกันชีวิตที่ดี การตรวจสอบการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต
2. กรณีเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต ได้แก่ การกำหนดอัตราเบี้ยประกัน อัตราค่าธรรมเนียม การขออนุญาต โบนัสต่าง ๆ ในสัญญา
3. กรณีเกี่ยวกับสัญญาประกันภัยแบบกลุ่ม ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไข คุณสมบัติของผู้เอาประกันภัย
4. กรณีเกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย การโฆษณา ได้แก่ ข้อความที่เหมาะสมสำหรับการโฆษณาประกันชีวิต

(h) extending the provisions of this Act or any of them to a system or class of insurance not specifically mentioned in this Act;

(i) respecting group insurance contracts or schemes, or any class thereof and, without restricting the generality of the foregoing, prescribing and regulating their terms and conditions, qualifications for membership in groups and respecting the marketing of group insurance contracts or schemes;

(j) respecting the advertising of insurance contracts or any class thereof and, without restricting the generality of the foregoing, prescribing and regulating the form and content of the advertisements and requiring advertisements to be filed and approved by the Superintendent;

(k) designating as compensation associations bodies corporate or unincorporated associations, or both, whose purposes are to provide compensation to policyholders of and eligible claimants on insolvent insurers;

(l) prescribing classes of insurance for the purposes of Section 10 and designating a compensation association for one or more of such classes of insurance;

(m) designating insurers as being adequately covered by a plan of compensation other than that provided by reason of membership in a compensation association;

(n) defining insolvent insurers for the purposes of this Act;

(na) defining any word or expression used but not defined in this Act;

(o) generally for the better carrying out of the provisions of this Act and the more efficient administration of it.

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการ ของตัวแทนประกันชีวิต

ปัจจุบันธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมนุษย์ทุกคนล้วนแต่ให้ความสำคัญกับเรื่องชีวิตมาเป็นอันดับหนึ่ง ทุกคนมีความห่วงใยในเรื่องสุขภาพมากขึ้น ดังนั้นธุรกิจประกันชีวิตเป็นหนึ่งในทางเลือกที่ทุกคนให้ความสนใจ แต่ทั้งนี้ การที่ธุรกิจประกันชีวิตจะสร้างความเชื่อมั่น และความมั่นคงว่าเป็นธุรกิจที่มีประสิทธิภาพที่แท้จริงได้ ผู้ที่มีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิตเป็นอย่างมากคือ ตัวแทนประกันชีวิต การที่บุคคลใดจะเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้ ผู้นั้นต้องผ่านวิธีการตามที่กฎหมายกำหนด โดยผ่านการอบรมและผ่านการทดสอบความรู้จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เพื่อได้ใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิต จากนั้นตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ที่เริ่มต้นทำการชักชวนบุคคลภายนอกให้ทำสัญญาประกัน โดยตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการทำสัญญาประกันชีวิตต่อบุคคลภายนอก เพื่อให้บุคคลภายนอกได้เข้าใจและเลือกแบบและประเภทของสัญญาให้เหมาะสมกับตนเอง ตลอดจนแนะนำเรื่องการให้ความคุ้มครองจากการทำสัญญาประกันชีวิต ธุรกิจประกันชีวิตต้องมีตัวแทนประกันชีวิตเพราะธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่ไม่เหมือนสัญญาซื้อขายทั่วไป ซึ่งเป็นธุรกิจที่ไม่ได้มีการพบเห็นสินค้าที่จะทำให้ง่ายต่อความเข้าใจได้จึงต้องมีตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้แนะนำถึงการทำสัญญาประกันชีวิต และการประกันชีวิตเป็นการคุ้มครองความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่อาจเกิดในอนาคตที่ไม่แน่นอน ประชาชนอาจเห็นว่าการประกันชีวิตไม่มีความจำเป็น ดังนั้นจึงต้องอาศัยหน้าที่ตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ชักชวนให้เกิดการทำสัญญาประกันชีวิต ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตจึงเป็นคนกลางที่คอยประสานงานต่าง ๆ ระหว่างบริษัทผู้รับประกันภัยกับบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิต ต่อมาเมื่อบุคคลภายนอกที่สนใจตกลงทำสัญญาประกันชีวิต ต่อมาเมื่อเกิดความเสียหายตามที่กรมธรรม์ได้ระบุเงื่อนไขไว้ ผู้เอาประกันภัยย่อมได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยที่กำหนดไว้ ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตได้ก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ผู้เอาประกันภัย ซึ่งความรับผิดชอบต่าง ๆ บริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบกับความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตผู้นั้น โดยชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับ

ประโยชน์ตามกรรมธรรม์ประกันภัยและไต่เบี่ยงเอาภัยตัวแทนประกันชีวิต หรือบางกรณีตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำการนอกขอบอำนาจที่บริษัทได้ให้อำนาจตัวแทนประกันชีวิตจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยเป็นการส่วนตัว เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าตัวแทนประกันชีวิตมีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิตตั้งแต่เริ่มทำสัญญาประกันชีวิตตลอดจน เรื่องความรับผิดชอบต่อผู้เอาประกัน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิตมาก ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการกฎหมาย กฎเกณฑ์ และมาตรการต่าง ๆ ที่มากำกับดูแลเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตให้มีความชัดเจน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ในบทที่ 4 นี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต โดยกฎหมายที่นำมาวิเคราะห์ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะนิติกรรมสัญญา หนังสือ ตัวแทน ประกันภัย พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิตแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีความชัดเจนเพียงพอหรือยังที่จะนำมาบังคับใช้กับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย หากบทกฎหมายดังกล่าวหลังจากที่ได้วิเคราะห์แล้ว หากพบว่ายังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะนำมาบังคับใช้กับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต ผู้เขียนจะเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันภัยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ศึกษาบทกฎหมายของไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน กฎหมายของประเทศแคนาดา รัฐโนวาสโกเชียและกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ภายใต้ประเด็นปัญหาสำคัญ ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่นำส่งเบี้ยประกันภัยคืนผู้เอาประกันภัย

สัญญาประกันชีวิตส่วนใหญ่เกิดจากการชักชวนของตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลและบริษัทผู้รับประกันภัยได้มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้กำหนดขึ้นและบริษัทผู้รับประกันภัยได้มอบหมายให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่ตามที่บริษัทผู้รับประกันภัยได้มอบหมาย ซึ่งบุคคลนั้นคือตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับผู้รับประกันภัยและเป็นผู้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิตเพื่อให้ลูกค้าเข้าใจถึงกระบวนการทำสัญญาประกันชีวิตที่ถูกต้องและสามารถเลือกประเภทของสัญญาประกันชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง เมื่อตกลงทำสัญญาประกันชีวิตและผู้เอาประกันภัยได้ชำระเบี้ยประกันภัยเรียบร้อยแล้ว เมื่อบริษัทผู้รับประกันภัยพิจารณาเห็นว่าผู้เอาประกันภัยมีความเสี่ยงสูงเนื่องจาก

เป็นโรคร้ายบริษัทผู้รับประกันภัยจึงบอกปิดไม่รับทำสัญญาประกันชีวิตดังกล่าว บริษัทผู้รับประกันภัยให้ตัวแทนประกันชีวิตนำเบี้ยประกันภัยงวดแรกให้ผู้เอาประกันภัยได้ชำระไปคืนแก่ผู้เอาประกันภัย

เมื่อผู้เอาประกันภัยทราบถึงการบอกปิดไม่รับทำสัญญาประกันชีวิต ผู้เอาประกันชีวิตต้องได้รับเบี้ยประกันภัยที่ชำระคืน ทั้งนี้ตัวแทนประกันชีวิตได้รับมอบอำนาจจากบริษัทผู้รับประกันภัยให้นำเบี้ยประกันภัยคืนแก่ผู้เอาประกันภัยแต่ไม่นำเบี้ยประกันภัยคืนแก่ผู้เอาประกันภัย จึงทำให้ผู้เอาประกันภัยเกิดความเสียหายไม่ได้รับเงินคืนพร้อมทั้งไม่ได้รับทำสัญญาประกันชีวิต ดังนั้น ผู้เอาประกันภัยสามารถดำเนินคดีทางแพ่งกับบริษัทผู้รับประกันภัยให้คืนเบี้ยประกันภัยคืนแก่ตน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 820 ตามสัญญาตัวแทน

“ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน”

เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 2168/2518 โจทก์ชำระเงินดาวน์และค่าเช่าซื้อรถแท็กซี่ให้แก่จำเลยในฐานะตัวแทนของบริษัทยন্ত্রภัณฑ์ผู้ให้เช่าซื้อแล้ว จำเลยไม่นำเงินนั้นมาส่งบริษัท ทำให้บริษัทเลิกสัญญากับโจทก์ตั้งนี้ โจทก์ฟ้องเรียกเงินจากจำเลยไม่ได้ เพราะจำเลยรับไว้ในฐานะตัวแทนของบริษัท บริษัทเป็นผู้ผูกพันโดยตรงต่อโจทก์ โจทก์ต้องฟ้องบริษัท

ผู้เขียนมีความเห็นว่าตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้กระทำความผิดโดยการไม่ส่งมอบเบี้ยประกันภัยคืนแก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการผู้มอบอำนาจจากนั้นบริษัทผู้รับประกันภัยสามารถเรียกให้ตัวแทนประกันชีวิตรับผิดชอบในส่วนนั้นได้ และตัวแทนประกันชีวิตสามารถได้รับโทษตามกฎหมายอาญาในความผิดฐานลักขอก ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 352

“ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่นหรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักขอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ผู้เขียนมีความเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตดังกล่าว ควรมิบทกำหนดโทษทางอาญาแก่ตัวแทนประกันชีวิต หากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย โดยมีเจตนาไม่ส่งคืนเบี้ยประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัยและนอกจากนั้นควรบัญญัติถึงผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ว่าบริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย

4.2 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่นำค่าสินไหมทดแทนมาใช้แก่ผู้เอาประกันภัย

ผู้เอาประกันภัยตกลงทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัยอย่างถูกต้องและเป็นสัญญาประกันชีวิตที่สมบูรณ์ โดยเงื่อนไขต่าง ๆ ย่อมเป็นไปตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลแก่ร่างกายหรือชีวิตผู้เอาประกันภัยได้รับบาดเจ็บและความเสียหายดังกล่าวนั้นเข้าเงื่อนไขที่ระบุในกรมธรรม์ประกันชีวิตว่าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยต้องได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทผู้รับประกันภัยในเหตุการณ์ครั้งนี้

การที่ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรือชีวิต และผู้เอาประกันภัยได้มีการทำสัญญาประกันชีวิตที่สมบูรณ์ผู้เอาประกันภัยย่อมได้รับชดใช้ค่าเสียหายกับเหตุการณ์ดังกล่าวโดยบริษัทผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายหรือชีวิตของผู้เอาประกันภัย โดยจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ผู้เอาประกันภัยได้ทราบอย่างถูกต้องระหว่างที่ตกลงทำสัญญาประกันชีวิต ในทางปฏิบัติบริษัทผู้รับประกันภัยจะมอบหมายตัวแทนประกันชีวิตให้เป็นผู้นำค่าสินไหมทดแทนมาใช้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย เนื่องจากบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทและบริษัทผู้รับประกันภัยยังจัดเป็นแหล่งระดมเงินทุนอีกแห่งหนึ่งที่มีตัวแทนประกันชีวิตทำหน้าที่ติดต่อเรื่องต่าง ๆ กับผู้เอาประกันภัย แต่กรณีดังกล่าวมีประเด็นปัญหาที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นปัญหาลำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบตามกฎหมายที่มีต่อผู้เอาประกันภัยที่เกิดจากการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับร่างกายหรือชีวิตผู้เอาประกันภัย โดยผู้เอาประกันภัยได้ทำสัญญาประกันชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์ในการได้รับความคุ้มครอง แก่ผู้เอาประกันและครอบครัวของผู้เอาประกัน ตลอดระยะเวลาที่เอาประกัน หากผู้เอาประกันเสียชีวิตหรือได้รับภัยจนทำให้หมดความสามารถในการหารายได้ ครอบครัวของผู้เอาประกันก็จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งตามสัญญาประกันชีวิต เพื่อชดเชยรายได้ที่ต้องสูญเสียไปและหากผู้เอาประกันชีวิตราบรื่นจนครบกำหนดสัญญาผู้เอาประกันก็ได้รับเงินทุนประกันตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ พร้อมกับเงินปันผลอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งระหว่างที่เริ่มทำสัญญาประกันชีวิตผู้เอาประกันต้องส่งเบี้ยประกันภัยซึ่งเปรียบเสมือนเงินฝากที่สะสมเอาไว้ กับบริษัทผู้รับประกันภัย แต่กรณีดังกล่าวบริษัทผู้รับประกันภัยได้มอบเงินให้แก่ตัวแทนประกันชีวิตเพื่อนำไปชำระให้แก่ผู้เอาประกันภัย แต่ตัวแทนประกันชีวิตกลับไม่ชำระเงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ซึ่งทำให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ไม่ได้รับเงินดังกล่าว ไม่ได้รับการเยียวยาจากบริษัทผู้รับประกันภัย ซึ่งขัดกับประโยชน์ที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ต้องได้รับประโยชน์จากการทำสัญญาประกันชีวิตที่ได้กล่าว

ข้างต้นและสร้างความไม่น่าเชื่อถือให้กับธุรกิจประกันชีวิตที่เกิดจากการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต

ดังนั้นกรณีดังกล่าวผู้เอาประกันภัยสามารถเรียกให้บริษัทผู้รับประกันภัยรับผิดชอบในการเยียวยาตามสิทธิที่ผู้เอาประกันภัยต้องได้รับ แต่บริษัทผู้รับประกันภัยปฏิเสธไม่รับผิดชอบ โดยอ้างว่าได้มอบเงินค่าชดใช้ให้แก่ตัวแทนประกันชีวิตไปแล้ว บริษัทผู้รับประกันภัยจึงไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยอีก ซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยไม่สามารถปฏิเสธได้ เนื่องจากสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่บริษัทผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหายแก่ชีวิตภายในเวลาที่มิชีวิตอยู่จนครบกำหนดเวลาที่ได้ตกลงตามเงื่อนไขในกรมธรรม์ประกันชีวิตจะเห็นได้ว่าการทำสัญญาประกันชีวิตนี้เป็นการก่อให้เกิดหนี้ที่ต้องชำระต่อกันระหว่างบริษัทผู้รับประกันภัยกับผู้เอาประกันชีวิต เมื่อถึงกำหนดที่บริษัทผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบเท่ากับบริษัทประกันชีวิตต้องชำระหนี้กับผู้เอาประกันภัยผู้เป็นเจ้าของหนี้ เพราะการชำระหนี้ หมายถึงการที่ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ หรือชำระหนี้ให้แก่ผู้รับประโยชน์ที่ระบุในสัญญาประกันชีวิตก็ถือว่าเป็นการชำระหนี้ หนี้้นั้นเป็นบุคคลสิทธิที่ผูกพันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ คือ ผู้เอาประกันภัยเป็นเจ้าของหนี้ ย่อมเป็นผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้แต่ผู้เดียว ดังนั้น บริษัทผู้รับประกันภัยผู้เป็นลูกหนี้ต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้เอาประกันภัยผู้เป็นเจ้าของหนี้ แต่ทั้งนี้กฎหมายมีข้อยกเว้นให้สิทธิแก่บุคคลภายนอกเป็นผู้มีสิทธิรับชำระหนี้ได้ในบางกรณี ซึ่งในที่นี้บุคคลภายนอกนั้น คือ ผู้รับประโยชน์ที่ระบุไว้ในสัญญาประกันชีวิตถือว่าเกิดผลสมบูรณ์ ทำให้หนี้ระงับได้เช่นกัน ดังปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 315

“อันการชำระหนี้้นั้นต้องทำให้แก่ตัวเจ้าหนี้หรือแก่บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ การชำระหนี้ทำให้แก่บุคคลผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้้นั้น ถ้าเจ้าหนี้ให้สัตยาบันก็นับว่าสมบูรณ์”

คำพิพากษาฎีกาที่ 3822/2538 โจทก์ก็ได้ยินยอมให้ ม. เป็นตัวแทนของโจทก์ในการควบคุมการก่อสร้างรวมตลอดรับเงินค่าจ้างได้ด้วย ดังนั้นการที่จำเลยชำระเงินค่าก่อสร้างให้แก่ ม. จึงเป็นการชำระให้แก่ผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนโจทก์ ถึงแม้จำเลยจะชำระเงินค่าก่อสร้างบางส่วนให้แก่ บ. ช. และ อ. แต่เนื่องจาก บ. เป็นภริยาของ ม. ช. เป็นน้องชายของ ม. และ อ. เป็นผู้ร่วมทำการก่อสร้างกับ ม. แทนโจทก์เป็นการชำระหนี้โดยชอบเช่นเดียวกัน

จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่าทั้งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์ไม่มีใครได้รับการเยียวยาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันชีวิต จึงทำให้ผลของการชำระหนี้ไม่สมบูรณ์ หนี้ดังกล่าวย่อมไม่ระงับตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะหนี้ ดังนั้นผู้เอาประกันหรือผู้รับประโยชน์จึงมีสิทธิมาเรียกให้บริษัทผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันชีวิตในฐานะ

เจ้าหน้าที่ผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ เพราะหนี้จะระงับได้นั้น เจ้าหน้าที่ในกรณีนี้คือผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ต้องได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ คือบริษัทผู้รับประกันภัย ซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยจะอ้างว่าได้มอบเงินค่าชดเชยดังกล่าวกับตัวแทนประกันชีวิตให้ไปชำระให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์แล้วมิได้ ซึ่งเป็นเรื่องของบริษัทผู้รับประกันภัยคงต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันภัย ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 70/1

“บริษัทต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิตต่อความเสียหายที่ตัวแทนประกันชีวิตนั้นได้ก่อขึ้นจากการกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท”

โดยการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ตัวแทนประกันชีวิตกระทำละเมิด คือ กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ถ้าการกระทำดังกล่าวของตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำนั้นเป็นการกระทำที่บริษัทประกันชีวิตได้มอบอำนาจให้กระทำได้ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยกรณีเช่นนี้บริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบความเสียหายที่ตัวแทนประกันชีวิตได้ก่อให้เกิดขึ้น โดยบริษัทผู้รับประกันภัยได้ชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์และบริษัทผู้รับประกันภัยสามารถไล่เบี้ยกับตัวแทนประกันชีวิตปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 425, 426, 427 ดังนี้

มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ถือว่าเป็นผู้ทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

มาตรา 425 “นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในการที่จ้างนั้น”

มาตรา 426 “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะชดเชยจากลูกจ้างนั้น”

มาตรา 427 “บทบัญญัติมาตราทั้งสองก่อนนั้นท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วยโดยอนุโลม”

ผู้เขียนมีความเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตดังกล่าวควรมีบทกำหนดโทษทางอาญาแก่ตัวแทนประกันชีวิต หากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย โดยมีเจตนาไม่ชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยและนอกจากนั้นควรบัญญัติถึงผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตราดังกล่าวไว้ว่าบริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย

4.3 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลอื่นโดยปกปิดข้อความจริงของผู้ถูกเอาประกันภัย

หลักกฎหมายสำคัญประการหนึ่งของสัญญาประกันชีวิต คือหลักส่วนได้เสีย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 “อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ นั้น ท่านว่ายอมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด” ซึ่งหมายความว่าผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ที่ตนเอาประกันไว้ ซึ่งอาจเป็นชีวิตของตนเองหรือชีวิตของผู้อื่นก็ได้¹¹⁸ บุคคลที่อาจเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่น ได้ก็ต่อเมื่อตนมีความเกี่ยวข้อง หรือมีความสัมพันธ์กับผู้นั้นมากพอสมควร ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่าหากบุคคลผู้นั้นเสียชีวิตจะทำให้เกิดความสูญเสีย ความเดือดร้อน เช่น บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส ญาติ ผู้มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ มิฉะนั้นสัญญาประกันชีวิตจะไม่ผูกพันคู่สัญญา การที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้ เพราะสัญญาประกันชีวิตมีความมุ่งหมายที่จะช่วยบรรเทาผลร้ายหรือชดใช้ความเสียหายซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัยได้ โดยแบ่งเฉลี่ยความเสียหายระหว่างผู้เอาประกันภัยด้วยกัน ดังนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันชีวิตไว้เท่ากับผู้เอาประกันภัยไม่มีความเสียหายที่เกิดแก่ตน ทำให้สัญญาประกันชีวิตกลายเป็นการพนันในเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้การที่กำหนดให้ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันชีวิตนั้น ยังเป็นการป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดแก่ผู้เอาประกันภัย อันเนื่องมาจากผลประโยชน์ที่อาจจะได้จากสัญญาประกันชีวิต¹¹⁹

สำหรับสัญญาประกันชีวิตนั้น การใช้เงินจำนวนเงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของบุคคลคนหนึ่ง เนื่องจากชีวิต ร่างกาย อนามัย ติราคาไม่ได้ จึงไม่ใช่สัญญาเพื่อการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่เป็นสัญญาชดใช้เงินหากเกิดเหตุตามเงื่อนไขในการประกันชีวิตขึ้นเท่านั้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของสัญญาประกันชีวิตก็เพื่อการเยียวยาความเสียหายทางการเงินต่อชีวิตซึ่งอาจจะได้แก่ บิดา มารดา หรือบุคคลอื่นใดก็ตามที่มีภาระที่จะต้องอุปถัมภ์เลี้ยงดูครอบครัวตามกฎหมาย เมื่อบุคคลเหล่านั้นเสียชีวิตไปทำให้บุคคลอื่นต้องได้รับความเดือดร้อน ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูทางการเงิน ผู้ที่ต้องเสี่ยงภัยที่จะไม่ได้รับอุปการะเลี้ยงดูจากบุคคลดังกล่าวจึงถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย¹²⁰

¹¹⁸ ไชยศ เหมะรัชตะ ก เล่มเดิม. น. 74.

¹¹⁹ แหล่งเดิม. น. 49.

¹²⁰ ไพโรจน์ วายภาพและสิทธิโชค ศรีเจริญ. (2541). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. น. 46-47.

ปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง คือกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตได้ทำประกันเพื่อบุคคลอื่นและบุคคลดังกล่าวมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงใกล้ถึงแก่กรรม โดยระบุให้ตนเป็นผู้รับประโยชน์ คือตัวแทนประกันชีวิตตกลงทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลดังกล่าวโดยที่ตนเป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันและตนเป็นผู้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นการหลอกลวงบริษัทผู้รับประกันภัยต่อมาบุคคลดังกล่าวถึงแก่กรรม ตัวแทนประกันชีวิตในฐานะผู้รับประโยชน์จะเรียกให้บริษัทประกันชีวิตชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตน ซึ่งการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัยเนื่องจากการกระทำที่ไม่สุจริตของตัวแทนประกันชีวิต แต่บริษัทผู้รับประกันภัยสามารถปฏิเสธความรับผิดชอบดังกล่าวได้ เนื่องจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเข้าหลักการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 863 คือสัญญาประกันชีวิตที่เกิดขึ้นมีผลไม่ผูกพันคู่สัญญาเนื่องจากตัวแทนประกันชีวิตไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องประการใด ๆ กับบุคคลที่ตนเอาประกัน ซึ่งเป็นการขัดกับหลักส่วนได้เสียในการทำสัญญาประกันชีวิต¹²¹

คำพิพากษาฎีกาที่ 1366/2509 “โจทก์จัดให้นายโองประกันชีวิต โดยโจทก์เป็นผู้เสียเบี้ยประกันและเป็นผู้รับประโยชน์ โจทก์จึงเป็นผู้เอาประกัน เมื่อโจทก์ไม่มีส่วนได้เสีย ในเหตุการณ์ประกันภัยไว้ นั้น สัญญาประกันภัยย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 863 โจทก์ย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากกรรมธรรม์สัญญานั้น”

จากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตที่ได้ระบุให้ตนเป็นผู้รับประโยชน์จากการเอาประกันชีวิตของผู้อื่นทั้งที่ตัวแทนมิได้มีความสัมพันธ์กับผู้เอาประกันภัยแต่อย่างใด จึงส่งผลตามกฎหมายว่าสัญญาประกันชีวิตที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ไม่ผูกพันระหว่างตัวแทนประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัย

กรณีที่กฎหมายบังคับให้ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ที่ตนเอาประกันภัยนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้เอาประกันภัยไปทำสัญญาประกันชีวิตของบุคคลอื่นโดยตนมิได้มีส่วนได้เสียกับความเป็นหรือความตายของบุคคลที่ตนมาเอาประกันนั้น เพราะเป็นการ “เล่นพนัน” บนชีวิตของบุคคลอื่นเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และเป็นการป้องกันมิให้มีให้มีการฆาตกรรมชีวิตของผู้อื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียโดยมุ่งหวังที่จะได้รับเงินประกันชีวิตมาเป็นของตน¹²²

¹²¹ “ไม่ผูกพัน” หมายถึง ไม่เกี่ยวข้อง ไม่มีความเกี่ยวพันกับคู่สัญญา เป็นคำเสนอสนองที่ไม่ผูกพันกัน ไม่เกิดนิติสัมพันธ์ขึ้นมา เมื่อนิติสัมพันธ์ไม่เกิด นิติกรรมก็ไม่เกิด. อ้างถึงใน ไพโรจน์ วายุภาพ และสิทธิโชค ศรีเจริญ. (2541). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย*. น. 49.

¹²² ไชยศ เตมะรัชตะ ก เล่มเดิม. น. 74-75.

ผู้เขียนมีความเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตดังกล่าวควรมีบทกำหนดโทษแก่ตัวแทนประกันชีวิต หากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทผู้รับประกันภัย โดยมีเจตนาพิเศษเพื่อจะทำให้บริษัทผู้รับประกันภัยหลงเชื่อรับทำสัญญาประกันชีวิตดังกล่าวถ้ามิได้กระทำการดังกล่าวบริษัทผู้รับประกันภัยคงไม่รับทำสัญญาประกันชีวิต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับบริษัทผู้รับประกันภัย

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอบความรู้ของตัวแทนประกันชีวิต

ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตคือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงการคลัง ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการและมีใช้รัฐวิสาหกิจแต่เป็นองค์กรอิสระ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการตั้งแต่บริษัทผู้รับประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิต แต่ผู้เขียนจะศึกษาในส่วนของเรื่องการออกใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตซึ่งเป็นประเด็นสำคัญมากเรื่องหนึ่ง เพราะการจะเป็นตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ได้นั้น ตัวแทนประกันชีวิตต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 32 ให้ยกเลิกความในมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ผู้ใดจะกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

คำขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต ให้ระบุด้วยว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใด”

เรื่องนี้เป็นจุดแตกต่างระหว่างการเป็นตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 กับการเป็นตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะการเป็นตัวแทนประกันชีวิตพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 จะต้องได้รับใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตและมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามที่ระบุในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติ

ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะแต่เรื่องใดมิได้ระบุไว้ให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้เป็นรายกรณี แต่สำหรับตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ต้องได้รับใบอนุญาตการเป็นตัวแทน และมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามที่ระบุในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บุคคลใดจะเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้บุคคลนั้นจะต้องผ่านหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยกำหนดขึ้น โดยบุคคลเหล่านั้นต้องทำการสมัครขอเข้าเป็นตัวแทนประกันชีวิตในบริษัทที่ตนสนใจจะเข้าเป็นตัวแทนประกันชีวิตในสังกัดของบริษัทผู้รับประกันภัยนั้น และบริษัทผู้รับประกันภัยจะจัดอบรมและจัดสอบตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยกำหนดขึ้น คือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยประกาศกำหนด โดยมีวิชาที่อบรมดังนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันชีวิต ฉบับที่ 2 (2551)

2. ภาพรวมของธุรกิจประกันชีวิตและสรุปสาระสำคัญของการประกันชีวิต

3. แนวทางปฏิบัติในการขาย การรู้จักลูกค้าและการให้คำแนะนำด้านประกันชีวิต

4. จรรยาบรรณและแนวทางปฏิบัติที่ดีในการให้บริการพร้อมทั้งกรณีศึกษา

การอบรมดังกล่าวต้องใช้เวลาอบรม 2 วัน จากนั้นจะมีการสอบวัดความรู้หลังจากอบรมเสร็จวิชาที่ใช้ในการสอบมีดังนี้

1. วิชาจรรยาบรรณและศีลธรรมของตัวแทนประกันชีวิต 10 ข้อ โดยผู้เข้าอบรมต้องสอบผ่านอย่างน้อย 70% คือต้องผ่านอย่างน้อย 7 ข้อ จาก 10 ข้อ

2. วิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต 20 ข้อ

3. วิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย 10 ข้อและวิชาพระราชบัญญัติประกันชีวิต 10 ข้อ โดยผู้เข้าอบรมต้องสอบผ่านอย่างน้อยทั้ง 3 วิชา รวมกัน 60% ขึ้นไป คือต้องได้ 24 ข้อ จาก 40 ข้อ

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าหลักสูตรที่ใช้สำหรับการอบรมและการทดสอบไม่เพียงพอต่ออาชีพตัวแทนประกันชีวิตเพราะบุคคลที่จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่แนะนำวิธีการทำสัญญาประกันชีวิต แนะนำสิทธิและหน้าที่ที่ผู้เอาประกันภัยควรทราบ รวมถึงผลประโยชน์ที่ผู้เอาประกันภัยควรได้รับว่ามีอะไรบ้าง เป็นต้น ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) มิได้กำหนดว่าผู้ขอสมัครเป็นตัวแทนประกันชีวิตต้องจบการศึกษาสาขาใดโดยตรง

ผู้เขียนมีความเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ประกันภัย (คปภ.) ควรมีการกำหนดหลักสูตรให้เพียงพอสำหรับการอบรมและการทดสอบ เพื่อให้บุคคลที่จะประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิตเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่นวิชาที่ใช้ในการทดสอบ คือวิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ควรเพิ่มหมวดที่เกี่ยวกับตัวแทนประกันชีวิต อาทิเช่น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องตัวการ ตัวแทน เป็นต้น เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้มีความรู้ที่ครอบคลุม และเข้าใจอย่างละเอียดทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ เป็นตัวแทนประกันชีวิต และนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และผู้เขียนเห็นว่าตัวแทนประกันชีวิตเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและเป็นผู้ทำหน้าที่ ประสานงานระหว่างผู้เอาประกันภัยกับบริษัทผู้รับประกันภัย โดยตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้เริ่มทำ การชักชวนบุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัย และเป็นผู้รับเบี้ยประกันภัย จากผู้เอาประกันภัยนำส่งให้บริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อเกิดความเสียหายต่อผู้เอาประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตจะเป็นผู้ดูแลเรื่องสิทธิการได้รับความคุ้มครองของผู้เอาประกันภัยที่ได้รับจาก บริษัทผู้รับประกันภัยจะเห็นได้ว่าการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตนั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ต่อธุรกิจประกันชีวิตมากเพราะตั้งแต่เริ่มต้นเข้าทำสัญญาประกันชีวิตจนกระทั่งการ ได้รับความ คุ้มครองจากสัญญาประกันชีวิตตัวแทนประกันชีวิตมีส่วนเกี่ยวข้องทุกขั้นตอน ดังนั้นผู้จะเข้ามา เป็นตัวแทนประกันชีวิตได้นั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของสัญญาประกันชีวิตว่ามี แบบและประเภทใดบ้าง แต่ละแบบ แต่ละประเภท ผู้เอาประกันภัยได้รับประโยชน์เพียงใด ที่สำคัญ เรื่องการทำสัญญาประกันชีวิตมีคำศัพท์ที่เป็นศัพท์เทคนิคผู้เอาประกันเข้าใจยาก โดยตัวแทน ประกันชีวิตต้องเป็นผู้อธิบายให้ผู้เอาประกันภัยทราบและเข้าใจเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน และตัวแทนประกันชีวิตที่ดีต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ ซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ไม่หลอกลวง ผู้เอาประกันภัย เพื่อให้อาชีพตัวแทนประกันชีวิตมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นเพื่อให้การประกอบอาชีพ ตัวแทนประกันชีวิตมีระดับที่มาตรฐาน ผู้เขียนขอเสนอว่าควรมีการจัดอบรมและจัดสอบวัดความรู้ โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เพื่อความเป็นกลาง และได้มาตรฐานมากกว่าที่แต่ละบริษัทประกันชีวิตจัดอบรมและจัดสอบเพื่อวัดความรู้ตนเอง

จากการศึกษากฎหมายสาธารณรัฐประชาชนจีนจะเห็นว่าตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ ต้องเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพและอบรมการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของตัวแทนประกันชีวิต ตามที่บริษัทจัดอบรมหรือส่งไปอบรม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาวิธีการดำเนินงาน อันจะเป็น การตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัญญาประกันชีวิต อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้าง จริยธรรมวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิตและยึดถือการปฏิบัติตามหลักสุจริต อันจะเป็นการลดปริมาณ ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดของตัวแทนประกันชีวิตต่อผู้เอาประกันภัย ผู้เขียน

มีความเห็นว่า คปก. ควรนำระบบกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาเป็นแนวทางในการอบรมวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิตเพื่อให้เกิดความครบถ้วนในหลักสูตรการทดสอบความรู้การเข้าเป็นตัวแทนประกันชีวิต

4.5 ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติการประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต

บุคคลที่จะประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิตได้ต้องผ่านการอบรมและทดสอบตามที่กล่าวมาในหัวข้อ 4.4 และต้องมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติใน พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69

คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต มีดังนี้

1. บรรลุนิติภาวะ
2. มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
3. ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
4. ไม่เคยต้องโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำ โดยทุจริต เว้นแต่จะพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต
5. ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
6. ไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต
7. ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลา 5 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต
8. ได้รับการศึกษาประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนด หรือ สอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

การบัญญัติเรื่องคุณสมบัติผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตไม่ได้บัญญัติถึงคุณวุฒิด้านการศึกษาว่าผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตต้องจบการศึกษาระดับใด ซึ่งปัจจุบันประชาชนมีความรู้สูงขึ้นจากอดีตเพราะได้รับการศึกษาพร้อมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ประชาชนสามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ผู้เขียนมีความเห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต ต้องมีคุณวุฒิด้านการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาตรีมาเพิ่มในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 เพื่อให้ผู้นั้นเป็นผู้มีความรู้ที่สามารถแนะนำเพื่อชักชวนประชาชนเข้าทำสัญญาประกันชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ถ้าไม่มีการบัญญัติถึงคุณวุฒิของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกัน

ชีวิตอาจมีผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษามาขอรับใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตและอาจแนะนำให้ความรู้ที่ไม่ครบถ้วนถึงการทำสัญญาประกันชีวิตกับประชาชน อาจส่งผลให้เกิดความเสียหายกับประชาชนและส่งผลถึงภาพลักษณ์ในทางที่ไม่ดีต่อธุรกิจประกันชีวิต

4.6 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตใช้ข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย

ปัจจุบันการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยมีหลากหลายรูปแบบทั้งข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวน ซึ่งมีหลายบริษัทได้เสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยโดยมีการเสนอขายที่โน้มน้าวให้บุคคลภายนอกเลือกซื้อและบริษัทผู้รับประกันภัยต่าง ๆ ได้คิดรูปแบบการนำเสนอให้แต่ละกรมธรรม์มีความคุ้มครองที่แตกต่างกันเพื่อให้บุคคลภายนอกได้ตัดสินใจเลือกทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัยที่ใด

กรณีตัวแทนประกันชีวิตได้นำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่บริษัทผู้รับประกันภัยจัดทำขึ้นไปใช้ในการเสนอขายกรมธรรม์กับบุคคลภายนอก เมื่อเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบตามข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนต่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย ถ้าข้อความหรือภาพโฆษณามีความหมายขัดกับข้อความหรือภาพโฆษณาให้ดีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์แล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 19 วรรคแรก

สำหรับประเด็นปัญหาดังกล่าวคือ ตัวแทนประกันชีวิตได้ทำการชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิตโดยตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัยไปชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิต เป็นการยากที่บุคคลภายนอกจะทราบว่าข้อความหรือภาพหรือหนังสือชักชวนนั้นได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัย ทั้งนี้ตัวแทนประกันชีวิตกระทำเพื่อเพิ่มจำนวนบุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิตและได้รับค่าตอบแทนมากขึ้น ซึ่งการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน

ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 19 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 30/1 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

“มาตรา 30/1 ให้ถือว่าข้อความหรือภาพ หรือหนังสือชักชวนเป็นส่วนหนึ่งของกรมธรรม์ประกันภัย หากข้อความหรือภาพใดมีความหมายขัดกับข้อความในกรมธรรม์ประกันภัย

ให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยแล้วแต่กรณี

ห้ามตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณา หรือหนังสือชักชวนที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบริษัทไปใช้ในการชักชวนให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิต”

จากมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามิได้มีการบัญญัติเรื่องการลงโทษตัวแทนประกันชีวิตที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ ผู้เขียนเห็นว่าการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับตนเองและอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัย หรือผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัย ดังนั้นควรบทบัญญัติถึงผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตราดังกล่าว เพื่อให้ตัวแทนประกันชีวิตเกรงกลัวต่อผลของกฎหมาย เพราะปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติถึงผลการฝ่าฝืนในมาตราดังกล่าวทำให้ตัวแทนประกันชีวิตไม่มีความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดเพราะไม่ได้รับโทษจากการกระทำนั้น

จากการศึกษากฎหมายสาธารณสุขประชาชนเงินกรณีตัวแทนประกันชีวิตหลอกลวงให้บุคคลภายนอกหลงเชื่อและยื่นคำขอทำสัญญาประกันชีวิต การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา ตัวแทนประกันชีวิตต้องได้รับการตรวจสอบและจำต้องรับโทษ กรณีที่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยได้รับความเสียหายไม่ร้ายแรงอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย ฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิตมีอำนาจในการลงโทษตัวแทนประกันชีวิตให้แก้ไขหรือปรับไม่น้อยกว่าห้าหมื่นยวน แต่ไม่เกิดคนสามแสนยวน และหากเป็นกรณีร้ายแรงฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิตมีอำนาจในการเพิกถอนใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตได้

จากนี้เป็นปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตซึ่งปัจจุบันได้มีมาตรการทางกฎหมายออกมาแก้ไขปัญหานี้ให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองและได้รับประโยชน์จากการทำสัญญาประกันชีวิตมีดังนี้คือ ปัญหาที่เกิดจากตัวแทนประกันชีวิตไม่ส่งเบี้ยประกันภัยที่ได้รับจากผู้เอาประกันภัยให้บริษัทผู้รับประกันภัย

สัญญาประกันชีวิตส่วนใหญ่เกิดจากการชักชวนของตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลและบริษัทผู้รับประกันภัยได้มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่ผ่านเกณฑ์ตามที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นและบริษัทผู้รับประกันภัยได้มอบหมายให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่ตามที่บริษัทผู้รับประกันภัยได้มอบหมาย ซึ่งบุคคลนั้นคือตัวแทนประกันชีวิตจะเป็นผู้ทำหน้าที่ชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิตและเป็นผู้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิต เพื่อให้ลูกค้าเข้าใจถึงกระบวนการทำสัญญาประกันชีวิตที่ถูกต้องและสามารถเลือกประเภทของสัญญาประกันชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง ตัวแทนประกันชีวิตสามารถทำสัญญาประกันชีวิตได้เมื่อตนได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นอำนาจตามพระราชบัญญัติ

ประกันชีวิต แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 37 วรรค 2 “ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับหนังสือมอบอำนาจจากบริษัท”

เมื่อผู้เอาประกันภัยตกลงทำสัญญาประกันชีวิตกับตัวแทนประกันชีวิต สัญญาประกันชีวิตจึงเกิดขึ้นจากคำเสนอ-คำสนองที่ถูกต้องตรงกันเกิดและอาจเป็นสัญญาประกันชีวิตที่มีผลสมบูรณ์ ถ้าไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่มีผลให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆะ โมฆียะหรือไม่ผูกพันคู่สัญญา เป็นต้น ต่อมาผู้เอาประกันภัยได้ชำระเบี้ยประกันภัยแก่ตัวแทนประกันชีวิต โดยตัวแทนประกันชีวิตมีอำนาจหน้าที่รับได้ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 37 วรรคแรก “ให้ตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัท” ดังนั้นเมื่อตัวแทนประกันชีวิตมีอำนาจหน้าที่รับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัทผู้รับประกันภัย แม้นจะไม่ส่งเบี้ยประกันภัยดังกล่าวให้กับบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อเกิดความเสียหายตามกรมธรรม์ประกันภัยบริษัทผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายได้มีการแก้ไขให้ถือว่าตัวแทนประกันชีวิตมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัยนามบริษัทผู้รับประกันภัย ถือว่าบริษัทผู้รับประกันภัยจะปฏิเสธว่ามีได้รับเบี้ยประกันภัยไม่ได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตที่มีต่อธุรกิจประกันชีวิตและผู้เอาประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ชักชวน ให้คำแนะนำกับประชาชนที่สนใจทำสัญญาประกันชีวิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเลือกทำสัญญาประกันชีวิตได้เหมาะสมกับตน เมื่อมีการตกลงทำสัญญาประกันชีวิตเรียบร้อย ตัวแทนประกันชีวิตจะต้องแจ้งให้บริษัทผู้รับประกันภัยทราบตลอดจนเมื่อเกิดความเสียหายตามกรมธรรม์ประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตจะเป็นผู้ประสานงานเรื่องการได้รับชดเชยค่าสินไหมให้กับผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์

ดังที่ได้กล่าวมาเห็นว่าตัวแทนประกันชีวิตมีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิต ตั้งแต่เริ่มทำสัญญาประกันชีวิตจนกระทั่ง เรื่องความรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิตมาก แต่การศึกษาดังกล่าวก็ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิต ผู้เขียนขอสรุปผลของการศึกษาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

ผู้เขียนขอสรุปถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตที่มีต่อธุรกิจประกันชีวิตและผู้เอาประกันภัย โดยลำดับดังนี้

5.1.1 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่ส่งคืนเบี้ยประกันภัยคืนแก่ผู้เอาประกันภัย ประเด็นปัญหาดังกล่าวคือ เมื่อผู้เอาประกันภัยตกลงทำสัญญาประกันชีวิตผ่านตัวแทนประกันชีวิตพร้อมชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรก แต่กรณีดังกล่าวบริษัทผู้รับประกันภัยบอกปิดไม่รับทำสัญญาเนื่องจากผู้เอาประกันภัยเป็นโรคร้ายแรงที่มีความเสี่ยงสูง จากนั้นบริษัทผู้รับประกันภัยจึงมอบหมายให้ตัวแทนประกันชีวิตนำเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยชำระคืนแก่ผู้เอาประกันภัย แต่ตัวแทนประกันชีวิตไม่นำเบี้ยประกันภัยคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัย ผู้เอาประกันสามารถดำเนินคดีเรียกให้บริษัทผู้รับประกันภัยรับผิดชอบ ซึ่งบริษัทผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นในฐานะตัวการ

ผู้มอบหมายให้ตัวแทนประกันชีวิตกระทำการภายในขอบอำนาจของตนเป็นการรับผิดชอบตามสัญญาตัวแทน จากนั้นบริษัทผู้เอาประกันภัยสามารถเรียกให้ตัวแทนประกันชีวิตชดใช้ในส่วนนั้นได้

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัยที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำที่ตนได้กระทำ แม้ตัวแทนประกันชีวิตอาจจะได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานยกยอกแต่ทั้งนี้โทษที่ได้รับน้อยเกินไม่เพียงพอต่อการลงโทษ และไม่ใช้โทษที่บัญญัติโดยเฉพาะเพื่อลงโทษกรณีตัวแทนประกันชีวิตจากความผิดดังกล่าว

5.1.2 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่ซื่อสัตย์สุจริตใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัย ประเด็นปัญหาดังกล่าว คือ เมื่อผู้เอาประกันภัยตกลงทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหายตามกรมธรรม์ประกันภัยบริษัทผู้เอาประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยตามเงื่อนไขที่ระบุในกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทผู้รับประกันภัยมอบหมายให้ตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้ไปมอบให้แก่ผู้เอาประกันภัยแต่ตัวแทนประกันชีวิตไม่นำค่าสินไหมทดแทนไปชดใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัย ดังนั้นผู้เอาประกันภัยในฐานะเจ้าหนี้สามารถเรียกให้บริษัทผู้รับประกันภัยรับผิดชอบได้ตามประมวลกฎหมายลักษณะหนี้ บริษัทผู้รับประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตในฐานะตัวการผู้มอบอำนาจให้ตัวแทนประกันชีวิตกระทำการภายในขอบอำนาจของตนเป็นการรับผิดชอบตามสัญญาตัวแทน จากนั้นบริษัทผู้เอาประกันภัยสามารถเรียกให้ตัวแทนประกันชีวิตชดใช้ในส่วนนั้นได้

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัยที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำที่ตนได้กระทำ แม้ตัวแทนประกันชีวิตอาจจะได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานยกยอกแต่ทั้งนี้โทษที่ได้รับน้อยเกินไม่เพียงพอต่อการลงโทษ และไม่ใช้โทษที่บัญญัติโดยเฉพาะเพื่อลงโทษกรณีตัวแทนประกันชีวิตจากความผิดดังกล่าว

5.1.3 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลอื่น โดยปกปิดข้อความจริงของผู้ถูกเอาประกันภัย ปัญหาดังกล่าวคือ กรณีตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิต โดยเอาประกันชีวิตบุคคลอื่นโดยที่ตนเป็นผู้ชำระเบี้ยประกันภัยและผู้ถูกเอาประกันภัยเป็นโรคร้ายแรง แต่ตัวแทนประกันชีวิตปกปิดข้อความจริงเพื่อมิให้บริษัทผู้รับประกันภัยทราบ ซึ่งการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการกระทำที่ไม่สุจริตก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัย

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต โดยการหลอกลวงให้บริษัทผู้รับประกันภัยได้รับความเสียหาย จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตไม่มีบทบัญญัติโทษตัวแทนประกันชีวิตที่กระทำการ

ในลักษณะนี้โดยตรง จึงทำให้ตัวแทนประกันชีวิตกลัวที่จะกระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่บริษัทผู้รับประกันภัยและในขณะเดียวกันเป็นการสร้างภาระให้กับบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นอันมาก เนื่องจากการทำสัญญาประกันชีวิตส่วนมากตัวแทนประกันชีวิตจะเป็นคนกลางคอยติดต่อกับบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญากับบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นการยากที่บริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องคอยควบคุมดูแลมิให้ตัวแทนประกันชีวิตกระทำความเสียหาย

5.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอบความรู้ของตัวแทนประกันชีวิต ปัญหาดังกล่าวคือกรณีบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตต้องผ่านการอบรมและผ่านการทดสอบตามหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) กำหนดเมื่อผ่านการทดสอบตามหลักสูตรดังกล่าว บุคคลนั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิตที่มีสังกัดบริษัทผู้รับประกันภัยเรียบร้อยแล้ว แต่ทั้งนี้การที่บุคคลใดจะประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) มิได้กำหนดว่าบุคคลนั้นจะต้องสำเร็จการศึกษาสาขาใดโดยตรง ดังนั้นผู้นั้นจะจบการศึกษาสาขาใดก็สามารถประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิตได้ ทั้งนี้ตัวแทนประกันชีวิตต้องทำความเข้าใจวิชาที่อบรมและที่ผ่านการทดสอบเป็นอย่างดี เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแนะนำ อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาประกันชีวิตว่าแต่ละชนิด ประเภท หรือแบบใด ให้ความคุ้มครองแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงการส่งเบี้ยประกันภัย แต่ละแบบต่างกันอย่างไร ดังนั้นตัวแทนประกันชีวิตต้องทราบรายละเอียดทั้งหมดให้ครบถ้วน พร้อมทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจประกันชีวิตต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) กำหนดหลักสูตรการอบรมและการทดสอบของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตไม่ครบถ้วนและครอบคลุม ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิตส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผู้เอาประกันภัย

5.1.5 ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติการประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต ปัญหาคือผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้กำหนดคุณสมบัติผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานในการคัดเลือกบุคคลเข้าอบรมและทดสอบเข้าเป็นตัวแทนประกันชีวิตและเพื่อให้ตัวแทนประกันชีวิตมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติเรื่องคุณวุฒิด้านการศึกษาของผู้ขอรับใบอนุญาต

เป็นตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งปัจจุบันประชาชนมีความรู้มากขึ้นเพราะการศึกษามีความก้าวหน้าและเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาสามารถมาขอสมัครรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต อาจทำให้เกิดปัญหาว่าตัวแทนประกันชีวิตไม่มีความน่าเชื่อถือและไม่มีความไว้วางใจจากบุคคลภายนอก

5.1.6 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตใช้ข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนในการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย กรณีตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่บริษัทผู้รับประกันภัยเป็นผู้จัดทำขึ้นไปใช้ชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิต แม้ข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนขัดกับข้อความที่ระบุในกรมธรรม์ให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัย และบริษัทผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัย

สำหรับกรณีตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัยไปชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิต เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนบุคคลผู้เข้าทำสัญญาประกันชีวิตและตัวแทนประกันชีวิตได้รับค่าตอบแทนมากขึ้น ซึ่งการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนจากมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตมิได้มีการบัญญัติเรื่องการลงโทษตัวแทนประกันชีวิตที่กระทำการฝ่าฝืนกรณีตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัยไปใช้ชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิต การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวยังขาดความชัดเจนซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวได้

จากข้อสรุปดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาการดำเนินการของตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ยังขาดความชัดเจน ทำให้อาจเกิดปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันชีวิต ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่าพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ในส่วนเกี่ยวกับบทบัญญัติโทษของตัวแทนประกันชีวิต และการกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต รวมทั้งหลักสูตรในการอบรมและการทดสอบของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต เพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.1 จากปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่ส่งคืนเบี้ยประกันภัยคืนแก่ผู้เอาประกันภัยและปัญหาตัวแทนประกันชีวิตไม่خذใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัย ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัยที่ถูกผู้เอาประกันภัยฟ้องเรียกเบี้ยประกันภัยหรือค่าสินไหมทดแทนที่เกิดจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตไม่ส่งคืนแก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทผู้รับประกันภัยในฐานะตัวการต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิต จากนั้นบริษัทผู้รับประกันภัยสามารถมารีاضيให้ตัวแทนประกันชีวิตรับผิดชอบในส่วนนั้นได้ และตัวแทนประกันชีวิตสามารถได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานยักยอก

เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มิได้บัญญัติโทษทางอาญา ดังนั้นผู้เขียนเสนอว่าควรมีการบัญญัติโทษทางอาญาในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ดังกล่าวแม้ว่าตามประมวลกฎหมายอาญาจะได้บัญญัติให้ต้องรับโทษในความผิดฐานยักยอกก็ตามแต่โทษดังกล่าวเป็นการลงโทษที่ต่ำเกินไปเนื่องจากธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่ประชาชนให้ความเชื่อถือและตัวแทนประกันชีวิตเป็นคนกลางของธุรกิจประกันชีวิตประชาชนให้ความไว้วางใจ ดังนั้นควรบัญญัติบทลงโทษตัวแทนประกันชีวิตพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ที่ได้กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้ตัวแทนประกันชีวิตเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

5.2.2 ปัญหาตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลอื่นโดยปกปิดข้อความจริงของผู้ถูกเอาประกันภัย ปัญหานี้ก่อให้เกิดความเสียหายกับบริษัทผู้รับประกันภัยจากการถูกตัวแทนประกันชีวิตหลอกลวงโดยตัวแทนประกันชีวิตทำสัญญาประกันชีวิตบุคคลอื่นที่เป็นโรคร้ายแรงแต่ตนกลับปกปิดข้อความจริงดังกล่าวกับบริษัทผู้รับประกันภัยและตัวแทนประกันชีวิตเป็นผู้จ่ายเบี้ยประกันภัยและเป็นผู้รับประโยชน์เอง การกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการกระทำที่ไม่สุจริตต่อบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อเกิดความเสียหายบริษัทผู้รับประกันภัยสามารถบอกเลิกสัญญาตัวแทนได้ทันที และในปัจจุบันภาคีสมาชิกของสมาคมประกันชีวิตไทยได้ทำบันทึกข้อตกลงกำหนดให้บริษัทผู้รับประกันภัยต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญาตัวแทนที่บริษัทขึ้นบัญชีดำไปให้สมาคมประกันชีวิตไทย เพื่อเวียนแจ้งให้ภาคีสมาชิกทราบและห้ามมิให้ภาคีสมาชิกรับบุคคลดังกล่าวเข้าเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท ซึ่งมาตรการดังกล่าวสามารถขจัดตัวแทนประกันชีวิตที่สุจริตให้พ้นจากวงจรธุรกิจประกันชีวิตได้ โดยมีมาตรการถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในหมู่ภาคีสมาชิก

เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต ไม่ได้มีการบัญญัติโทษกับตัวแทนประกันชีวิตที่กระทำความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นการส่วนตัว ผู้เขียนเสนอว่าควรมีบทบัญญัติให้ชัดเจนถึงผลของการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อเป็นการลงโทษตัวแทนประกันชีวิตและควรเพิ่มโทษให้ครอบคลุมและครบถ้วนในกรณีการเพิกถอนใบอนุญาตเป็น

ตัวแทนประกันชีวิตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 41 (4) ควบคู่กับสัญญาฉบับนี้

“ดำเนินงานทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ ประกันภัย หรือบริษัท หรือประชาชน”

เพื่อเป็นการลงโทษตัวแทนประกันชีวิตที่กระทำการให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทผู้รับประกันภัยโดยการเพิกถอนใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิต จึงเป็นการลงโทษตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยไม่ต้องอาศัยบทลงโทษตามกฎหมายอื่นตัวแทนเพื่อลงโทษตัวแทนประกันชีวิต

5.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอบความรู้ของตัวแทนประกันชีวิต คปภ. ได้กำหนดหลักสูตรการอบรมและการทดสอบสำหรับผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต แต่ทั้งนี้ผู้ใดที่สนใจประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) มิได้บังคับว่าต้องได้รับการศึกษาจากสาขาใดโดยตรง ดังนั้นผู้เขียนเสนอว่า คปภ. ควรกำหนดหลักสูตรในการอบรมและการทดสอบให้ครบถ้วนและครอบคลุมเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นวิชาที่ใช้ในการทดสอบคือวิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ควรเพิ่มหมวดที่เกี่ยวข้องกับตัวแทนประกันชีวิต อาทิเช่น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องตัวการ ตัวแทน เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ระหว่างตัวแทนประกันชีวิตกับบริษัท ผู้รับประกันภัย หรือตัวแทนประกันชีวิตกับผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย ในส่วนที่มีได้บัญญัติตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 หรือพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

เมื่อเปรียบเทียบมาตรการตามกฎหมายสาธารณสุขรัฐประชาชนจีน จะเห็นว่าตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพและอบรมการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของตัวแทนประกันชีวิต ตามที่บริษัทจัดอบรมหรือส่งไปอบรม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาวิธีการดำเนินงาน อันจะเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัญญาประกันชีวิต อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างจริยธรรมวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิตและยึดถือการปฏิบัติตามหลักสูตรอื่นจะเป็นการลดปริมาณความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดของตัวแทนประกันชีวิตต่อผู้เอาประกันภัย

ผู้เขียนมีความเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย(คปภ.)ควรนำระบบกฎหมายของสาธารณสุขรัฐประชาชนจีนมาเป็นแนวทางในการอบรมวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิตเพื่อให้เกิดความครบถ้วนในหลักสูตรการทดสอบความรู้การเข้าเป็น

ตัวแทนประกันชีวิต เพื่อให้ได้ตัวแทนประกันชีวิตที่มีความรู้ความสามารถที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีให้ธุรกิจประกันชีวิต

5.2.4 ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติการประกอบอาชีพตัวแทนประกันชีวิต ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 ได้บัญญัติถึงคุณสมบัติผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต แต่ทั้งนี้ในบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการกำหนดเรื่องคุณวุฒิด้านการศึกษาของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ เนื่องจากได้รับการศึกษาและสามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ผู้เขียนเสนอว่าควรมีการเพิ่มบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตต้องมีคุณวุฒิด้านการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี เพื่อให้มีความสมบูรณ์เพราะตัวแทนประกันชีวิตเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่

5.2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยของตัวแทนประกันชีวิต คือ ตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัยไปชักชวนบุคคลภายนอกเข้าทำสัญญาประกันชีวิต ทำให้บุคคลภายนอกหลงเชื่อเข้าทำสัญญาประกันชีวิต การกระทำของตัวแทนประกันชีวิตกระทำเพื่อให้ตนมีลูกค้ายิ่งขึ้นและได้รับ ค่าตอบแทนมากขึ้นเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย กรณีดังกล่าวเป็นการยากที่บุคคลภายนอกจะทราบถึงข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนนั้นได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัยดังนั้น

เมื่อศึกษากฎหมายสาธาณรัฐประชาชนจีนมีการลงโทษทางอาญากรณีตัวแทนประกันชีวิตหลอกลวงให้บุคคลภายนอกหลงเชื่อและยื่นคำขอทำสัญญาประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตต้องได้รับการตรวจสอบและจำต้องรับโทษ กรณีที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้รับความเสียหายไม่ร้ายแรงอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย ฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิตมีอำนาจในการลงโทษตัวแทนประกันชีวิตให้แก้ไขหรือปรับไม่น้อยกว่าห้าหมื่นหยวน แต่ไม่เกินสามแสนหยวน และหากเป็นกรณีร้ายแรงฝ่ายกำกับดูแลและควบคุมการประกันชีวิตมีอำนาจในการเพิกถอนใบอนุญาตตัวแทนประกันชีวิตได้

ผู้เขียนเสนอว่าควรมีบทบัญญัติโทษทางอาญากรณีตัวแทนประกันชีวิตนำข้อความหรือภาพโฆษณาหรือหนังสือชักชวนที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบริษัทผู้รับประกันภัยไปชักชวนบุคคลภายนอกให้หลงเชื่อเข้าทำสัญญาประกันชีวิตให้ชัดเจน เพื่อป้องกันและปราบปรามมิให้ตัวแทนประกันชีวิตกระทำการดังกล่าว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลวรรณ กิรติสมิต. “ระบบตัวแทนประกันวินาศภัยในประเทศไทยปัจจุบัน.” *วารสารประกันภัย*, 13(51). กองนโยบายและระบบสารสนเทศ. (2544, มกราคม-มีนาคม) “การปรับโครงสร้างระบบการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย.” *วารสารประกันภัย*, 26(101).
- จำปี โสทธิพันธุ์. (2552). *คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา* (พิมพ์ครั้งที่14). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. จิตติ ดิงศภัทย์. (2524). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2539). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑามาศ กิจเลิศไพโรจน์. (2541). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและกำกับดูแลผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยชนะ พัทม์วิเชียร. (2523, มกราคม – มีนาคม) “ภัยเป็นบ่อเกิดแห่งการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างไร.” *วารสารสำนักงานประกันภัย*, 5.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2540). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยประกันภัย*. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม. _____ . (2546). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นิติกรรม* (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- ทศพร แดงธรรม. (ม.ป.ป.). “มาตรการคุ้มครองผู้ถือกรรมกรรมประกันภัยในประเทศไทยปัจจุบัน.” *กรรมการประกันภัย 21 ปี*.
- ธีรพันธุ์ ดวงพลอย. (2548, มกราคม – มีนาคม) “วิวัฒนาการของกฎหมายธุรกิจประกันภัยประเทศไทย.” *วารสารการประกันภัย*.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- พงศ์ศักดิ์ สว่างใจ. (2551). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิตต่อบุคคลภายนอกตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550.
- พระราชบัญญัติประกันชีวิต แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535.

พิทยา วิทยาไพโรจน์. (2549). ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาไม่เป็นธรรม : ศึกษากรณีสัญญาประกันวินาศภัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

โพธิ์ จรรย์โกมล. (2524, มกราคม – มีนาคม). “หลักกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับสัญญาประกันภัย.”
วารสารสำนักงานประกันภัย, 7.

ไพโรจน์ วายุภาพและสิทธิโชค ศรีเจริญ. (2541). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพมหานคร: จีระรัชการพิมพ์.

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช. (2527). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้.
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.

มุกดา โควกุล. (2537). การประกันภัย. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

รุ่งอรุณ จันทร์พูล. (2551). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535: ศึกษาเฉพาะกรณีการกำกับดูแลตัวแทนประกันชีวิต และนายหน้าประกันชีวิต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วารี นาสกุล. (2553). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง
ลามมิควรได้. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วารุณี อินทนปสาธน์. (2527). การเกิดและผลบังคับของสัญญาประกันชีวิต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556, 1 กรกฎาคม). ประเทศแคนาดา. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2556, จาก
<http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศแคนาดา>.

วิชา มหาคุณ. (2545, กรกฎาคม-กันยายน). “แนวทางการพิจารณาของศาล และความสมบูรณ์.”
วารสารประกันชีวิต.

ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, (2009). โครงสร้างของกฎหมาย. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2556, จาก

http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=4&idcontsub=320

สถาบันประกันภัยไทย. (2535, มกราคม – มีนาคม) “มูลนิธิสถาบันประกันภัยไทย.”
วารสารประกันภัย, 65.

สถาบันประกันภัยไทย. (ม.ป.ป.). ประวัติสถาบันประกันภัยไทย. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2556, จาก
<http://www.tiins.com/newweb/th/about-us/history.php>

สถิตย์ เล็งไธสง. (2550). *กฎหมายลักษณะตัวแทน และนายหน้า* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร.

สนิทธ วรรณปัญญา. (2533, กรกฎาคม-กันยายน และตุลาคม-ธันวาคม) “เส้นทางพัฒนาการประกันภัย ในไทยอดีตและปัจจุบันของธุรกิจประกันความเสี่ยง.” *จุฬาลงกรณ์วารสาร*.

สมาคมตัวแทนประกันชีวิต. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2556, จาก

<http://www.thaifranchisecenter.com/links/show.php?id=399>

สมาคมประกันชีวิตไทย. (ม.ป.ป.). *ประวัติสมาคมประกันชีวิตไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2556,

จาก <http://www.tlaa.org/2012/profile.php>

สิทธิโชค ศรีเจริญ. (2528). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมประกันวินาศภัย.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (ม.ป.ป.). *การประกันชีวิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2557, จาก

www.oic.or.th/th/elearning/inner_life2.php

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (ม.ป.ป.). *จรรยาบรรณของตัวแทนประกันชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2557, จาก

www.oic.or.th/downloads/eServicePage/morality_agent.pdf

สุธรรม พงศ์สารานู, พิงใจ พิงพานิช และวิรัช ณ สงขลา. (2542). *หลักการประกันชีวิต*.

กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

อักรพงษ์ เวชยานนท์. (2550). *องค์การตรวจสอบการโฆษณาแห่งประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/171121>.

อักรวิทย์ สุมาวงศ์. (2552). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรม สัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

อำนาจย์ หลวงประพันธ์นิติสรณ์. (2479). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า จัดการนอกสั่ง*. กรุงเทพมหานคร: นิติสาส์น.

Gojira Pro. (2554). *ภาษีป้าย เรื่องที่คนต้องโฆษณาควรรู้*. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2556, จาก

gojirapro-wapextreme.blogspot.com

ภาษาต่างประเทศ

Bilingsley. (2008). *Barbara. General Principles of Canadian Insurance Law*. Markham: LexisNexis Canada.

Don M.McGill. (1995). *Legal Aspects of Life Insurance*. Illinois: Richard D.Irwin.

F.M.B. Reynolds. (1985). *Bowstead on Agency. The Common Law Library*. Sweet and Maxwell.

Financial Consumer Agency of Canada. (2012, 21 November). *Life insurance*. Retrieved September 24, 2013, from

<http://www.fcacacfc.gc.ca/eng/resources/publications/Insurance/InsuranceBasics/InsuranceBasics-4-eng.asp>

Freshfield Bruckhaus Deringer. (2008, October). *New Japanese Insurance Law*. Retrieved 26 November 2013, from

<http://www.freshfields.com/uploadedFile/Sitewide/knowledge/New%20Japanese%20Insurance%20Law.pdf>

Halsbury's. (1958). *Laws of England*. vol 22: Insurance London: Butterworth Co. (Publishers). Insurance Act CHAPTER 231 OF THE REVISED STATUTES, 1989.

Insurance Business Act.

Insurance Law of the People's Republic of China.

Law number: Act No. 105 of 1995 Amendment: Act No. 59 of 2009.

New York Insurance Law.

Practicallaw. (2011). *Insurance and Reinsurance 2011 Country Q&A*. Retrieved September 9, 2013, from www.practicallaw.com/2-501-7810

Richard Stone. (1996). *Law of Agency*.

Robert E. Keeton. (n.d.). *Basic Text on Insurance Law*.

Robert E. Keeton. (n.d.). *Insurance Law*.

The General Insurance Association of Japan. (n.d.). *Distribution System*. Retrieved 3 December 2013, from <http://www.sonpo.or.jp/en/regulations/003.html>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล
วุฒิการศึกษา

นางสาวอาทิตย์ นกน้อย
ปีการศึกษา 2552 นิติศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปีการศึกษา 2554 เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 64
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา
ประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความของ รุ่นที่ 35
สำนักอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ
ทนายความ

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

